

Riksdagens protokoll

2004/05:127

Torsdagen den 26 maj

Kl. 12.00 – 19.23

Protokoll
2004/05:127

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 20 maj.

2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Marina Pettersson* (s) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 27 maj, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Lars Mejern Larsson* (s).

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2004/05:139 till skatteutskottet

2004/05:154 till utrikesutskottet

2004/05:156 till trafikutskottet

Skrivelser

2004/05:125 till socialutskottet

2004/05:130 till finansutskottet

Motioner

2004/05:K19–K22 till konstitutionsutskottet

2004/05:T1 till trafikutskottet

FiU23 Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning 2004

Punkt 4 (Riksbankens ställning)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

272 för utskottet

26 för res. 1

1 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 48 m, 42 fp, 25 kd, 19 c, 12 mp

För res. 1: 24 v, 1 mp, 1 -

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 18 s, 7 m, 6 fp, 8 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

BoU11 Planfrågor

Punkt 1 (Boende och buller m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Votering:

151 för utskottet

134 för res. 1

15 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 24 v, 1 -

För res. 1: 48 m, 42 fp, 25 kd, 19 c

Avstod: 15 mp

Frånvarande: 18 s, 7 m, 6 fp, 8 kd, 5 v, 3 c, 2 mp

Punkt 3 (Lokalisering av mobiltelefonimaster m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (mp)

Votering:

264 för utskottet

15 för res. 4

18 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 48 m, 40 fp, 25 kd, 22 v, 2 c, 1 -

För res. 4: 15 mp

Avstod: 1 v, 17 c

Frånvarande: 18 s, 7 m, 8 fp, 8 kd, 6 v, 3 c, 2 mp

Prot. 2004/05:127

26 maj

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU26 Vidaresändningsplikt i kabelnät

Punkt 1 (Lagförslagen m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

4. res. 3 (kd)

5. res. 4 (c)

Förberedande votering 1:

27 för res. 3

20 för res. 4

251 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

41 för res. 2

25 för res. 3

234 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

46 för res. 1

44 för res. 2

210 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

167 för utskottet

47 för res. 1

86 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 m, 24 v, 15 mp, 1 -

För res. 1: 47 m

Avstod: 42 fp, 25 kd, 19 c

Frånvarande: 18 s, 7 m, 6 fp, 8 kd, 5 v, 3 c, 2 mp

Anna Lilliehöök (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkterna 2–4

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU16 Kvalitetsutveckling inom den kommunala vården och omsorgen om äldre genom kompetensutveckling för personalen

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Votering:

166 för utskottet

134 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 24 v, 15 mp, 1 -

För res. 1: 48 m, 42 fp, 25 kd, 19 c

Frånvarande: 18 s, 7 m, 6 fp, 8 kd, 5 v, 3 c, 2 mp

Punkt 4 (Anhörigvårdare)

1. utskottet

2. res. 4 (kd, m, fp, c)

Votering:

166 för utskottet

134 för res. 4

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 24 v, 15 mp, 1 -

För res. 4: 48 m, 42 fp, 25 kd, 19 c

Frånvarande: 18 s, 7 m, 6 fp, 8 kd, 5 v, 3 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2004/05:MJU9

Bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU7

Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU27

*Ett reformerat
underhållsstöd*

6 § Ett reformerat underhållsstöd

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU15

Ett reformerat underhållsstöd (prop. 2004/05:116).

Anf. 1 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! En utgångspunkt i familjepolitiken måste alltid vara att barnens försörjning är föräldrarnas gemensamma ansvar. De allra flesta barn lever tillsammans med sina båda föräldrar, och försörjningsansvaret

är en självklarhet. Men föräldrar kan tyvärr inte alltid hålla ihop, och äktenskap går i kras.

I föräldrabalken har vi en ordnad form för hur föräldrarna ska kunna ta det gemensamma ansvaret för barnen också efter en separation. Den förälder som barnet bor hos tillförsäkras bidrag från den andra föräldern. I de allra flesta fall betyder det här ett bidrag från fadern till barnets mor, eftersom de flesta barn bor hos sina mammor efter separationer.

I detta betänkande behandlas en justering av underhållsstödet till separerade föräldrar.

Bakgrunden till underhållsstödet är att den underhållsskyldige föräldern inte alltid fullgör sina skyldigheter att bidra till barnens försörjning. Staten betalar då förskottet till den förälder som barnet bor hos.

Med tiden har detta underhållsstöd gjorts till ett mera allmänt stöd till föräldrar som inte bor tillsammans. Det gäller också föräldrar som har delad vårdnad och där barnen bor växelvis hos den ena respektive den andra föräldern. Återbetalningskravet var från början mycket strikt. Den bidragsskyldige skulle alltid betala tillbaka det förskottade bidraget, men återbetalningskravet har minskats i olika omgångar och prövas mot den underhållsskyldiges inkomst, det vill säga ofta, i de allra flesta fall, pappans inkomst.

Underhållsstödets utformning och förändringar har emellertid gjort att det gemensamma ansvaret för barnets försörjning har blivit otydligt och tunnats ut. För barnens skull är det oerhört viktigt att föräldrarna så långt det någonsin är möjligt själva kan komma överens om hur de ska ta det gemensamma försörjningsansvaret även när barnet bor bara hos den ena föräldern. Underhållsstödets utformning leder till att sådana överenskommelser i många fall inte träffas. Konflikter förblir konflikter.

De regler som vi utformar här i riksdagen måste uppmuntra och ta sikte på att det är föräldrarna som ska ta sitt försörjningsansvar, och det är föräldrarna som ska komma överens om hur de ska dela på detta ansvar.

Det är mycket olyckligt att underhållsstödet numera har frikopplats från föräldrabalkens regler om underhållsbidrag mellan föräldrar. Detta har lett till att föräldrabalkens bidragsregler inte tillämpas och att underhållsbidragen blir betydligt lägre än vad föräldrabalkens regler medger, och det försämrar läget för de föräldrar som har barnen boende hos sig. Man ser inte längre på samma sätt till föräldrarnas gemensamma förmåga att försörja barnet, vilket leder till att också boföräldrar med mycket höga inkomster får bidrag.

Naturligtvis måste vi också se underhållsstödet i relation till andra stödformer och andra bidrag, men vi måste också se underhållsstödet i relation till att skattebördan är tung också för låginkomsttagare i vårt land. Underhållsbidraget ger marginaleffekter. Stödet kan också leda till att det förefaller kostsamt för föräldrar att flytta ihop igen. Underhållsstödet är en problematisk bidragsform, fru talman! Det borde ha varit en betydligt grundligare förändring än det förslag som här läggs fram av regeringen.

Fru talman! Vi anser att underhållsstödet behöver reformeras riktigt ordentligt. Tillsammans med övriga allianspartier efterfrågar vi moderater en ordentlig utredning av underhållsstödssystemet och förslag till en

ordning där utgångspunkten ska vara föräldrarnas gemensamma ansvar för barnen.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 2.

Anf. 2 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det vi nu diskuterar bär rubriken *Ett reformerat underhållsstöd*. Den rubriken är tagen från den utredning som kom för två år sedan och som handlade just om ett reformerat underhållsstöd och innehöll flera förslag till reformer.

Men att man har lånat namnet är närmast en falsk varubeteckning. Det är inte mycket till reformer i själva förslaget. Det sker ändringar på några nivåer, några deländringar, men i grunden har man inte från regeringens sida orkat eller velat göra någonting åt det hela.

Sanningen är den att det i höst har gått elva år sedan vi fick en socialdemokratisk regering. Under denna tid har inte mycket skett på detta viktiga och komplicerade område. Själva behandlingen av det senaste betänkandet har tagit ett par år och har bara lett fram till mycket blygsamma resultat.

Det här är i och för sig ett svårt område. Det finns gott om målkonflikter, det är krångligt och det är till och med så att terminologin försvårar för flertalet människor att sätta sig in i frågan. Det blir något konstigt när det som den ene föräldern betalar för de gemensamma barnen till den andra föräldern i vår lagstiftning kallas för underhållsbidrag, en term som vi ju i vanliga fall har för saker som kommer från det allmänna. Det som det allmänna står för kallas nu underhållsstöd för att sända någon annan form av signal.

Långsamt har det varit. Den grundläggande frågan rör sig om att vi i svensk lagstiftning på det här området har två helt olika principer, principerna i föräldrabalken om på vilket sätt föräldrar ska stå för sina barns ekonomiska kostnader och den särskilda lagen om underhållsstöd. Det är det som ligger bakom mycket av oklarheten och mycket av problemen.

Lagrådet har kritiserat det nya förslaget och närmast tyckt att det har lett till ökade komplikationer jämfört med den komplikation som fanns från början. Det finns stora brister i det nuvarande och därmed också i det kommande systemet eftersom det inte sker några förändringar i sak. Många bidragsskyldiga föräldrar – om vi nu använder den term som finns i lagstiftningen – betalar inte mer än det maximala stöd som man kan få från det allmänna även om det skulle finnas ekonomiska förutsättningar för det. Det finns också fall där boföräldrar med god ekonomi får del av det statliga stödet, trots att de av ekonomiska skäl inte skulle behöva det.

Ett tydligt exempel på den förvirring som råder på området är det som nu har hänt i samband med växelvis boende. I utgångsläget innan separationen eller skilsmässan har ägt rum är det både enligt lag och enligt moralen båda föräldrarna som efter förmåga svarar för de ekonomiska kostnader som barnet har. Den föräldrar som har bättre inkomst står för en större andel än den förälder som har en sämre inkomst. Oftast i vårt land är det förstås mannen som har högre inkomst.

Om relationen skulle brista, föräldrarna flytta isär och det blir växelvis boende har lagstiftaren dragit den slutsatsen att det i så fall ska delas alldeles jämnt mellan föräldrarna vad det gäller det ekonomiska ansvaret

för barnen. Någon riktigt bra förklaring på det har åtminstone inte jag stött på under de år som vi har väckt frågan, velat ta upp den här i riksdagen och varje gång i praktiken fått avslag på den.

Fru talman! Vi har från Folkpartiets sida i många år här i riksdagen förespråkat en reell reform baserad på några grundläggande principer som har att göra med att föräldrarna har ett gemensamt ansvar. Om det skulle visa sig att de inte klarar det ekonomiskt måste förstås det allmänna gripa in. Det bör enligt vår mening gripa in på ett annat sätt än via de vanliga socialbidragen, och man bör då mera grundläggande undersöka behovet av stöd men utanför själva socialbidrags- eller försörjningsstödsystemet.

Vi har upprepat de här tankarna i nästan tio års tid. Vi upprepade dem i höstas igen i samband med att vi behandlade budgeten. Nu har äntligen ett förslag kommit till riksdagen om det så kallade reformerade underhållsstödet. Vi tycker att det är så oerhört begränsade förändringar så vi har för vår del yrkat avslag på det och begärt att regeringen ska komma fram med ett reformerat underhållsstöd i ordets egentliga mening.

Den senaste utredningen, den som bar det namn som dagens betänkande bär, hade bland annat förslag om behovsprövning. Nu har regeringen och utskottsmajoriteten – vem vet, kanske en riksdagsmajoritet innan denna dag är slut – avslagit de tankegångarna. Det tycker vi är beklagligt.

Det är angeläget att det äntligen sker något. Oppositionspartierna har i en reservation, nr 2, enats om att det behövs en utredning. Vi har i första hand yrkat på ett avslag på dagens förslag och begäran om en nytt förslag från regeringen. Skulle det, fru talman, visa sig att vi inte får gehör för detta – den risken finns väl – kommer vi förstås att stödja den reservation 2 som vi har skrivit på för säkerhets skull.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 3 KENNETH LANTZ (kd):

Fru talman! Ämnet för den här debatten är ett reformerat underhållsstöd. Tidigare benämndes motsvarande stöd bidragsförskott, men sedan 1997 har vi använt ordet underhållsstöd. För Kristdemokraterna är det av vikt att lyfta upp frågan om att detta inte ska ses som ett av många stöd som staten erbjuder svenska folket. För oss är det viktigt att det endast ska vara ett tillfälligt stöd. Staten kan tillfälligt ta över den ena förälderns ansvar efter en separation när föräldrarna inte kommer överens om den gemensamma försörjningen av barnet.

Underhållsstödet borde vara så utformat att det mer tydligt framgår att det i första hand är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret för sina barn. Statens ansvar ska endast vara stödjande. Stödet som nu är till behandling förskottas av staten till boföräldern men ska sedan återbetalas till staten av den bidragsskyldige.

Det är självklart att barnet behöver båda sina föräldrar även efter en separation. Alltså ska det vara tydligt att föräldrarna gemensamt har det fulla ansvaret för barnen. Barnen behöver efter en separation kanske i ännu högre grad tid tillsammans med båda föräldrarna. Därför är det enligt Kristdemokraternas uppfattning viktigt att alla medel tas i bruk för att förenkla och göra det mer rättvist när barnen vistas hos respektive förälder.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 2 under punkt 2 men står självklart bakom våra övriga reservationer.

Motiveringen till denna gemensamma reservation, där vi kräver en total översyn av underhållsstödet, är föreslagna ottydliga regler om hur inkomsternas storlek påverkar respektive förälders ekonomi. Vi ifrågasätter starkt om detta är en optimal lösning med tanke på statens finanser.

Eftersom vi inte vill se underhållsstödet som ett allmänt bidrag är det av största vikt att regelverket utformas så att var och en bär sitt ekonomiska ansvar i relation till ekonomisk möjlighet. Som det är utformat i dag och tycks bli även efter denna debatt kan vi mycket väl få se exempel där legitimiteten i systemet undergrävs då fel personer får felaktiga ekonomiska villkor. Därför kräver vi, fru talman, en översyn, och det ska göras omgående.

Kristdemokraterna har vid flera tillfällen lyft fram frågan om de bidragsskyldiga. Det är en grupp i samhället som ofta har det mycket besvärligt ekonomiskt sett. En tredjedel av alla bidragsskyldiga har en skuld till exempel hos kronofogdemyndigheten och av dem saknar faktiskt upp till en fjärdedel betalningsförmåga. Hela 52 % av totalt 229 000 bidragsskyldiga föräldrar har ackumulerade återbetalningsskulder enligt en rapport från vårt gamla riks försäkringsverk. De flesta av dessa är pappor.

Detta bekymrar mig. Det finns nästan 11 800 bidragsskyldiga föräldrar som får bostadsbidrag och återbetalar underhållsstöd. Detta är en av de grupper som har det allra sämst ekonomiskt sett med stora skulder och låga inkomster. Endast en tredjedel har inkomster som överstiger 150 000 kr om året. Skulder till bostadsbidrag eller underhållsstöd uppgår för många människor till runt 40 000 kr, och för dessa ligger årsinkomsten på mellan 117 000 och 200 000 om året.

Fru talman! Det är alltså en svår situation för många människor som hamnat i denna skuldhärva. Därför är det en lättnad att konstatera att utskottet trots allt ställt sig bakom förslaget om höjda grundavdrag. Men dessvärre räcker inte detta. I de fall en bidragsskyldig fått betydande sänkning av sin inkomst till exempel kommer detta att slå hårt i den privata ekonomin. Vi borde i stället vara mer följsamma mot den aktuella inkomsten vid beräkning av återbetalningen.

Ett annat exempel som Kristdemokraterna har drivit under flera år är reglerna för återbetalningsskyldigheten. Tidigare har ärendet gått till kronofogdemyndigheten alltför snabbt. Det har fått till följd att man hamnat i en skuldhärva, och ur den har det i stort sett varit omöjligt att ta sig. Därför ser vi med viss tillfredsställelse att de nya förslagen har höjt gränserna, men återigen anser jag att detta inte är tillräckligt.

Kristdemokraterna anser att tidpunkten för när en fordran avseende återbetalningsskyldigheten ska överlämnas till kronofogdemyndigheten måste ändras från fem till tolv månader. Samtidigt bör beloppsgränsen höjas från 500 kr till förslagsvis en sjundedels prisbasbelopp som Kristdemokraterna föreslagit.

Försäkringskassan som handlägger de här frågorna borde tilldelas större makt när det gäller hur dessa ärenden förhandlas och arbetas fram. De borde också få möjlighet att förhandla gynnsammare avtal för de bidragsskyldiga gentemot staten. Det är ingen som vinner på att hamna i

betalningsregistret och än mindre att drabbas av skulder som växer utan reala möjligheter till återbetalning.

Fru talman! Riksförsäkringsverkets rapport *Skilda Världar* juni 2004 tar upp exempel på att underhållsskyldiga är en utsatt grupp. Trots detta har vår socialdemokratiska regering inte föreslagit några förbättringar förrän nu, sent omsider. Vi kristdemokrater anser att det finns skäl att skyndsamt göra en översyn och komma fram till en ny modell för underhållsstödet.

När vi nu gör förändringar i systemet borde det inte vara halvhjärtat utan det borde vara en genomgripande översyn dessförinnan och konkreta förändringar.

Återigen väddar jag kammaren om bifall till reservation 2.

Liggande förslag gör, enligt propositionen, att 30 % av de bidragskyldiga får ett sänkt återbetalningsbelopp. Det är bra. Men 32 % får behålla samma nivå och, vad värre är, hela 38 % drabbas av ett högre återbetalningsbelopp. Är det så man hade tänkt sig det hela, skulle jag vilja fråga majoriteten i utskottet.

Än en gång yrkar jag bifall till alliansens gemensamma reservation nr 2 med förslag om att tillsätta en utredning som gör en grundlig översyn av hela underhållssystemet.

Anf. 4 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Det handlar om ett reformerat underhållsstöd. Jag utgår ifrån att många i kammaren har fått många telefonsamtal om nivåerna på det hela. Det är positivt att det ändå kommer ett förslag på den biten.

Vi är inte riktigt nöjda med att man inte har gjort en ordentlig översyn av de delar som trots allt fortfarande kan vara problematiska. Det gäller återbetalning. Det finns också en del gränsproblematik som man skulle behöva se över. Det gäller dem som bor i gränstrakterna och pendlar över gränserna mot de andra nordiska länderna.

Jag står också bakom reservation 2, som jag yrkar bifall till. Men jag står givetvis också bakom de andra reservationerna vi har i betänkandet.

Tanken med ett reformerat underhållsstöd är ju att det ska finnas som ett stöd så att man inte av ekonomiska skäl inte ska kunna skiljas, om man behöver det. Det handlar också om att värna barnen så att de har möjlighet att ha närhet till båda sina föräldrar. Det är enormt viktigt att ha med sig de bitarna.

Jag vänder mig lite mot att det blir som ett generellt stöd även där det inte är av nöden tvunget. Jag har haft andra samtal som handlar om kvinnor vars barn huvudsakligen bor hos pappan. Pappan har väldigt god inkomst, men mamman har att betala underhållsstödet och måste arbeta extra för att få ihop de ekonomiska resurserna.

Det gäller att ha en första ingång i det här. Det måste ändå vara familjens totala ekonomi som i första hand är ansvarig för barnets försörjning. Innan man har tagit till vara det ska inte något generellt stöd utgå. Det är inte för att sätta familjen i knipa. I de här fallen finns det en ekonomi i grund och botten. Det skulle behöva tydliggöras mer.

Det är den delen som vi går in på i reservation 2. Vi kräver där att underhållsstödet bör utformas så att det tydligt framgår att det i första hand är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret för sina barn. Den nuvarande ordningen, som innebär att underhållsstöd utbetalas till boför-

åldern oberoende av hur stora inkomster han eller hon har, kan ifrågasättas.

Det tar inte det här förslaget fasta på.

När det gäller återbetalningsskyldigheten kan det, som Kenneth var inne på tidigare, också slå tokigt när den taxerade inkomsten är tidigare än den aktuella inkomsten.

I den tredje reservationen som vi är med på handlar det om en analys av de nordiska systemen för underhållsstödet. I gränstrakterna mot Danmark, Norge och Finland ser man att det finns olika system i de olika länderna. De kan få ganska märkliga konsekvenser både för barnen och för föräldrarna. Det är självklart inget som vi själva råder över helt och fullt, men det borde ingå i den översyn som jag yrkar på bör göras.

Anf. 5 MONA BERGLUND NILSSON (s):

Fru talman! En skilsmässa är smärtsam, i synnerhet för barn. Barnens tillvaro slås ofta i spillror och deras gränslösa kärlek och obrottsliga lojalitet till sina föräldrar sätts på hårda prov. Föräldrarna har ett oerhört ansvar för att deras skilsmässa sätter så få spår av smärta och sorg hos barnen som möjligt.

Barnen har rätt att gå känslomässigt skadeslösa ur sina föräldrars skilsmässa. Barnen har också rätt till goda och nära kontakter med båda föräldrarna efter en separation. Detta förutsätter att föräldrarna tillförsäkras ekonomiska möjligheter att bygga upp en ny och trygg tillvaro för barnen.

Alltför många barn lever i ekonomiskt utsatta familjer. I augusti 2004 presenterade en arbetsgrupp inom Regeringskansliet rapporten *Ekonomiskt utsatta barn*. Rapporten visar att barn till ensamstående föräldrar och barn till personer som är födda utomlands är överrepresenterade i den gruppen. Den allt överskuggande orsaken till ekonomisk utsatthet är att föräldrarna saknar arbete. Kampen mot arbetslösheten kommer alltid att stå högt på regeringens dagordning. Därutöver görs satsningar på barnfamiljer med utsatt ekonomi.

Från och med 2006 avsätts 1 miljard kronor för höjt underhållsstöd, barntillägg till studerande och förbättring av den del av bostadsbidraget som utgör särskilt bidrag till barnfamiljer. Dessutom kommer barnbidraget och flerbarnstillägget att höjas med 100 kr 2006. Flerbarnstillägget införs också redan från andra barnet.

Fru talman! Det är alltså med tanke på barnen som vi bör se regeringens förslag till ändringar i underhållsstödet som vi i dag ska ta ställning till här i kammaren.

Regeringen markerar tydligt i propositionen att det i första hand är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret för sina barn. Det eftersträvas är att föräldrarna löser försörjningen av sina barn på egen hand genom att den underhållsskyldiga föräldern betalar direkt till barnet. Flertalet föräldrar gör detta, men alla kan inte av en rad olika skäl.

För att minska risken för konflikter mellan föräldrarna om barnets försörjning finns underhållssystemet. Utan det skulle många barn drabbas mycket hårt.

Underhållsstödet höjs nu från 1 173 kr till 1 273 kr. Grundavdraget höjs från 72 000 till 100 000 kr. Höjningen är ett sätt att garantera att den som betalar underhåll också ska ha en rimligt god ekonomisk situation

även efter det att underhållet är betalt. Även andra tillgångar än inkomst, som exempelvis aktier eller värdepapper, beaktas när Försäkringskassan undersöker ett eventuellt anstånd.

En annan positiv förändring är ändringen i dagens beräkning då umgängesavdraget bestäms så att den faktiska tid som barnet varit hos den andra föräldern räknas. Det blir på det viset lättare för föräldrarna att göra överenskommelse om umgänget och underhållsstödet överensstämmer bättre med föräldrarnas faktiska kostnader.

Den bidragsskyldige föräldern ska helt eller delvis återbetala utbetalt underhållsstöd. Detta bestäms som en viss procent och till grund ligger det årliga taxeringsbeslutet. Om inkomsterna minskar mer påtagligt, till exempel på grund av sjukdom eller arbetslöshet, kan det medföra svårigheter för den bidragsskyldige att fullgöra återbetalningen. Regeringen har nu uppmärksammat detta och gett Försäkringskassan i uppdrag att se över de nuvarande reglerna och återkomma med inkomstberäkningar och eventuella lagändringsförslag. Redovisningen ska överlämnas den 1 juni 2006.

Fru talman! I reservationen från den borgerliga alliansen föreslås att underhållsstödet bör utformas så att det framgår klarare att det är föräldrarna som har det ekonomiska ansvaret, och man begär därför en ny utredning. Utskottsmajoriteten välkomnar den översyn som pågår av socialförsäkringslagstiftningen. Men som jag redan sagt i mitt anförande tycker jag att regeringen har klart och tydligt markerat detta i propositionen.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 6 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Fru talman! Det var med viss tillfredsställelse som jag inledningsvis noterade att man enligt Mona Berglund Nilsson skulle beakta de enskilda människornas ekonomiska situation. Jag har en erfarenhet från arbete i Försäkringskassan nere i Skåne. Jag förmodar att det är lika på de flesta platser i vårt land.

Det är de facto väldigt många enskilda människor som drabbas av att ärendena lämnas alltför snabbt till kronofogdemyndigheten. Det gör att det dels blir en markering i betalningsregistret, dels blir en skuldbörda som växer hela tiden.

Det förvånar mig när Mona säger att det är en utredning på gång men att ni känner till frågorna. Varför har man då inte redan vidtagit några åtgärder för komma till rätta med detta? Man har öppnat för det, men det är långt ifrån tillfredsställande.

Det skulle jag vilja få ett rimligt svar på här och nu.

Anf. 7 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik:

Fru talman! Kenneth Lantz ställer egentligen en bra fråga. Det är någonting som har varit aktuellt ganska länge. Men man har inte uppmärksammat det på det vis som regeringen nu har gjort.

Varför man inte har gjort det är därför att situationen för många människor ändrar sig väldigt snabbt i dag genom arbetslöshet och framför allt, som även Kenneth Lantz vet, genom sjukdom.

Försäkringskassan har talat om att det ser ut på olika sätt ute i landet. Därför har regeringen tillsatt denna utredning.

Anf. 8 KENNETH LANTZ (kd) replik:

Fru talman! Jag nöjer mig tyvärr inte med det svaret. Vi vet om detta sedan ett antal år tillbaka. Det borde inte komma *ad hoc* för regeringen att det förs fram av Försäkringskassan just nu. Man hade haft möjligt att rätta till det i den nu liggande propositionen.

Den kritik vi framför är inte enskild för kritdemokrater eller för den borgerliga alliansen. Den förs fram från en ganska så enad försäkringskassa, som faktiskt är enad i dag, över hela vårt land där man tycker så här.

Den kontakten borde finnas mellan regeringen och Försäkringskassan. Man borde ha kunnat komma till rätta med att människor hamnar i en skuldhärva gentemot kronofogdemyndigheten. Den är inte enkel att komma ur. Det vill jag uppmärksamma Mona Berglund Nilsson på.

En annan fråga som jag också skulle vilja ta upp är det sista jag sade i mitt anförande. Det är 38 % som drabbas av ett högre återbetalningsbellopp mot vad de hade innan propositionen kom. Är det tillfredsställande, Mona Berglund Nilsson?

Anf. 9 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt var Kenneth Lantz har fått de 38 % ifrån. Det är klart att det inte är tillfredsställande. Men det är precis samma sak som jag svarade på den andra frågan.

Situationen har ändrat sig och ändrar sig ganska snabbt i dag för människor. Därför ser det ut som det kan göra i dag. Jag håller fullständigt med om att det inte är tillfredsställande.

Därför tycker jag att det är positivt med den utredning som nu är på gång.

Anf. 10 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Vi har från de borgerliga partiernas sida framfört att vi tycker att man bör se till att systemet utformas så att man understryker att det är föräldrarna som har ett gemensamt ansvar både när de lever ihop och när de inte lever ihop.

Om jag förstod Mona Berglund Nilsson rätt hänvisade hon till att det har understrukits i propositionen från regeringens sida. Men dilemmat är väl att det inte dras några konsekvenser av det, såvitt jag förstår.

Den utredning som arbetade något år och som departementet har berett i två års tid har förslag som handlar om just detta. Min första fråga är varför det inte ska bli några konsekvenser av det synsättet utan bara allmänna uttalanden.

Jag kan stryka under den frågan med ett konkret exempel som jag nämnde i mitt inledningsanförande. Hur kan det komma sig att man vid växelvis boende går över från det som har gällt tidigare när föräldrarna bodde ihop, nämligen att de svarar för barnens ekonomi efter förmåga, till en situation där det ska vara fifty-fifty?

Anf. 11 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik:

Fru talman! Den sista frågan vill jag svara på först. Såvitt jag vet var Bo Könberg med och beslutade om att vi skulle underlätta för de föräldrar vid växelvis boende som ville ha hälften-hälften av sina barn på det viset att de skulle betala bara hälften-hälften.

Nu minns jag inte exakt vilket år vi fattade det beslutet i riksdagen, men det är i varje fall inte så väldigt länge sedan. Den frågan är nog utagerad. Jag förstår att det fungerar alldeles ypperligt för dem som har växelvis boende i dag.

Vad var den andra frågan?

(BO KÖNBERG (fp): Fru talman! Den gällde närmast varför det inte blev några konkreta resultat av att man instämde i principen om att föräldrarna har ett gemensamt ansvar.)

Fru talman! Bo Könberg har propositionen framför sig. Vi vet att vi har haft många propositioner om underhållsstödet. Det är en mycket svår reform som det inte är så enkelt att komma fram till på rätt sätt.

Jag vill återigen säga att jag hoppas mycket på den utredning som nu pågår. Där ska man se över hela socialförsäkringslagstiftningen. I den måste även underhållsstödet ligga.

Anf. 12 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Mona Berglund Nilsson och jag är överens om att det är ett svårt område. Det finns fler målkonflikter än på många andra områden som vi sysslar med i vårt utskott. Det är alldeles klart.

Dock tycker jag att lite drygt en tioårsperiod borde ha kunnat räcka till en något mer imponerande genomgång än förslag om att höja en nivå som har legat still i tio år med en hundralapp och några mindre förslag i övrigt. Fortsätter regeringen att arbeta i den takten lär det inte bli något resultat av det senaste heller, kan man väl möjligen tro.

Så till frågan om det växelvisa boendet. Vi kanske talar lite grann förbi varandra. Jag tycker att det är bra att det finns möjligheter till gemensam vårdnad och att det är bra att det finns möjlighet till växelvis boende när föräldrarna kan komma överens om detta. Den fråga jag ställde gällde de ekonomiska konsekvenserna av det hela.

Är det rimligt att det gemensamma ansvar som fanns innan, och som väl i normalfallet har inneburit att pappan har stått för en större del av barnens utgifter, ändras över en natt när man beviljar växelvis boende så att föräldrarna i stället ska stå för fifty-fifty?

Jag har ställt den frågan i många olika sammanhang men aldrig fått något svar från någon av dem som sysslar med det hela. Jag har en känsla av att det bara har blivit så. Eller så är det ett utflöde av att man inte har följt föräldrabalken i botten utan att lagen om underhållsstöd kommer på tvärs.

Anf. 13 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det måste dock ändå vara så, Bo Könberg, att det bästa är om barn om föräldrar kan bo ihop. När den ekonomiska biten kommer in, som i detta med växelvis boende, är det självklart att någon måste betala till den andre.

Jag tycker först och främst att systemet med växelvis boende har visat sig vara alldeles ypperligt. Både föräldrar och framför allt barnen mår bra av det. Att man har gjort denna delning tycker jag inte är något negativt.

Anf. 14 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Underhållsstödet är en av de viktigaste reformerna i arbetet för att uppnå ett jämställt samhälle. Det innebär att samhället bidrar till att göra det möjligt för en ensamstående kvinna att försörja sina barn när hon väl beslutar sig för att lämna en relation eller där det är mannen som beslutar sig för att gå.

Det faktum att det var omöjligt för många kvinnor att försörja sina barn när kvinnan eller mannen valde att bryta förhållandet innebar ofta att kvinnor tvingades stanna kvar i ohållbara relationer. Att samhället då förskotterar ett stöd för barnets försörjning och också hjälper till att driva in det är en lättnad för många, både kvinnor och män, eftersom ekonomin då inte behöver bli den största orsaken till gräl.

Underhållsstödet har egentligen tre parter. Det är mamman, för de flesta är mammor, som får ett ekonomiskt stöd. Det är staten, som förskotterar och förmedlar detta stöd. Det är pappan, för det är oftast papporna, som ska betala det som staten har lagt ut för det gemensamma barnet.

Bidragsförskottet, som det kallades tidigare, har varit indexerat med konsumentprisindex, vilket inneburit att boföräldrarna alltid fått kompensation för höjningarna av till exempel matkostnader. Men 1994 beslutade riksdagen att ta bort denna indexering och lägga fast underhållsstödet till 1 173 kr. Meningen var att regeringen själv skulle besluta om höjningar av bidragsförskottet.

Sedan dess har barnen inte fått någon kompensation för de ökade matkostnaderna. På tio år har denna grupp inte ansetts behöva kompensation för sina ökade utgifter. Det är förstås en bidragande orsak till att många barn i dag blivit fattigare. Det känns därför bra att kunna säga att stödet nu kommer att höjas med 100 kr i månaden.

Det hade förstås känts ännu bättre att kunna säga att vi dels höjer nivån till vad den skulle ha varit om stödet fortsatt vara indexerat och därefter sagt att vi ska indexera det. Men det hade vi inte pengar till inom ramen för den barnmiljard som avsattes i budgeten. Men Vänsterpartiet kommer att fortsätta driva en indexering av underhållsstödet.

I det här sammanhanget ska nämnas att det finns en grupp barn som inte kommer att kunna tillgodoräkna sig höjningen med 100 kr. Det är de barn vars förälder får ekonomiskt bistånd från socialtjänsten. En höjning av underhållsstödet eller för den delen barnbidraget innebär att det ekonomiska biståndet sänks i motsvarande utsträckning. En marginaleffekt, skulle jag vilja säga, av det allra sämsta slaget.

Det sitter nu en arbetsgrupp som ska klura ut hur man ska kunna lösa det här. Tyvärr verkar det finnas en tröghet i det arbetet. Jag vill därför vädja till Mona Berglund Nilsson och Mona Jönsson, vi som samarbetar, att hjälpa mig att driva på arbetet så att alla barn i framtiden ska kunna få tillgodoräkna sig eventuella förbättringar av underhållsstöd och barnbidrag.

Orsaken till att staten förskotterar underhållsstödet är bland annat att boföräldern ska kunna planera sin oftast knappa ekonomi genom att veta

att det varje månad vid ett visst datum kommer in pengar. Många av boföräldrarna som är ensamstående mammor har en mycket knapp ekonomi. Vi vet ju att det inte har hänt någonting. Ensamstående mammor fick en försämrad ekonomi i början av 90-talet och sedan dess har deras ekonomi inte återhämtat sig.

En annan orsak till förskottet är att varje barn ska få just den summa som staten i det här fallet anser att varje barn behöver för sin försörjning. Barnet ska inte vara beroende av umgängesföräldrarnas ekonomi. Det finns de som anser att underhållsstödet ska vara beroende av boföräldrarnas ekonomi. Det anser inte jag. Varje barn är värt lika mycket. Av samma anledning anser inte Vänsterpartiet att barnbidraget ska behovsprövas. Ett sätt att lösa problemet att rika kan spara underhållsstöd och barnbidrag är förstås att införa en mer progressiv skatteskala.

Samhället, som den part som ligger ute med pengarna, insåg för några år sedan – det var då vi gjorde om systemet första gången – att man endast fick tillbaka ca 25 % av det som samhället förskotterade. Det kan tolkas som att umgängesföräldrarna inte ansåg att det var en prioriterad fråga att bidra till sina barns försörjning. Det kan också tolkas som att systemet faktiskt inte fungerar som avsett. Meningen var att de umgängesföräldrar som har råd ska betala fullt ut för sina barn och att de pappor som har låga inkomster ska betala tillbaka en mindre del, framför allt för att man också ska kunna umgås med sina barn.

Sedan underhållsstödet gjordes om för snart tio år sedan har flera brister visat sig. Några av dem har Vänsterpartiet påpekat under flera år, framför allt när det gäller pappor med låg inkomst. För de pappor som blivit arbetslösa måste det vara möjligt att få återbetalningsskyldigheten baserad på aktuell inkomst. Så beslutade också riksdagen för några år sedan. Dåvarande socialförsäkringsminister lovade i talarstolen att ett sådant system också skulle införas.

Trots flera påpekanden från riksdagen har det dock inte införts. Men nu kommer de tre samarbetspartierna att ge ett uppdrag till Försäkringskassan att dels kartlägga, dels komma med ett förslag på hur ett sådant system bäst ska kunna genomföras.

Vänsterpartiet har också länge drivit att när Försäkringskassan beräknar umgängesbidraget ska ett dygn vara ett dygn, det vill säga om pappan hämtar barnet kl. 17 en fredag och lämnar det söndag kl. 17 ska det räknas som två dygn och inte som ett dygn. Det förslag som samarbetspartierna nu har lagt fram innebär en sådan förändring.

Fru talman! Förslaget om ett reformerat underhållsstöd, som riksdagen nu ska ta ställning till, innebär en hel del förbättringar för de barn vars föräldrar gått skilda vägar. Genom att grundavdraget höjs kommer pappor med låga inkomster att få bättre ekonomiska möjligheter att satsa på umgänget med sina barn, något som också det förändrade umgängesavdraget kommer att leda till. Genom att underhållsstödet höjs med 100 kr kommer de flesta barn till ensamstående mammor att få det något bättre, men inte så bra som det hade varit med ett indexerat underhållsstöd.

Vänsterpartiet anser att nästa förbättring som ska göras måste vara att på ett eller annat sätt höja nivån på underhållsstödet.

Fru talman! Det förslag som de tre samarbetspartierna i dag lägger fram kommer helt klart att innebära förbättringar för en hel del människor. Att avslå propositionen skulle inte leda till några som helst förbättringar.

Vänsterpartiet står bakom förslaget i socialförsäkringsutskottets betänkande om ett reformerat underhållsstöd.

Anf. 15 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Till det sista först. Det är förstås ett ständigt problem för oppositionspartier hur man ska hantera en regering eller samarbetspartier som är utomordentligt långsamma. Ska vi gång på gång skjuta framåt i tiden våra önskemål om reformer?

Det är på det viset, som jag försökte visa i mitt inledningsanförande, att det på tio års tid inte har gjorts något ordentligt ställningstagande från regeringens sida eller från de tre samverkande partiernas sida till den grundläggande konflikt som finns i svensk lagstiftning mellan å ena sidan föräldrabalkens regler och å andra sidan lagen om underhållsstöd. Den allra senaste utredningen, som bär samma namn som dagens betänkande, gör också samma analys som jag och Folkpartiet liksom de övriga samverkande partierna. Det är motivet till att vi har föreslagit avslag.

Vi får väl se till hösten hur vi gör i vårt budgetförslag, beroende på om det går så illa som det verkar, det vill säga att vi inte får någon ny reform.

Jag skulle gärna vilja höra Ulla Hoffmanns förklaring till varför hon anser – om hon nu gör det – det som så naturligt att det är föräldrabalken som gäller och föräldrarnas ansvar när föräldrarna bor ihop medan den inte ska gälla om de bor isär.

Anf. 16 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att det inte kan vara okänt för Bo Könberg att det sitter en vårdnadsutredning som ska lägga fram sitt förslag den 31 maj. Vi kan väl besinna oss lite grann och vänta tills den har kommit och sedan ta en diskussion om föräldrabalken kontra underhållsstödet. Det finns till exempel årsregler. Man har alltså en skyldighet att försörja sina barn tills de är 21 år enligt föräldrabalken, och underhållsstödet utgår tills de är 20 år. Vi måste förstås försöka hitta någon form av lösning när det gäller det.

Om jag förstod Bo Könberg rätt ville han veta vad som diskuteras när det gäller växelvis boende.

(BO KÖNBERG (fp): Nej.)

Jag kan ju inte svara på en fråga som jag inte vet vad den handlade om. Men jag vet att Bo Könberg tidigare, i replikskiftet med Mona Berglund Nilsson, var inne på växelvis boende. Då vill jag säga att min uppfattning är att det vi kan göra med ett sådant stöd som underhållsstödet är att visa på en politisk vilja. Vi tycker att det är bra att båda föräldrarna tar hand om sina barn och att man försöker ha växelvis boende. Alternativet är ju att barnen bor mest hos mamman, eller för den delen pappan, men att de bor mest hos en förälder och att det utgår ett underhållsstöd. Vi har

sagt att vi tycker att vi ska stödja och uppmuntra de föräldrar som väljer att ha ett växelvis boende.

Det var nog inte svar på frågan, utan nästa fråga kommer väl nu, kan jag tänka.

Anf. 17 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Nu när jag har ordet ska jag utveckla den frågan.

Den principiella frågan, som är viktigare än alla detaljer i det här sammanhanget, är: Ska vi ha olika regler för föräldrarnas ekonomiska skyldighet mot sina barn beroende på om föräldrarna bor isär eller om de inte bor isär?

Ulla Hoffmann och alla andra som har studerat frågan har insett att det är ett problem i nästan alla länder att ensamstående föräldrar har en sämre ekonomi. Det måste förstås vägas in. Men i grundfrågan, vem det är som är ansvarig eller inte, undrade jag i den fråga jag ställde i mitt förra inlägg. Varför tycker Ulla Hoffmann att föräldrabalken är bra när man bor ihop, om man nu gör det, och varför det är bättre med lagen om underhållsstöd när man har flyttat isär?

I frågan om växelvis boende har jag kanske inte uttryckt mig tillräckligt klart. Såvitt jag förstår innebär bestämmelsen att om det är växelvis boende ska ingen förälder behöva betala underhållsbidrag till den andre. Det innebär i normalfallet att man förskjuter ansvaret för barnen från den mer välbeställda föräldern till den mindre välbeställda föräldern eller samhället. Eller för att göra det riktigt tydligt och klart, hoppas jag: Om det är så att en förälder, ofta en man, en far, har hög inkomst och står för en större del av barnens kostnad när man bor isär, varför ska det vara fifty-fifty dagen därpå bara för att man kallar det växelvis boende?

Anf. 18 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att be att få fyra minuters talartid, så att jag kan svara.

Låt mig säga hur det har fungerat för mig. Under tiden som jag levde ihop med mina barns fäder har jag faktiskt inte haft någon anledning att fundera över föräldrabalken över huvud taget. Det var först när vi skilde oss som jag fick en anledning att fundera över min ekonomiska situation. Då var det faktiskt så att bidragsförskottet gjorde det möjligt för mig att inte behöva stanna kvar i en relation som inte var så bra.

Föräldrabalken fungerar på ett sätt. Jag tror att det är viktigt att vi ser till att vi har regler som gäller. Det är till exempel viktigt att de här åldersreglerna stämmer överens så mycket som möjligt. Men jag tror att det är väldigt viktigt att vi ser att det här är två helt olika saker. Underhållsstödet har kommit till av en helt annan anledning än föräldrabalken. Underhållsstödet, det är det som är det viktiga, är ju samhällets reaktion på en situation där vi kan se att vi som politiker kan göra något. Vi kan gå in och stödja en förälder så att hon eller han kan ha en ekonomisk möjlighet att lämna ett förhållande.

Sedan har vi detta med växelvis boende, att någon har högre inkomst när man bor tillsammans och så vidare. Det är samma sak med det växelvisa boendet. Det är en politisk åtgärd. Vi vill åstadkomma något, och jag menar att vi gör det genom det här förslaget såsom det ser ut. I vilket fall som helst åstadkommer vi mer genom att lägga fram ett förslag som

innehåller konkreta åtgärder än genom att inte lägga fram något förslag alls eller att yrka avslag på en proposition.

Anf. 19 MONA JÖNSSON (mp):

Fru talman! Det är båda föräldrarna som har försörjningsansvar för sina barn. De allra flesta har också möjlighet att ta det ansvaret, och de tar det. Underhållsstödet ger en ekonomisk möjlighet för föräldrar att klara av sitt försörjningsansvar även vid en separation. Ingen ska behöva vara kvar i en dålig relation av ekonomiska anledningar. Därför är det viktigt att underhållsstödet finns. Det är viktigt att föräldrarnas ekonomi inte ställs mot varandra utan behandlas självständigt.

Den höjning som vi nu föreslår tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet grundar sig på den så kallade barnmiljarden, som vi förhandlade fram i budgetarbetet. Förutom underhållsstödet ingår förändringar i bostadsbidraget samt införande av en barndel i studiemedelssystemet. Den del av miljarden som var avsedd till förändringar i underhållsstödet har använts så att de med den lägsta inkomsten gynnas. Ingen som får underhållsstöd förlorar, och de med högre inkomster kommer att få betala något mer.

Höjningen av underhållsstödet med 100 kr per månad gör att underhållsstödet kommer att bli 1 273 kr per månad eller 15 276 per år. Det är en höjning med 1 200 kr. Vid växelvis boende innebär höjningen att underhållsstödet högst kan bli 636 kr per månad för var och en av föräldrarna. Om vi hade haft mer resurser till vårt förfogande hade vi velat höja den summan något. Dessutom hade vi gärna också sett en indexering av underhållsstödet. Förra höjningen av underhållsstödet var 1994, och det tycker vi är alltför många år sedan.

Grundavdraget för den bidragsskyldige höjs från 72 000 till 100 000 per år. Det är en viktig förändring som kommer att ge fler bidragsskyldiga en lättnad i deras ekonomi. Förhoppningsvis kommer det också barnen till del, då det innebär en ekonomisk lättnad för många bidragsskyldiga med svag ekonomi.

Tydligare regler för umgängesrättsavdrag införs också. Det gäller ändrade regler för dygnsberäkning av umgängesrättsavdrag och motsvarande ändring i föräldrabalken. För att göra avdragsrätten något mer rättvis utan att samtidigt riskera att skapa onödiga konflikter mellan föräldrarna om tidpunkten för hämtning och lämning av barnet föreslås att rätten till umgängesavdrag vidgas så att återlämnandedygnet räknas som ett dygn.

Fru talman! Betänkandet grundar sig i ett samarbete i budgeten mellan Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Därför yrkar jag bifall till förslaget.

Anf. 20 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Mona Jönsson som har varit uppe i replikerna tidigare. Det gäller hur man ser på föräldrarnas gemensamma ekonomi för att ta det gemensamma ansvaret för barnens försörjning. Bo Könberg var tidigare inne på att när man lever ihop blir det ganska naturligt. Om jag har tio gånger så hög inkomst som min man är det sannolikt så att jag tar 90 % av det ekonomiska ansvaret och han 10 % – nu har jag säkert räknat fel, men något i den stilen. Men när man

flyttar isär vid växelvis boende är det plötsligt fifty-fifty. Det andra fallet är att vi inte har växelvis boende. Barnet bor kvar hos mig. Han är då plötsligt underhållsskyldig enligt lagen om underhållsstöd. Enligt föräldrabalken behöver han väl inte bidra med mer än en tiondel.

Det är en stor komplikation med lagen om underhållsstöd att det i det fallet är så att jag som boförfälder som tjänar tio gånger mer fortfarande ska få ut de här pengarna. Min man, som har ytterligt små inkomster, kommer att bygga upp en skuld och får alltså plötsligt ett försörjningsansvar vars belopp vi bestämmer i beslutet i dag. Hur ser Mona Jönsson på detta?

Anf. 21 MONA JÖNSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag anser faktiskt att grunden ligger i att föräldrar inte kommer överens. Jag tror också att Anna Lilliehöök tycker att det vore bäst om föräldrarna kom överens. Det är just den delen som Vårdnadsutredningen håller på och tittar på. Man kommer att lämna förslag i månadsskiftet. Om jag har förstått det rätt kommer denna utredning bland annat att föreslå att föräldrar ska få hjälp att komma överens så att det aldrig ska behöva bli tvister. Barnet kommer ju också att bli drabbat om det blir tvister.

Anf. 22 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Det är glädjande att vi ser till att vi åtminstone inte hindrar att man kommer överens med det beslut som vi fattar här i dag. Flera har tagit upp att det naturligtvis är väldigt viktigt att de understödsformer vi har tar sikte på att föräldrarna ska ta det gemensamma ekonomiska ansvaret och att de i allra möjligaste mån ska komma överens och lösa så många konflikter som möjligt. Det är alldeles klart att det är bra.

Men den fråga som jag ställde gällde ju de beslut och det underhållsstöd som vi talar om här och nu – de facto det fall som jag beskrev. Det var att min man tjänar en tiondel så mycket som jag, vilket han periodvis faktiskt har gjort. Det beslut som vi i dag fattar innebär att han skulle betala underhållsstöd, bli skyldig att betala underhållsstöd. Så skulle det bli enligt det beslut som vi fattar här i dag – trots att jag tjänar så oändligt mycket mer pengar.

Det är där en kärnfråga finns. Ska vi se till hela ekonomin hos båda föräldrarna? Då är min utgångspunkt att föräldrabalkens regler är ganska rimliga. I vårt fall är alltså tio till ett en rimlig fördelning. Det är den frågan, frågan som handlar om prövningen av boförfälderns inkomst, som det gäller.

Fru talman! Jag vill återigen fråga om Mona Jönsson möjligen tycker att detta är ett problem.

Anf. 23 MONA JÖNSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vidhåller att föräldrar i största möjliga mån ska komma överens. Under den fråga som jag fick av Anna Lilliehöök tror jag det döljer sig att staten inte ska betala ut så mycket pengar. Och om föräldrar kommer överens kommer det också att bli så att staten betalar ut mindre. Jag tycker inte att vi ska ha den prövning som ni moderater vill ha. Vi har ju tidigare haft ett komma-med-mössan-i-hand-och-tigga-

system. Det här är ett mera generellt stödbidrag, så jag tycker att vi ska ha kvar det system som vi nu har.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

7 § Försäkringsförmedling

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2004/05:FiU26
Försäkringsförmedling (prop. 2004/05:133).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

8 § Redovisning av insatser för barn och unga i statsbudgeten

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2004/05:FiU32
Redovisning av insatser för barn och unga i statsbudgeten (skr.
2004/05:93).

Anf. 24 HANS HOFF (s):

Fru talman! I regeringens skrivelse om insatser för barn och unga lämnar regeringen en samlad översikt över de insatser som görs inom olika politikområden. Skrivelsen ska anses som *ett* steg i arbetet med att göra barnperspektivet tydligare i budgeten.

Finansutskottet har vid flera tillfällen, senast hösten 2004, betonat att det är viktigt att regeringen blir bättre på att föra in barnperspektivet i budgeten. Inför kommande budgetarbeten behöver man därför göra en mer omfattande granskning av budgeten utifrån ett barnperspektiv.

Finansutskottet framhåller att det viktigaste är att redovisningen av barnfrågorna blir så aktuell och genomarbetad som möjligt. På så sätt undviker man att samma information överlämnas till riksdagen för behandling flera gånger under ett riksmöte eller en mandatperiod.

Med hänvisning till det arbete som pågår inom Regeringskansliet föreslår finansutskottet att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Tilläggas bör också att utskottet behandlar fyra motioner som har väckts med anledning av skrivelsen. Samtliga motioner avstyrks. I betänkandet finns det en reservation och ett särskilt yttrande.

Anf. 25 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationen om redovisning av insatser för barn och unga. Reservationen går ut på att denna redovisning ska vara en del av budgetpropositionen i form av en bilaga. Bakom reservationen står förutom Vänsterpartiet också Miljöpartiet och Centerpartiet.

Sverige har haft drygt 15 år på sig att implementera barnkonventionen. Så lång tid har gått sedan Sverige ratificerade FN:s konvention om barnets rättigheter. Drygt 13 år efter ratificeringen utformade regeringen i sin första skrivelse en samlad översikt över regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten för 2004. På liknande sätt utformas även 2005 års skrivelse. Vi anser att skrivelsen inte ska vara utformad som en samlad översikt, utan det ska vara en analys av budgetens innehåll utifrån ett barnperspektiv.

Regeringen skriver om sin ambition att utveckla arbetet med att ge statsbudgeten ett barnperspektiv och om sin förståelse för att ett barnperspektiv på budgetfrågor ytterst handlar om en analys av vilka följder ett beslut eller en åtgärd har för barn. Det är inget fel på de ambitionerna – tvärtom. Men trots ambition och insikt väljer regeringen att för andra året i rad redovisa enbart barnperspektivet genom att referera till de beslut som berör barn. Vi saknar en redovisning av andra förslag som indirekt får konsekvenser för barn och unga. Med denna form av redovisning blir intrycket att även årets statsbudget uteslutande synes innebära neutrala och positiva beslut för barn och unga. I redovisningen saknar vi också konsekvensperspektiv genom att det i redogörelsen inte finns en koppling mellan insatser och vilka effekter dessa ger eller om insatserna motsvarar de behov som barn och unga har.

Förra året uttryckte majoriteten att en vidareutveckling ska ”ta sikte på att göra konsekvensbeskrivningar för barn och unga av olika satsningar och även nedskärningar i statsbudgeten”.

Vad finns det då för vidareutveckling jämfört med förra årets redogörelse? Ja, den har i vissa fall utökats med information om ytterligare insatser eller nya uppdrag som regeringen beslutat om efter hösten 2004. Vidare omnämns i skrivelsen avslutade utredningar eller pågående arbeten inom Regeringskansliet. Regeringen har inför budgetpropositionen 2005 uppmärksammat samtliga departement på att de ska beakta barnperspektivet och lyfta fram de insatser som berör barn och unga inom respektive politikområde.

I beredningen av budgeten säger man att det har varit viktigt att lyfta fram barnperspektivet. Slutsatsen blir att man inte har lyckats därför att det finns brister i statistiken. Därför skriver regeringen att man har påbörjat ett arbete med att identifiera vilka brister som finns och hur de ska åtgärdas.

Jag noterar att departementen fick i uppdrag att enbart beakta barnperspektivet, inte att göra konsekvensbeskrivningar av hur deras förslag påverkar barn och unga. Det var ett krav som vi framförde i november förra året. Det handlar alltså inte om att beakta utan om att beskriva konsekvenserna av budgetförslagen.

Jag förstår att det är ett gediget och omfattande arbete som regeringen har, men jag tycker ändå att det är otillfredsställande att man inte har kommit längre.

Förra året skrev finansutskottets majoritet att ”kravet på att barnfrågorna skall redovisas i en regelbundet återkommande barnbilaga till budgetpropositionen är underordnat kravet på att redovisningen blir så aktuell och genomarbetad som möjligt”. Samma ordalydelse upprepas i årets betänkande.

Jag skulle inte bli speciellt förvånad om nästa års skrivelse i stort sett ser ut som den vi i dag behandlar. Regeringen får ju, tycker jag, ett slags fribrev att arbeta i den takt de vill genom de skrivningar som majoriteten i finansutskottet kommit överens om. Vi reserverar däremot vill med vår reservation påskynda arbetet genom att regeringen får i uppdrag att inför statsbudgeten 2006 förbereda en redovisning av konsekvenserna för barn och unga av de beslut och åtgärder som kommer att ingå i budgetförslaget och detta i form av en barnbilaga.

Vid förra årets behandling av skrivelsen studerade jag med intresse hur regeringen beskriver insatserna för barn och unga i asylprocessen. I årets upplaga läser jag under rubriken "Samordnare för barn i asylprocessen med uppgivenhetssyndrom". Det är en rak beskrivning av vilka uppdrag regeringen gett och att uppdragen ska redovisas i en slutrapport senast den 31 december 2006. Men det står ingenting om vilka konsekvenser dessa barn har fått utstå i avvaktan på att samordnaren ska bli färdig med sin rapport. Det rimmar illa med de grundläggande principerna i barnkonventionen. Regeringen skriver själv i kapitlet "Åtgärder för att förverkliga barnkonventionen i Sverige" i sin första strecksats att "barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga".

Jag sade förra året och jag säger det igen: Meningen är inte att starta en debatt om barnperspektivet i asylpolitiken, utan det här beskriver vikten av att ha en konsekvensbeskrivning av hur barn och unga påverkas av besluten, även när man beslutar om att tillsätta utredningar.

Fru talman! I skrivelsen beskrivs bara budgetförslag som direkt berör barn och unga. Vi efterlyser, som jag tidigare nämnde, även en analys av konsekvenser när det gäller åtgärder som indirekt berör barn och unga.

Vad menar vi då med det? Ja, alla beslut påverkar människor i samhället på olika sätt. Regeringen använder ett alltför begränsat synsätt när den enbart fokuserar på beslut som har direkt barnpolitisk anknytning. Vänsterpartiet menar att till exempel ersättningsnivåerna i socialförsäkringssystemen och hur de är utformade påverkar barns och ungas ekonomiska villkor. När nivåerna i a-kassa och sjukersättning sänks för arbetslösa och sjuka får de arbetslösa och sjuka som är föräldrar också mindre pengar till att försörja sina barn. Och det förstår ju alla att med mindre pengar i hushållskassan blir det mindre pengar till barnen också.

Det är bland annat därför Vänsterpartiet är motståndare till Moderaternas förslag och andra förslag om att sänka arbetslöshets- och sjukförsäkringen från 80 till 65 %. Visst är det så att även utformningen av den ekonomiska politiken ger konsekvenser för barn och unga. Det är bland annat därför som Vänsterpartiet tycker att satsningar på välfärden går före skattesänkningar. Satsningarna på välfärden garanterar att också barn och unga med föräldrar som inte har så tjocka plånböcker får chansen till en bra skola, vård och omsorg.

Anf. 26 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman! Ledamöter! Jag tycker att det är synd att vi har den här debatten nu. Insatser för barn och unga borde vara en naturlig del av budgetprocessen. Det är då besluten fattas. Därför är det rimligt att då också göra en redovisning av vilka överväganden och prioriteringar som man har gjort, göra den analys som Siv Holma talade om.

Insatser för barn och unga är en alltför viktig fråga för att bli så här styvmoderligt behandlad. Den kommer inte upp i budgetprocessen. Den kommer upp nu och redovisas i en skrivelse som dessutom har en förklarad behandling. Resultatet är att vi egentligen inte behandlar frågan någonstans. Det här kan man betrakta som klassisk härskarteknik, osynliggörande. Vi osynliggör barn i vår behandling i riksdagen. Jag tycker inte att vi ska göra det. Vi ska ha en tydlig behandling med ett barnperspektiv i samband med budgetbehandlingen. Därför yrkar jag bifall den reservation som just handlar om detta.

Jag tycker att det är helt fel att regeringen på det här sättet osynliggör våra barn. Som förälder, pappa till 1-åriga Anton, vet jag vilket otroligt stort behov barn har att bli sedda. Barn söker kontakt, barn söker naturligt kontakt. Men i och med att vi osynliggör barn och hanterar frågorna på det här sättet blir det dålig politik. Vi kan se det i verkligheten. Regeringen betraktar verkligheten ur något slags stats- eller myndighetsperspektiv. Man har inte ett barnperspektiv. Vi ser bristerna i utbildningen. Vi ser bristerna i barnomsorgen. Vi ser de ökande klyftorna mellan rika och fattiga familjer. Det drabbar barnen. Vi ser den ohållbara situationen för flyktingbarnen.

Jag tror inte att det skulle vara så illa om vi hade ett tydligt barnperspektiv i budgeten när vi tar ställning och när vi gör de avgörande prioriteringarna. Hade vi där ett tydligt barnperspektiv skulle vi också se till barnens bästa. Det är precis det som lyfts fram i FN:s barnkonvention som vi skrev under för 15 år sedan. Jag tycker, fru talman, att det är hög tid att vi också börjar leva efter den.

Anf. 27 AGNETA GILLE (s):

Fru talman! Vi har att debattera regeringens skrivelse om insatserna för barn och unga i statsbudgeten för 2005. Det är en beskrivning av vad regeringen har gjort när det gäller barnen och barnperspektivet inför 2005.

Skrivelsen, som regeringen har lämnat till oss och där den också har redovisat insatserna, är ett inledande steg i arbetet med att tydliggöra barnperspektivet i statsbudgeten. Utskottets majoritet anser att en djupare analys måste göras och vidareutvecklas inför kommande budgetprocesser – att bli tydligare. Nästa steg bör därför innefatta ett tydliggörande av barn och unga inom de olika politikområdena, precis det som Siv och delvis Roger berörde.

Vi i finansutskottet efterlyser i betänkande FiU32 en tydligare och djupare analys av de insatser som görs för barn och unga. Vi har tittat på det yttrande som vi har begärt av socialutskottet och som de har lämnat till oss. De delar helt vår syn på det arbete som har gjorts.

Vi i finansutskottet kan alltså konstatera att ett arbete med de önskemål som vi har framfört pågår i Regeringskansliet. Därför är vårt förslag att avslå de motioner som finns och att yrka bifall till utskottets förslag, att lägga skrivelsen till handlingarna.

Med dessa ord skulle den här debatten kunna vara över, för det är just om skrivelsen som ärendet handlar. Men tre av de motioner som finns med i skrivelsen har tagit upp totalt 38 yrkanden. Alla dessa 38 yrkanden har tidigare avhandlats i andra utskott och här i kammaren, yrkanden som

har med barn och unga och familjen att göra. Visst skiljer vi oss åt i den politiska synen.

Jag har valt att gå igenom de borgerligas, maktalliansens, budgetmotioner och tittat lite grann på hur de vill skapa större möjligheter för barn, unga och deras familjer.

Jag ser inte något krav på barnperspektiv i Centerpartiets budgetmotion. Men det mest märkliga är väl ändå att de som har lämnat in ett särskilt yttrande från den borgerliga maktalliansen inte har en gemensam politik i de här frågorna. Det är en väldigt spretande politik. Min första undran och fråga blev: Hur ska de kunna ena sig om en politik och komma med ett gemensamt program om dessa frågor?

Dessbättre behöver inte jag ägna mig åt det, utan det stora huvudbryet lämnar jag åt maktalliansen. Vi får se när de kommer men någon lösning. Jag kan se att skillnaderna är väldigt stora mellan er politik och vår och regeringens politik, där vi har kommit överens med Vänsterpartiet och Miljöpartiet när det gäller barnens bästa.

Jag vill också säga att det har gjorts väldigt mycket för barnen i samhället, men det finns mer att göra. Det finns fortfarande många barn som mår dåligt i samhället. Det finns många olika orsaker till det. Det är ekonomiska orsaker, sjukdomar, arbetslöshet. Det finns en kroppsfixering hos unga i dag. Det finns också en sexualisering av unga, främst av kvinnokroppar, och krav på att lyckas, på att bli någon eller något. Individualiseringen i samhället är lite skrämmande, och det är skrämmande att läsa att unga mår så pass dåligt som de gör.

Detta är en viktig fråga för regeringen och socialdemokratin. Allt detta måste vi fortsätta att bekämpa. Men sänkta skatter som portallösning – maktalliansen föreslår det som portallösning på allting – tror jag inte på. Jag tror att det måste vara riktade insatser till barn och unga på varje område, precis det som vi socialdemokrater tillsammans med våra samarbetspartier jobbar med. Det är höjda tak i föräldraförsäkringen, höjda barnbidrag, gymnasieungdomar som får ytterligare ett studiebidrag för att klara sin ekonomi, höjda bostadsbidrag, barntillägg till studerande och höjt underhållsstöd, satsningen på skolan, fler vuxna i skolan, satsningen på barnomsorgen med mindre barngrupper, mer pengar till vården och kommuner som kommer barn och unga till del.

Allt detta sammantaget kommer att gynna barn och ungdomar mycket mera än de skattesänkningar som maktalliansen föreslår. Det blir mindre pengar till den gemensamma välfärden med er skattesänkning.

Ni från de borgerliga säger nej till allt som vi föreslår för att satsa på era orimliga skattesänkningar. Varken jag eller socialdemokratin tror på det. Där står vi oerhört starka när det gäller att satsa på välfärden och på barn och unga.

Fru talman! Med de orden yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen och på motionerna.

Anf. 28 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Det är två diskussioner här. En handlar om formsaker, om vi ska ha ett barnperspektiv som är integrerat i statsbudgeten. Jag kan känna mig delvis nöjd med Agneta Gilles intentioner som kanske utmynnar i att barnperspektivet integreras i budgeten. Men jag tycker att det går för långsamt. Det är 15 år sedan som vi skrev under barnkonventionen.

Det är hög tid att vi nu ser barnperspektivet som en integrerad del i budgeten.

Agneta Gille pekar på riktade insatser som är bra för barn. Då skulle analysen göras där gemensamt för att man ska se om det bara är en massa höjda bidrag som är det allena saliggörande för barnen. Det har ju varit regeringens väg, men vi kan ändå se att klyftorna mellan rika och fattiga barnfamiljer ökar.

En bättre väg handlar kanske mera om att det ska löna sig att jobba, att det ska vara möjligt att förena föräldraskap med ett aktivt yrkesliv. Vi ser att fattigdomsfällorna slår igen allt hårdare. I det perspektivet har sänkta skatter en stor betydelse.

Jag hörde att Pär Nuder aviserar sänkta skatter i höstens budget, så det är ju någonting som ni också jobbar med. Men ni riktar det ju inte tydligt på att det ska bli ett bra perspektiv för barn.

Min fråga tillbaka till Agneta Gille är: Varför är era skattesänkningar så mycket bättre? Ni vill ju inte göra någon analys utifrån ett barnperspektiv när ni genomför dem.

Anf. 29 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Jag antar att Roger Tiefensee tillsammans med många andra svenskar hörde debatten mellan Fredrik Reinfeldt och Göran Persson. Där gavs det en förklaring från Socialdemokraterna. Vi genomförde en rejäl skattehöjning under 90-talet när det så krävdes för att klara välfärden och för att klara den situation som vi stod inför efter 1994 års val. Det här är en återbetalning av de skattemedel som vi lånade tidigare. Det har vi lovat att göra, och vi står för våra löften. Så det är svaret på den frågan.

När det gäller fattigdomsbekämpningen, barnen och skattesänkningar anser jag att det som har betydelse för barn och unga är trygghet, att det finns en trygghet i hemmet och i samhället.

Roger Tiefensee, du ska samarbeta med partier som vill sänka ersättningsnivåerna i a-kassan och i föräldraförsäkringen. Själva står ni också för en stor del av skattesänkningarna. Moderaterna har i sin budgetmotion förslag om att man till och med ska försämra föräldraförsäkringen. Det ger inte barn trygghet, någonting som är oerhört viktigt.

Det krävs en välfärd som grund för att barnen ska må bra och känna trygghet. För att det ska finnas den tryggheten och välfärden krävs det att man har en stor skattepåse att fördela ur. Det är precis det vi jobbar för, för att förbättra situationen för barn och unga.

Eftersom du var så oerhört angelägen om barnbilagan vill jag fråga: Var någonstans finns barnperspektivet och barnbilagan i er budgetmotion?

Anf. 30 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! När man lägger fram en alternativ budget svarar man på den budget som regeringen lägger fram. När vi har väckt miljömotioner om miljömål och sådant har vi tagit med barnperspektivet. Det enkla svaret är: I en alternativ budget förhåller man sig till den budget som presenteras.

Jag hörde inte debatten i tisdags. Jag prioriterade social samvaro i stället.

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Redovisning av
insatser för barn och
unga i statsbudgeten*

Agneta undrade: Var finns tryggheten? Jag tror att tryggheten finns framför allt i att kunna leva på sin lön. När över en miljon människor inte går till jobbet en vanlig dag är det klart att deras barn känner föräldrarnas oro över att inte ha ett jobb. Där har ju regeringen misslyckats kapitalt.

Därför måste man orka att ur ett barnperspektiv se: Vad är det som skapar trygghet? Vad är det som gör att barnfamiljer och barn känner sig trygga? Det första och viktigaste är att se till att människor har ett jobb att gå till, att de är behövda på en arbetsmarknad.

Nästa steg för barnen är utbildning. En femtedel av de unga går ur grundskolan utan fullständiga kunskaper, och det är ett misslyckande som du och ditt parti är ansvariga för.

Får man in ett tydligt barnperspektiv i budgeten kan man också rensa bort dessa avarter.

Anf. 31 AGNETA GILLE (s) replik:

Fru talman! Om det vore så enkelt att alla problem försvann bara vi fick in ett barnperspektiv i budgeten. Men jag tror inte att det är fullt så enkelt, Roger Tiefensee.

Det är viktigt med trygghet. Jag hoppas att ni i maktalliansen diskuterar vad trygghet innebär.

För mig är trygghet att kunna ha ett arbete. Det är därför som våra insatser riktas så oerhört skarpt på att alla ska ha möjlighet att få ett arbete. Då får barnens föräldrar en inkomst.

Men sedan ska man också ha trygghet på arbetsplatsen, Roger Tiefensee. Det är väldigt viktigt att man känner att man får lyfta sin lön och att man känner sig trygg i lönebildningen.

Men med sänkta ersättningsnivåer och med tafsandet på kollektivavtalen infinner sig en oro på arbetsplatserna. Arbetsgivare får för sig att sänka lönerna. Man kanske själv måste gå med på sänkt lön för att få behålla sitt arbete. Blir man arbetslös eller sjukskriven får man 65 % i ersättning, enligt förslaget i Moderaternas budgetmotion. Det ger inte trygghet på arbetsplatsen och inte heller i hemmet, utan det skapar en oro som överförs på barnen. Det blir sämre ekonomi på grund av att inkomsterna sänks när ersättningsnivåerna är låga.

Det är den politik som du och dina samarbetspartier ska komma överens om att driva. Jag tror inte att den är bra för barnen.

Anf. 32 CECILIA WIDEGREN (m):

Fru talman! Vi har än en gång att ta ställning till en sammanställning av regeringens så kallade insatser för barn och unga i statsbudgeten år 2005.

Än en gång är det fråga om en presentation och upprepning och inte någon ny politik som främjar barn och unga. Det är främst det vi saknar, inte minst efter den diskussion som nyss har förts.

Regeringen har valt att i stället uppvärdera myndigheter och organisationer på bekostnad av det civila samhället, det vill säga barn, föräldrar och unga människor.

Vi moderater har framfört att det saknas framför allt ett helhetsperspektiv i denna skrivelse.

Trots att Sverige var ett av de första länderna att tillerkänna barn och unga särskilda rättigheter är den svenska barn- och ungdomspolitik

enligt vår mening förknippad med stora misslyckanden i dagens samhälle.

Brottsligheten är hög och i stigande, inte minst bland dem i unga år. Kunskaper bland barn och ungdomar urholkas, och det blir en allt lägre standard på utbildning. Hälsan försämrar årligen till följd av ändrade levnadsvanor och rörelsemönster. De ekonomiska klyftorna ökar. Ja, en uppräkningslista kan göras. Den här skrivelsen blir därför på flera områden väldigt otillräcklig. Regeringens sätt att betrakta verkligheten med statens och myndigheternas perspektiv gör det ofta omöjligt att utforma åtgärder som kan bli framgångsrika ur just barnens perspektiv.

Fru talman! Vi har naturligtvis väldigt många enskilda förslag om de sakfrågor som finns med i skrivelsen. Vi väljer därför att i både parti- och kommittémotioner i respektive sakutskott lägga fram konkreta förslag vad gäller barn och unga. Eftersom vi i dag inte har en realbehandling av yrkandena har vi valt att inte lägga några reservationer. Trots detta har vi självklart många synpunkter på innehållet när det gäller barn och unga. Låt mig nämna ett par av dem i dag. Jag kunde ha valt många, men jag har valt ett par av dem.

Det här är den andra redovisningen, fru talman, som vi har fått från regeringen. I den tredje, som Siv Holma framför, kanske det inte blir en så stor förändring i förhållande till den andra som ligger. Men vi får väl hoppas på att det sker en justering.

Vi har framfört att det saknas ett helhetsperspektiv. Till försvar framför då regeringen att barnskrivelsen inte handlar om att betrakta verkligheten ur barns perspektiv utan om att synliggöra just insatser för barn och unga i statsbudgeten. Det är säkert korrekt, men vi moderater menar att det inte är ett motsatsförhållande som föreligger på det sättet. Det är först när vi förmår att se verkligheten ur barnens perspektiv som vi också kan visa på åtgärder och insatser som kan bli framgångsrika.

Låt mig nämna hur man i en rapport från Rädda Barnen beskriver Sverige i dag: "Att vara fattig i Sverige innebär inte att barn svälter och fryser. Modern fattigdom i ett samhälle som det svenska syns ofta inte heller på ytan, på kläder eller andra yttre attribut. Ekonomisk knapphet betyder att tvingas leva utan marginaler och därmed utan trygghet." Så beskriver Rädda Barnen dagens Sverige.

I regeringens skrivelse förtiger man detta faktum. Socialdemokraterna har heller inte förmått att tydliggöra att det ska bli erforderliga resurser för att till exempel förbättra inom skolan eller förbättra rättsväsendet, det som i dag är tryggheten för många barn och unga. I stället fortsätter man att krama bidragssystemen. Det blir allt viktigare för vänsterkartellen att upprätthålla bidragsnivåerna än att satsa på de verksamheter som möjliggör barns och ungas trygghet.

Moderat politik innebär sänkta skatter på arbete och stramare bidrag. Detta leder till radikalt sänkta marginaleffekter, framför allt för låg- och medelinkomsttagare, och det är just dem som Rädda Barnen talar om i rapporten, de som i dag lever utan marginaler.

Det måste kunna löna sig att arbeta i dagens Sverige. Då ökar tryggheten, också för barn och unga. Då kan vi till exempel framöver satsa på en skola som kanske kan bli fri från mobbning. Då ökar ju tryggheten för barn och unga.

Vi moderater hade också gärna sett ett tydligt ställningstagande i skrivelsen från regeringen om att det ytterst är föräldrarna som är ansvariga för barnen. Här tror jag att det är en ganska stor ideologisk skillnad mellan socialdemokrater och moderater om vem som har det yttersta ansvaret för barnen. Jag vill att makten ska ligga hos föräldrarna, inte hos oss som riksdagsledamöter.

Den andra delen, fru talman, som jag tänkte nämna handlar om barns och ungdomars delaktighet och inflytande inför framtiden. Under senare tid har det avslöjats att det svenska socialdemokratiska ungdomsförbundet har fuskat med sina medlemsiffror. Genom detta fusk har olika falanger tillskansat sig fördelar i interna fraktionsstrider och samtidigt undandragit skattebetalarna stora belopp – en skrämmande mentalitet. Nu är avslöjandet ett faktum, och en förändring måste ske. För att upprätthålla tilltron till statens bidragssystem framöver måste man göra något åt bidragssystemen. Översynen bör göras av en utredare som är fristående både från regeringen och från Regeringskansliet. Detta är oerhört viktigt, fru talman.

Jag har valt att nämna två delar: barn som hamnar i fattigdomsfällor och barns möjligheter att påverka framtidsfrågorna framöver.

Fru talman! I respektive utskott kommer vi att återkomma med konkreta förslag, enskilt som politiskt parti och ibland tillsammans med våra vänner i den frihetliga alliansen.

Anf. 33 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag begärde replik därför att jag vill ställa en del frågor.

Den första frågan ställer jag utifrån att jag uppfattar att Cecilia Widegren delar Vänsterpartiets och andra reservanternas frustration över att barnkonventionen inte har implementerats. Då kan jag naturligtvis ställa frågan: Varför stöder ni då inte vår reservation?

Den andra frågan gäller något som jag inte blir riktigt klok på. Cecilia Widegren talar om att det saknas ett helhetsperspektiv. Men vad redovisningen egentligen handlar om är att ha ett barnperspektiv, att utgå från barns och ungas liv och verklighet och hur olika beslut påverkar dem.

Det tredje som jag funderar över är, som Cecilia Widegren tog upp i sitt anförande, att de ekonomiska klyftorna ökar. Då skulle jag vilja ställa en fråga. Vet Cecilia Widegren vad Moderaternas förslag innebär för en medelinkomstinkomsttagare när ersättningsnivån sänks från 80 % till 75 % i sjukersättning och a-kassa? Hur mycket pengar handlar det om för en medelinkomsttagare och på vilket sätt kommer icke detta att påverka barns och ungas ekonomiska villkor?

Anf. 34 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Först och främst är vi oerhört ense om att den här kammardebatten ska debattera reella åtgärder och reella förutsättningar för barn att få en tryggare uppväxt. Vi tror därför inte att det är bra för kammardebatten att få en skrivelse efter skrivelse som återupprepar historien, utan det är vettigare att få en politik presenterad som man kan ta ställning till och som förbättrar för barn och unga i framtiden. Låt oss återkomma till om det ska ske separat i respektive utskott som jobbar med sakfrågorna, så att man på det sättet kan hantera frågorna på ett bättre sätt, eller om det ska ske på det här sättet, via generella skrivelser. Sedan kanske vi kan bli

överens om det, Siv Holma. Men det viktiga är att vi har reella åtgärder att diskutera.

Helhetsperspektivet är oerhört viktigt för barn och ungdomar. Den här skrivelsen utgår från ett myndighetsperspektiv, ett organisationsperspektiv. Var är föräldrarna? Var är den enskilda mamman och pappan som har att ta ställning till barns och ungas trygghet varje dag, inte utifrån vad vi debatterar här i kammaren och vad vi fattar för beslut utan just utifrån den situation som råder? Det är det perspektivet som ideologiskt inte stämmer överens mellan de olika blocken. Det är en enorm skillnad. Därför måste jag säga att jag förvånar mig över att man bara ställer sig samman och upprepar detta, som regeringen gör, i stället för att ta tag i de enskilda åtgärderna som kan förbättra för barn och ungdomar.

Sedan är det självklart som så att det måste löna sig att arbeta. Att ha en mamma och en pappa som har ett jobb att gå till, arbetskamrater och social trygghet är mycket bättre än att vara barn till de 1,5 miljoner människor som inte kan gå till ett jobb tack vare den politik som du och ditt parti stöder och den regering som vi i dag har i Sverige. Det vill vi ändra på. Då stramar vi åt bidragen och sänker skatterna för att kunna få fler i arbete. Då ska det också löna sig att arbeta.

Anf. 35 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! När det först gäller det sistnämnda kommer Vänsterpartiet aldrig att ställa upp på en politik där man ställer dem som har mot dem som inte har. Om man ska ha ett barnperspektiv förstår jag inte varför man ska låta de arbetslösa och sjuka finansiera skattesänkningarna, som Moderaterna redovisar, och till exempel sänka arbetsgivaravgifterna för att få fler människor i arbete.

Riksdagens revisorer har visat att sänkningarna av arbetsgivaravgiften inte alltid har givit resultatet fler arbetstillfällen, som Moderaterna och övriga borgerliga partier vill framhäva. Här är ni ute på fel väg, speciellt utifrån ett barnperspektiv.

Jag ser inte någon motsättning mellan föräldraansvaret och barnkonventionen. Låt oss se på en att-sats i fråga om att implementera barnkonventionen: Barnets bästa ska vara vägledande för allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga. Då hoppas jag verkligen att Cecilia Widegren inte menar att det är bara föräldrarna som ska ha det framför sig när de fattar beslut. Det är viktigt att alla har det – riksdag, regering, kommuner, landsting och andra som kommer i kontakt med barn.

På vilket sätt beskriver Moderaterna i sin motion hur till exempel sänkta ersättningsnivåer för a-kassan och sjukersättningen påverkar barnen?

Anf. 36 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Jag blir fundersam när jag hör ett av regeringspartierna resonera utifrån att vi befinner oss i ett samhälle utan problem när det gäller trygghet och jobb. Jag är förvånad över att även om man väljer att gå till attack mot oppositionen att man själv inte svarar upp mot den verklighet som barn och unga lever i i dag.

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Redovisning av
insatser för barn och
unga i statsbudgeten*

1,5 miljoner människor har i dag valt att inte gå till jobbet. Det är av olika skäl. En del kan inte gå till jobbet. Men många vill gå till jobbet men får inte gå till jobbet – av olika skäl. Det måste självklart vara viktigast för alla att få fler människor i arbete. Då måste det löna sig att gå till arbetet. Det är då det finns en naturlig trygghet var dag i min familjs liv – om man får uppleva detta. Detta beskrivs inte alls. Snarare ska vi diskutera utifrån en politik som bygger på bidrag. Vi tror inte på en sådan politik. Vi tror på en politik för arbete. Vi lägger därför vår kraft på jobben.

Man ska inte heller negligera att det finns människor som i det samhälle vi befinner oss i i dag lever på fattigdomsgränsen. Då måste man utgå från de människornas bekymmer och problem. Det finns ett uppi-frånperspektiv som jag känner inte hör till verkligheten. Det är bättre att människor i sin vardag – föräldrar, barn och unga – tillsammans kommer fram till vad som är bäst för dem och vad de kan göra bäst. Men den tron finns inte i skrivelsen, och den tron presenteras inte av regeringen och i era partiers politik. Man tror inte fullt ut på föräldraperspektivet och att föräldrar och barn tillsammans kan avgöra saker och ting. Jag känner misstro kring sådant. Jag har svårt att ta mig an den verklighetsbilden, Siv Holma.

(forts. 10 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

9 § Statsministerns frågestund

Anf. 37 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Klockan är 14, och vi har kommit till statsministerns frågestund.

En fråga till statsministern ska vara av övergripande, allmänpolitisk natur. Frågor och svar ska vara korta och i princip inte överstiga en minut. Partiföreträdare kan normalt räkna med att få ordet för minst en följdfråga eller kommentar. Normalt får statsministern det sista inlägget i ett replikskifte, men talmannen kan när han finner det befogat ge frågeställaren ordet för ett avslutande inlägg om en halv minut. Övriga frågeställare kan normalt räkna med att få ordet endast en gång.

Anf. 38 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Väldigt många i vårt land pratar om hur våldet förändrar Sverige, inte minst tydligt här i Stockholm, hur gatuvåldet utvecklas, hur vapen finns i vår närhet. Många av oss ställer frågan: Hur mår människor vi möter på gatan eller på bussen?

När politiker pratar om trygghet handlar det väldigt ofta om ekonomiska förhållanden. Det gör att många människor undrar: Ni som är i politiken, förstår ni den här tryggheten som är kopplad till att man ska kunna röra sig fritt och inte drabbas av våld?

Det väcker naturligtvis många frågor. Hur förhåller det sig egentligen? Hur blev det med den där psykiatrin som skulle förbättras? Hur fungerar det svenska rättsväsendet? Hur fungerar integration? Hur fungerar skolan?

Min fråga till Göran Persson blir: Du som är så nöjd med så mycket och ofta berättar om hur bra allting är, har du sett och känt någonting som är annorlunda än det som många människor känner när de oroar sig för hur våldet breder ut sig?

Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi ska vara försiktiga när vi tolkar varandras uppfattningar. Jag är stolt över Sverige, men jag är inte nöjd med allt vad jag ser. Jag är stolt över det Sverige jag kan jämföra med andra länder, men vi kan bli mycket bättre. Det är utgångspunkten. Vi ska tala väl om vårt land – det är vårt land.

Många människor mår dåligt – det känner både Fredrik Reinfeldt och jag till. För det har vi ett gemensamt ansvar: att stötta människan, att se människan. Det är förebyggande insatser i vård och omsorg. Det är förebyggande insatser i psykiatrin. Vi tillför och har tillfört stora resurser för att det ska vara möjligt. Men det är inte tillräckligt bra.

Det handlar också om att vi ska satsa mer på polisen, och det har vi gjort. Det handlar om att satsa på fler civilanställda inom polisen, och det har vi också gjort. Det handlar om att kriminalvården ska fungera så att de som är dömda får sitt straff. Vi är mitt uppe i ett omfattande reformarbete för att göra det.

Så långt har det gått, herr talman, att de yttre hot som vi ser mot Sverige minskar. Vi har bestämt oss för att de resurser som nu friställs när vi drar ned på försvaret ska läggas helt på att möta dessa inre hot som vi alla ser och känner djup oro inför. Jag beklagar att vi inte kunde bli eniga om den saken.

Anf. 40 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag är också väldigt nöjd med Sverige. Jag tycker väldigt mycket om att bo i Sverige, och jag skulle inte vilja bo någon annanstans. Men jag har hört Göran Persson svara på det här sättet väldigt många gånger förut: Ja, det är inte tillräckligt bra, det är på väg, vi tittar på det, vi drar ned lite på försvaret, och vi ska föra över resurser. Jag tror för övrigt att det var din öppning i en debatt för snart två år sedan, då du förde fram den tanken.

Men åter till den verklighet som människor nu diskuterar utanför detta hus, som handlar om händelser i vår närtid, i förra veckan, oro för att det ska hända dagligen. Då blir naturligtvis frågan: Är vi ens på väg i rätt riktning?

Göran Persson ger sken av att vi är på väg, att vi löser en massa saker och bockar av och att våldet är på väg bort. Människor känner att våldet är på väg in, att det blir brutalare, att vapen kommer närmare, och människor mår dåligt. Det är det som de undrar om du ser, Göran Persson, när du alltid berättar hur stolt du är och när du alltid hävdar att allting är på väg att lösas sig.

Ser Göran Persson hur människor har det i den vardag där våldet nu förändrar känslan av trygghet för många människor?

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! I allra högsta grad ser vi och upplever vi detta. Vi är närvarande i det varje dag. Det är därför vi gör det vi gör. Sedan kan det vara otillräckligt, och vi kanske behöver göra mer.

Men säg inte att vi drar ned "lite" på försvaret! Det är en väldigt stor omställning: 3 000 miljoner kronor, som vi kan använda för att satsa i den här sektorn i stället. Jag beklagar att vi inte blev överens om den saken.

Säg inte att vi bara tittar på det här! Vi har utbildat snart 4 000 fler poliser. Det är 1 200 fler poliser nu än vad det var när mandatperioden började. Det är 550 fler civilanställda inom polisen. Det är stora resurser vi lägger.

Hela tiden känner vi att samhället riskerar att bli hårdare. Jag är rädd för ett Sverige där utanförskapet manifesteras av att de som har förlorat jobbet eller blivit sjuka också blir riktigt fattiga och hamnar i ett läge där desperationen smyger sig in. Det är farligt. Den sociala utslagningen är också grogrund för både brott och psykiska problem. Därför motsätter vi oss de förslag som har lagts från andra sidor i denna kammare om att försämra de systemen.

(Applåder)

Anf. 42 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

I det läget ger jag Fredrik Reinfeldt 30 sekunder extra för en avslutande kommentar, inte polemiserande.

Anf. 43 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att säga att de poliser som har utbildats inte har gjort att det blir många fler poliser som löser uppgifter. I polisens eget budgetunderlag säger man att för att få plats med de nya måste man förtidspensionera några av de gamla. Det är bra att vi föryngrar Sveriges poliskår.

Men jag frågade inte så mycket efter tekniken för hur vi ska kunna lösa detta, utan känslan för om vi ser, om vi verkligen har hjärtat på rätt ställe och ögonen på plats för den utveckling som sker. Jag tror inte att människor kände att de fick svar på detta i dag. Det är inte en känsla av en utveckling som är på rätt väg.

Anf. 44 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Jag tänkte efterhöra statsministerns åsikt i den allra senaste debattfrågan just nu. Jag tror att det är väldigt viktigt att statsministern ger ett konkret och tydligt svar. Det är viktigt för verkligheten, och det är viktigt för den politiska debatten.

Min fråga är: Hur hög är den verkliga arbetslösheten?

Vi har från borgerligt håll länge hävdad att de öppet arbetslösa inte alls är ens huvuddelen av problemet, utan vi har en omfattande arbetslöshet som brukar kallas dold. Men den får inte vara dold. På sista tiden har vi fått draghjälp av tunga företrädare för LO som har hävdad att arbetarrörelsens ledning mörkar den verkliga arbetslösheten.

Tala nu om hur många som är arbetslösa i Sverige! Är det 15 %? Är det 20 %? Vad anser statsministern?

Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Om det ska vara någon mening med den här debatten ska vi väl hålla oss till den typ av definition vi alltid har varit överens om, inklusive från den tid då Lars Leijonborg var inne i Regeringskansliet och drev upp arbetslösheten till 10 %, som vi nu har tagit ned till 5 %.

Det är viktigt att komma ihåg att vi räknar dem som är i arbetskraften, hur många av dem som vill ha ett arbete och hur många av dem som inte får ett arbete. Det är 4,1 miljoner som har ett arbete. 600 000 är frånvarande från jobbet varje dag. 150 000 av dem är sjuka. 350 000 av dem har semester, och den ska vi väl inte ta bort. 100 000 av dem är föräldralediga eller vårdar sjukt barn, och det ska vi väl inte heller ta bort. 25 000 av dem sysslar med studier, och det ska vi naturligtvis inte heller ta bort.

Sedan har vi den andra delen, den miljon som inte finns i arbetskraften. Av dem är ungefär en halv miljon förtidspensionärer, och den andra halvan vill inte ha ett arbete. Det är också någonting som man ska respektera.

Det som har ökat de senaste åren är den grupp som är förtidspensionärer. Det är en utveckling som delvis speglar att vi blir äldre. Det är människor i Lars Leijonborgs och min ålder i stor utsträckning, och då kommer inte sällan förtidspensionen in. Men det är också många som har slitit ut sig i arbetslivet.

Hur vi räknar det här är solklart. Att Lars Leijonborg inte står fast vid den definition som en gång i tiden lades fast av folkpartistiska arbetsmarknadsministrar tycker jag är konstigt.

(Applåder)

Anf. 46 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Statsministern verkar ha pluggat på det här. Först hörde vi en lång uppräkningslista av personer som inte vill ha ett nytt arbete, men sedan erkände statsministern att ungefär hälften av dem som är förtidspensionerade vill ha ett nytt arbete. Edlings rapport från LO visar med förödande tydlighet att det i praktiken är så att förtidspensioner används som en arbetsmarknadsåtgärd. Men summera då de grupperna, de heltidsstuderande som söker arbete och bara pluggar för att de inte får något

jobb, de förtidspensionärer och långtidssjukskrivna som skulle kunna jobba om det fanns ett jobb, de öppet arbetslösa och de i åtgärder! Vad blir den siffran? Är det så svårt att säga 17 % eller nästan en miljon människor? Kan vi inte få höra det från den ytterst ansvariga?

Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag har, som Lars Leijonborg säger, pluggat på därför att jag tycker att den här statistiska exercisen är lite märklig. Jag vänder mig bestämt emot att kalla dem som är på semester och dem som är föräldralediga för arbetslösa, för det är de inte. Och jag vänder mig bestämt mot uttrycket att en miljon står utanför arbetsmarknaden därför att de är arbetslösa. En halv miljon av dessa människor vill inte ha ett arbete. Man måste också acceptera att det finns människor som har valt att leva sitt liv på ett sådant sätt att de inte söker ett jobb.

Sedan finns det en halv miljon människor som är förtidspensionärer. Många av dem kan inte ta ett arbete. Många av dem är rejält slut i axlar, ryggar och handleder. De har lyft, burit och kånkat. Det är ofta kvinnor. Ingen skulle mer än jag önska att de hade haft ett bättre arbetsliv. Det är där vi ska sätta in stöten och se hur vi ska förbättra arbetsmiljöerna och hur våra arbetsplatser ska bli mänskligare. Det är den arbetsuppgiften som ligger framför oss.

Nu ser vi att sjuktalen faller, både de korta och de långa. Vi ser också, herr talman, att antalet sjukersättningar börjar gå ned. I den meningen går det i rätt riktning, men det är en för stor grupp. Det är på arbetsplatserna som problemet löses, inte i riksdagens talarstol genom en exercis med statistik.

Edling citeras. Citera också åtminstone du, Lars Leijonborg, den delen där han säger att sänkta ersättningsnivåer inte är lösningen!

Israels barriär mot palestinierna

Anf. 48 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag tror att många svenskar har uppskattat den syn på Mellanösternproblemen som Göran Persson har gett uttryck för i många olika sammanhang genom att stå upp för det palestinska folkets rättigheter och erkänna och arbeta för det israeliska folkets och statens rätt att existera inom säkra och erkända gränser.

Jag har synpunkter på den barriär som israelerna har uppfört, framför allt att den står på ockuperad mark. Men jag förstår att israelerna vill skydda sig mot de förfärliga attacker som palestinska terrorister har utfört på israelisk mark. Enbart år 2002 dödades över 450 israeler på det viset.

Häromdagen kunde vi höra Carin Jämtin, inte vem som helst utan en av ministrarna på Utrikesdepartementet, uttala sig om barriären. Hon uttryckte sig på ett sätt som jag tror förvånar många då hon bland annat sade: Muren är helt obegriplig. Det går inte att uttrycka med ord hur vansinnigt sjuk den är.

Min fråga till statsministern är: Är det här uttryck för regeringens officiella politik?

(Applåder)

Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Den mur som Israel bygger på ockuperat land står i strid med internationell rätt. Israel har rätt att bygga en mur för att skydda sitt eget territorium på eget territorium. Bygger man ett staket mellan två grannar bygger man det inte på grannens mark. Internationell rätt är otvetydig här.

Sveriges regering har gett uttryck för detta i många sammanhang. Vi tänker fortsätta att göra det. Vi deltar i en i stort sett enhällig internationell kör som säger att det bygge som nu pågår delvis sträcks på områden som är av sådant slag att det inte är förenligt med folkrätten. Där är det solklart.

Vad Carin Jämtin sade, mycket känsloladdat och mycket engagerat, var att muren står i strid med folkrätten. Sedan borde hon kanske också ha lagt till, vilket jag också gör, att israelerna är i sin fulla rätt att skydda sin egen befolkning och sitt eget territorium inom erkända och säkra gränser och göra det precis inom sina egna gränser. Sådan ser diskussionen ut, och sådan är linjen. Carin uttryckte, på ett mycket levande sätt måste jag säga, i substans den uppfattning Sverige och EU har.

(Applåder)

Anf. 50 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag tror att det finns en ganska stor skillnad mellan det som statsministern nu säger och det som Carin Jämtin sade: Muren är helt obegriplig. Det går inte att uttrycka med ord hur vansinnigt sjuk den är.

Det handlade inte om placeringen. Det handlade om den barriär som statsministern nu säger är okej att uppföra på eget territorium. Där finns en skillnad. Jag tolkar det så att statsministern här anser att hon har uttryckt sig på ett som kanske inte var så där alldeles exakt i de här sammanhangen.

Jag tror att det är otroligt viktigt, om Sverige fortsättningsvis ska kunna spela en roll i den här förfärliga konflikten, att man är nyanserad och balanserad. Jag tror att statsministern genom åren har gjort sig känd som en vän av båda sidor. Jag tycker att det är oerhört angeläget att Sverige behåller den positionen. Man ska naturligtvis vara känslös som minister, men man ska vara oerhört noga med hur man uttrycker sig. I det här fallet tycker jag att statsrådet Jämtin inte var tillräckligt noggrann med orden. Om Sverige också fortsättningsvis ska kunna spela en roll i det här sammanhanget gäller det att se till båda sidors rättigheter och möjligheter.

(Applåder)

Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ska man spela en roll i ett sådant här sammanhang måste man utgå från väldigt tydliga principer. En sådan princip är internationell rätt. Jag har själv suttit öga mot öga med Israels på många sätt imponerande premiärminister Ariel Sharon och fört fram samma kritik i substans mot muren som Carin Jämtin har gjort.

Det finns ingen anledning att inte kritisera det vi tycker är fel. Samtidigt har vi alltid sagt, och ska säga, att Israel har rätt att existera som fri nation inom sina kända och erkända gränser. Vad Israel gör på sin mark

är deras sak att bestämma om. Däremot måste vi reagera mot vad de gör på ockuperat område. Carin Jämtin hade självfallet inte uttryckt sig på det sätt som hon gjorde om israelerna hade byggt någonting på eget område, därför att det är upp till varje nation själv att bestämma. Det hon reagerade mot var det hon upplevde, nämligen brottet mot internationell rätt, och det har EU också pekat på.

Så ligger det till. Låt oss inte överdriva de här frågorna och åsiktskillnaderna. Låt oss i stället peka på vad vi tycks vara överens om, nämligen att det inte är förenligt med folkrätten. Låt oss fortsätta att arbeta för samförstånd och en fred i Mellanöstern som vi har drömt om i över 50 år alltsedan staten Israel bildades.

Konsekvenserna av ett franskt nej till EU:s fördrag

Anf. 52 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! På söndag får det franska folket säga sitt om förslaget till fördrag och om en ny EU-konstitution. För att det fördraget ska vara giltigt måste det ratificeras av samtliga medlemsländer. Om det franska svaret blir ett nej har förslaget fallit. Då förutsätter jag att regeringen inte kommer att förelägga riksdagen ett förslag om att ratificera det då icke-existerande förslaget till fördrag.

Min fråga till statsministern blir: Är det rätt uppfattat?

Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är inte rätt uppfattat. Fransmännen har att ta ställning till ett fördrag som är framförhandlat i ett konvent. Alla stater har varit inblandade i detta, och inte minst parlamenten i alla stater, så också Sveriges riksdag. Vi ska ta ställning till detta fördrag utifrån riksdagens behandling i Sverige. Efter all den diskussion som har varit så skulle det kännas väldigt konstigt om vi sade att fransmännen beslutade också för oss. När de röstade nej så säger vi också nej, och vi gör ingenting utan struntar i det hela.

Hur det ska hanteras om fransmännen röstar nej får vi komma tillbaka till. Det har varit så tidigare i europeiska ratificeringsomgångar av fördrag att man har löst de problem som då har uppstått. Men att för vår del säga att om fransmännen röstar ja så ska vi rösta ja, och om fransmännen röstar nej så röstar vi nej, det är helt fel. Vi bestämmer för egen räkning hur vi ser på detta fördrag. Så länge det ligger där ska vi också ta ställning till det.

Anf. 54 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Vad statsministern då säger är att för att det här fördraget ska vara giltigt måste det *inte* ratificeras av samtliga medlemsländer, utan statsministern anser att även om man har sagt nej – vilket väl antagligen innebär att det måste omförhandlas – så ska vi ta ställning till ett fördrag som kanske inte är giltigt. Så kan man ju också uttrycka det.

Vad jag inte har sagt är att franska folket ska bestämma åt oss. Vad jag har sagt är att jag funderar över giltigheten av ett fördrag när kanske Frankrike, och kanske också Nederländerna, säger nej.

Min andra fundering blir då att här i Sverige utgår ju all makt från folket. Sedan lånar vi den. Man väljer oss. Vi lånar folkets röster. Och sedan, efter fyra år, tar folket tillbaka dem, utvärderar vad vi har gjort och ger dem kanske till nya personer, nya ledamöter – kanske ny regering också, vad vet jag? Är det då inte klädsamt att fråga svenska folket i en folkomröstning, precis som man gör i Frankrike, innan vi tar den röst folket givit oss och ger den vidare till andra, vilket i princip EU-konstitutionen gör? Vore det inte klädsamt att vi också, liksom i Frankrike, frågade dem som har lånat oss sin röst innan vi ger den vidare?

Anf. 55 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill be alla att försöka respektera enminutsgränsen.

Anf. 56 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vad som är klädsamt kan man diskutera. Vi tillhör den majoritet i Europa som ratificerar, godkänner, fördraget i riksdagen. Vi tillhör den stora majoriteten som gör så. Det är det vanliga. Andra har valt folkomröstningar, däribland Frankrike.

Att vi väljer att godkänna det här i riksdagen beror på att vi anser att det här fördraget inte i grunden ändrar relationen mellan EU och Sverige. Vi har tagit ställning till medlemskap i en folkomröstning. Vi har tagit ställning tidigare till nya fördrag här i riksdagen. Nu har vi ytterligare ett. Det är riksdagen som ska besluta om detta. Det är också ett sätt att visa riksdagen respekt och därmed stärka ett av vårt lands viktigaste instrument: det parlamentariska arbetet. Det vill jag inte försvaga, därför att med hjälp av parlamentet vill jag driva en radikal politik som omfördelar. Då ska man också ge parlamentet chansen att ta ställning till svåra och komplicerade frågor. Därför avgörs frågan i riksdagen.

Framtidstron för företagare

Anf. 57 MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! I tisdags hade vi möjlighet att lyssna till en debatt mellan Fredrik Reinfeldt och statsministern. Den stora debatten handlade om ersättningsnivåer och alla dem som står utanför arbetsmarknaden, och vi som lyssnade kunde konstatera att ersättningsnivån runt 65 % var ni båda överens om. Ni talade om olika system, men nivåerna var ni överens om.

Samma dag presenterade småföretagarna en artikel i Dagens industri som handlade om hur vi ska kunna skapa jobb. Det är där jag tycker att den viktiga diskussionen ändå borde föras, som hade liten tid. Småföretagarna föreslog mindre krångel, lägre kostnader för sjukskrivningar, sänkta arbetsgivaravgifter och lite annat, och de efterlyser framtidstro. Det är bara 4 % av dem som tror att regeringen kommer att förbättra deras villkor de närmaste åren. Det här är mycket allvarligt, tycker jag. Jag tycker att det borde handla mycket mer om hur vi skapar jobb än att bara diskutera ersättningsnivåer.

Min fråga till statsministern är: Hur kan statsministern ge de här företagarna, som nu vill investera i Sverige, den här framtidstron? Hur kan vi öka den här framtidstron, och hur ställer sig statsministern till de förslag

som företagarna själva kommer med när det gäller just att skapa jobb och framtidstro?

Anf. 58 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag vet att Maud Olofsson är fräck, men det här tar väl ändå priset: att börja med en uppenbar lögn och sedan ställa en annan fråga! Jag har aldrig upplevt något liknande här i kammaren förut.

Vi är definitivt inte överens med den svenska högern om att sänka ersättningsnivåerna från 80 till 65 eller 60 %. Hela debatten handlade ju om detta och den otrygghet, den utslagning och de regionala spänningar det skulle skapa. Det är svårbegripligt att man från oppositionens sida har en företrädare som går fram och börjar med den typen av påståenden för att sedan fråga om någonting annat. Jag har aldrig upplevt något liknande, herr talman.

Jag ska ändå försöka, på 15 sekunder, säga någonting om den fråga som ställdes, nämligen hur vi skapar framtidstro hos företag. Det allra viktigaste där är att det finns kunder, att det finns människor som efterfrågar företagets varor och tjänster. Ska man göra någonting för att skjuta sönder den framtidstron, ja, då ska man attackera dem som är svagast i samhället och sänka ersättningsnivåerna och de förmåner som de ska ha som drabbas av de omställningar vi vet att vi kommer att stå inför.

Trygghet driver efterfrågan. Efterfrågan skapar nya företag. Nya företag ger jobb. Otrygghet skapar klyftor och utslagning. Så ligger det till, Maud Olofsson!

(Applåder)

Anf. 59 MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag tror att det är signifikant för socialdemokratin och statsministern att ägna 15 sekunder åt hur man ska skapa jobb och resten av tiden till att tala om ersättningsnivåer.

(Applåder)

Vad jag sade var att ni är överens om att ligga på 65-procentsnivån. Vi har redan förtidspensionerade och de som är i friår som ligger på den nivån. Sedan må du tala om andra försäkringar som kommer som tillägg.

Men det som är det intressanta för människor i dag är: Hur ska vi kunna få några jobb att gå till? Vilka är det som ska anställa? Vilka är det som ska ge den där tryggheten? Vilka ska leverera de här jobben som gör att människor får en anställning så att de sedan kan betala skatt? Företagarna har föreslagit ett antal åtgärder för att företagarna ska kunna få känna den framtidstron, och då väljer statsministern att inte ens beröra ett enda av de förslagen. Jag tror att det är mycket allvarligt när landets statsminister inte förstår att ska vi ha jobb så måste vi också ha företagare som kan anställa och skapa de jobben.

(Applåder)

Anf. 60 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ska vi ha företagare så ska vi också ha kunder. Ska vi ha kunder så måste människor känna framtidstro, optimism och trygghet och veta att de pengar man förfogar över törs man konsumera.

Den utslagning som vi riskerar att se i den moderna världen till följd av strukturförändringar – det kan gå fort i framtiden – kommer att skapa väldigt många människor som blir förlorare om man säger till dem: Nu får du leva på en ersättning som är drygt 10 000 kr i månaden. Då kommer ingen att konsumera. Och de som har några pengar att konsumera för kommer att säga: Det är bäst att jag sparar mina pengar, därför att jag kanske blir arbetslös.

Det är den chocken som ligger i det förslag som nu är framlagt, som vi diskuterade i tisdags kväll och som Centerpartiet uppenbarligen inte förhåller sig till. Det är där det ligger.

Sedan kan man göra väldigt mycket mer för att förbättra regelverk, ändra skattesystem och marknadsföra svenska produkter utomlands. Det finns en lång rad av förslag om detta. Över det är jag stolt. Men jag är inte nöjd med en situation då vi har människor som fortfarande känner oro inför framtiden, därför att det är det som är bromsen för att få företagande och företagsamhet.

Tolkningen av ett franskt nej till EU:s fördrag

Anf. 61 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Herr talman! Jag är lite avundsjuk på det franska folket som får gå till folkomröstning på söndag om förslaget till ny EU-konstitution. Jag tycker mig märka av det jag hör från den diskussionen att det är en hel del saker som går igen från den svenska EU-debatten, nämligen att folket är väldigt skeptiskt till att man för över mer makt från de nationella parlamenten till en central beslutsnivå i EU.

Jag tycker att svenska folket borde få ta ställning till det här fördraget i en folkomröstning, men jag tänkte inte fråga om det, för jag vet vad statsministern har för uppfattning i den frågan.

Jag vill fråga om detta: Hur tolkar statsministern ett franskt nej till konstitutionen? Är det så att statsministern delar min uppfattning att det franska folket är tveksamt till att flytta över mer makt till EU, och bör man då från Sveriges sida dra några slutsatser av detta?

Anf. 62 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är en väldigt viktig fråga hur man ska tolka den EU-negativa opinion som växer fram i många av de länder i Europa som var kärnan i Europaprojektet.

Är det fördraget man vänder sig mot, eller är det något annat man är orolig för? Jag tror att det är det senare. En dålig inrikespolitisk utveckling med stagnerande ekonomi och växande arbetslöshet skapar oro och ängslan. Stora grupper jordbrukare i Frankrike fruktar för sin framtid. Man vet inte riktigt vad som händer – kanske beror det inte på EU, utan det kan bero på WTO. Vad som är orsak och verkan blandas ibland ihop.

Det finns i många europeiska länder också en stark kritik av sittande regeringar. Detta kan ta sig uttryck i folkomröstningar, och om man går igenom de folkomröstningar som är utlysta – och på flera ställen mycket väl kan sluta med ett nej – ser man att det är väldigt olika inrikespolitiska opinioner som ligger bakom ställningstagandena.

Vad EU:s ledning, vi tillsammans, bör reflektera över är hur vi gör EU till en union som är mer öppen, mer begriplig, står närmare folket och tydligare delar makten med parlamentet – alltså det som fördraget syftar till – och hur vi också ska berätta om detta på ett bra sätt. Troligen ligger lösningen där.

Anf. 63 MARIA WETTERSTRAND (mp):

Herr talman! Jag tror att det franska folket mycket väl vet vad de röstar om. De vet att de röstar om förslaget till EU-konstitution, inte om diverse inrikespolitiska problem. Jag tror att folket i Frankrike är fullt kapabelt att göra den skillnaden. Jag tror att de är väldigt tveksamma till att mer makt flyttas över till EU och att den politiska eliten i Europa springer ifrån medborgarna. Den processen går alldeles för fort och man vill därför bromsa upp den. Den viljan tror jag även finns hos svenska folket. Tyvärr delas den uppfattningen inte av majoriteten i Sveriges riksdag, vilket är en av orsakerna till att jag skulle vilja att vi hade en svensk folkomröstning.

Jag skulle också vilja att Sverige tog initiativ till en ny process, till ett nytt fördrag för EU, som byggde på det som statsministern påstår att det här konstitutionsförslaget bygger på – vilket det inte gör. Detta har det franska folket upptäckt. Det handlar om decentralisering och tydlig beslutskompetens för medlemsländerna, om att ha en målsättning om ett alleuropeiskt samarbete och att makten flyttas underifrån. Om den flyttas uppåt ska den flyttas dit underifrån. Det ska inte vara så att de ovanifrån tar makten till sig, utan i så fall måste makten finnas på de lägsta nivåerna och möjligen kunna delegeras uppåt. I första hand ska den dock finnas nära de människor som besluten berör. Så är det inte i dagens förslag till konstitution.

Anf. 64 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi läser detta på olika sätt, det är uppenbart. Jag skulle också gissa att en fransman läser det annorlunda än en holländare, som i sin tur ser annorlunda på det än en dansk, som i sin tur avviker från en britt och en tjeck och en polack. Så är det. Det här är politik när det är som svårast och mest komplicerat.

Jag har ingenting emot den tanke som Maria Wetterstrand luftar, för jag tror nämligen att EU skulle behöva ha en period av konsolidering. Det är stora saker som genomförts, och det har gått väldigt fort – utvidgning, europeiska säkerhets- och försvarspolitiken. En lång rad saker har genomförts, allt baserat på det mellanstatliga godkännandet och beslutsfattandet.

Det är klart att det finns anledning att reflektera över om det kanske gått för fort. Men jag ångrar inte stegen. Jag tycker att de är riktiga. Sedan är varje politisk process sådan att man får reflektera över hur den ska förankras.

Fransmännen har kanske nu sin uppfattning. Vi får lyssna på dem, men låt oss inte föregripa deras ställningstagande. Jag tror nämligen fortfarande att de kommer att rösta ja.

Anf. 65 KAJ NORDQUIST (s):

Herr talman! Herr statsminister! Jag hade den stora förmånen att delta i den delegation som åkte till icke-spridningskonferensen i New York. Jag var med ett par dagar under den andra veckan och märkte att man inte kom någon vart. Man ägnade sig åt procedurfrågor. När jag åkte hem efter en vecka hade man precis kommit fram till att godkänna dagordningen. Konferensen avslutas i morgon. Frågan är om det över huvud taget blir något av detta.

Vad tycker statsministern att vi från svensk sida ska göra för att få fart på kärnvapenedrustningen och på detta politiska arbete? Det är en katastrof som pågår i New York.

Anf. 66 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det finns inget annat sätt för ett land som är starkt engagerat, såsom Sverige är, än att ständigt föra fram detta i internationella sammanhang. Sedan vet både Kaj Nordquist och jag att internationella konferenser som har svåra frågor att hantera ofta är av det slaget att man blockerar dagordningen. Detta har tydligen också skett här innan man väl kommer fram till en substansdiskussion.

Man får träffas igen. Vi har inget annat instrument. Det är med ord och goda argument som vi ska övertyga människor i andra länder om att sluta med det vanvett som kärnvapnen representerar och se till att inte fler skaffar sig kärnvapen. Ytterligare en som gör det kan mycket väl utlösa en spiral där inte bara en utan många fler skaffar sig dem, och då sitter vi fast i ett nytt hot som kan vara näst intill okontrollerbart.

Detta är en ödesfråga och jag känner samma ilska och indignation som Kaj Nordquist. Det får emellertid inte förta den kyliga analysen, nämligen att vi måste fortsätta att kämpa och försöka övertyga.

Hot mot journalister

Anf. 67 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! I ett reportage i Sveriges Televisions Dokument inifrån framkom det att regeringens egen expert på jämställdhetsfrågor vid ett tillfälle försökte skrämma och hota Sveriges Televisions journalist Evin Rubar. Många har upprörts över detta, och regeringen kan knappast tillåta att deras politiska tjänstemän försöker använda den offentliga makten till att påverka den journalistiska granskningen. Hot mot journalister hör förstås inte hemma i vår demokrati. Det dränerar öppenheten, det gör Sverige tystare och det är givetvis något som vi måste sätta tydliga gränser för.

Nu säger regeringens egen jämställdhetsminister Jens Orback att han inte tänker vidta några åtgärder med anledning av det som inträffat. Just det är det allvarliga. Om ingen tar ansvar för detta kommer det att fortsätta.

Därför vill jag fråga: Accepterar statsministern att Regeringskansliets tjänstemän hotar granskande journalister utan att det leder till några konsekvenser?

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 68 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Frågeställaren börjar med att påstå att det var en politisk tjänsteman. Det är fel. Det är en statstjänsteman. Jag tror att kvinnan i fråga är departementsråd, det är min bild, eller också har hon en sakkunnigbefattning men inte i den politiska linjen.

Det är viktigt att säga att också de har sin anställningstrygghet och sitt skydd i sitt arbete. Om vederbörande begått ett misstag ska det klaras ut med hennes chef. Personen i fråga är för närvarande sjukskriven.

Sveriges engagemang för Nepal

Anf. 69 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag vet mycket väl att detta är en frågestund, men jag tar mig friheten att komma med en vädjan till herr statsministern.

Ett av världens fattigaste länder är Nepal, vilket jag tycker någon gång måste lyftas upp publikt. Landet slits sönder, och så har varit fallet under flera år. Det finns inte tid att här tala om vilka krafter det är som sliter sönder landet, men jag är helt övertygad om att statsministern är underkunnig om detta.

FN har gjort något slags, som jag tycker, halvhjärtad insats. Sverige har ingen ambassad i Katmandu. Däremot har Norge det. Jag skulle vilja vädja till statsministern att tillsammans med Norge, och gärna också i EU, göra något för detta land, som är ett av världens fattigaste. Det är ju så att vi lite grann håller på att endast fokusera på Europa, vilket är förklarligt, men det finns också länder utanför vår världsdel som inte får glömmas bort.

Jag vill fråga om inte Göran Persson här och nu kan lova att lite grann skruva upp engagemanget för Nepal.

Anf. 70 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är alltid trevligt att kunna lova att skruva upp engagemanget för en behjärtansvärd sak. Nepal är i ett mycket utsatt läge med återkommande politiska oroligheter, kuppliknande situationer och ibland också konflikter av näst intill inbördeskrigsliknande karaktär. Det är en farlig situation, och många människor lider.

Jag gör bedömningen att vår utrikesförvaltning fullt ut är informerad om frågan, stöttar norrmännen och ligger nära de ansträngningar vi gör på nordisk basis. Att från svensk sida i kammaren nu stå och lova ytterligare insatser har jag inget underlag för, men jag skulle önska att jag kunde det.

Anf. 71 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag menar att den här frågan har hängt i luften långa tider. Kina och Indien finns runtom denna lilla nation. Ingenting händer. Jag utgår från att Göran Persson, som varit i Nordkorea och lite varstans, också ska börja intressera sig för detta lidande folk.

Vi har en generalkonsul där, Gajendra Shrestha, som gjort formidabla insatser för vårt land när det gäller att tala om hur bra Sverige är. Det gillar ju Göran Persson när man gör. Då tycker jag att Göran Persson ska

kvittera tillbaka till Nepal och göra en insats. Det behöver inte ta så väldigt stor del av agendan.

Prot. 2004/05:127
26 maj

Anf. 72 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag talar gärna väl om Nepal. Men en sak är att tala; vi ska också handla, agera och bidra till en lösning. Ibland ligger vissa saker så långt bort, både vad gäller kompetens, resurser och geografi, att det är lättare att lova något i Sveriges riksdag än att göra det på plats. Därför är jag lite försiktig. Men visst, jag åtar mig gärna att efter min ringa förmåga göra ytterligare om jag kan.

Vi har andra länder i samma region som vi naturligtvis också bör följa och som vi följer väldigt nära. Vi har Mongoliet, som är inne i en utveckling som av och till är både lovande och lite hotande. Det är alltså en region som vi har allt intresse av att vara med och bevaka och följa. Att lova specifika insatser törs jag dock inte.

*Statsministerns
frågestund*

Ägarlägenheter

Anf. 73 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Jag vill också ta mig till Norge, även om det är ur en helt annan aspekt än Alf Svenssons. Bostadsutskottet gjorde ett besök i Norge i början av veckan. Där ser man att länderna sedan unionsupplösningen valt helt olika vägar i vissa synvinklar. När det gäller bostäder är enskilt ägande djupt förankrat i Norge. Det har även en bred politisk förankring från höger till vänster, och man har uttalat med all tydlighet att ingen ska äga någon annans bostad.

I Sverige är det ju något annorlunda på den punkten. Ett exempel kan vi se senare i dag då en debatt om ägarlägenheter kommer upp och regeringen och bostadsutskottets majoritet än en gång kommer att säga nej till detta.

Jag vill höra vad statsministern har för grundinställning till att vi även i Sverige ska kunna sätta möjligheten att äga sin bostad i fokus när det gäller den framtida bostadspolitiken.

Anf. 74 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är i detta sammanhang anhängare av pluralism, mångfald. Jag tror på upplåtelseformer som har lite olika karaktär. Visst, många människor kan, vill och ska äga sin bostad. Det kan vara alltifrån en lägenhet till en villa eller ett radhus. Men villan, radhuset och lägenheten kan också vara en bostadsrätt. Det är ett annat sätt att äga sin lägenhet. Radhuset och hyreslägenheten kan också vara någonting man hyr. Hyresrätten skapar frihet, flexibilitet och rörlighet och ger den chans som inte har stora kapital att snabbt få tillgång till en lägenhet av god kvalitet.

Jag är ängslig för den typ av ideologiska utförsäljningar av hyresrätter som vi sett i Stockholm och också på andra ställen. Behåll mångfalden! Det är en god regel i många sammanhang i politiken, Lars Tysklind, att stå för mångfald. Enfald och likriktning leder ofta fram till en sämre lösning.

Anf. 75 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Jag skulle vilja prata om att hålla vad man lovar. Det är ju en hederssak. När det handlar om en regering är det än allvarligare, för då handlar det om rättsövergrepp.

Vi har i Sverige en organisation som heter Kvinnoforum som jobbar med jämställdhet på ett för Sverige unikt sätt. Man har både män och kvinnor i styrelsen, man har både män och kvinnor som anställda och man har också både pojkar och flickor som målgrupp.

Kvinnoforum har drivit ett projekt tillsammans med regeringen och då inte fått ut den sista delen av de utlovade pengarna. Det handlar om 4,3 miljoner. Man riskerar nu att hamna i konkurs.

Min fråga till statsministern i dag är om han tycker att detta är rimligt.

Anf. 76 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är orienterad om sakfrågan. Jag är alltså inte helt ställd när jag får frågeställningen, även om det är ett tag sedan jag hörde talas om just den här situationen.

Det finns fler bottnar i frågeställningen än bara en diskussion om anslagsgivning eller inte anslagsgivning. Jag vet att frågan är och har varit föremål för granskning och beredning i Regeringskansliet. Vi har självklart inget intresse av att inte medverka till att seriösa organisationer får en vettig behandling – självklart inte. Samtidigt måste det också i de sammanhangen finnas regelverk som man följer.

Mer precis än så kan jag inte vara i dag, då jag inte är fullt ut inläst på hela frågan om Kvinnoforums ekonomiska ställning.

Rovdjurspolitiken

Anf. 77 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! För några veckor sedan såg jag en gråtande kvinna i tv. Hennes man hade nämligen fått sex månaders fängelse. Hennes make Stig Engdahls lagbrott var att han hade fredat sina husdjur mot ett rovdjursangrepp. Jag är övertygad om att både statsministern och jag också skulle ha ingripit vid det första angreppet och inte avvaktat det andra, som lagen i dag kräver.

Det har funnits förslag från Rovdjursutredningen sedan 1999 i denna fråga. Det innebär att regeringens senfärdighet att komma med ändringar gör att hederliga människor nu blir lagbrytare, och statsministern är ju ytterst ansvarig för regeringens göranden och låtanden.

Vi har drivit den här frågan mycket länge. Min fråga är, nu när betessläppningen är i full gång: Hur många fler anser statsministern ska bli lagbrytare på grund av att regeringen inte kommer fram med en förändring?

Anf. 78 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Detta är den mest laddade frågan i svensk jaktdebatt och svensk naturvårdsdebatt. Också i stora delar av Jordbruks-Sverige är detta någonting som är ohyggligt kontroversiellt.

Jag kan försäkra frågeställaren att om man bara lyssnade till en part i sammanhanget skulle det inte vara några svårigheter att lösa problemet. Den balansgång vi ska gå handlar om att klara en rovdjurspolitik där vi har utrymme i vår fauna för varg, lo och björn och samtidigt en rimlig trygghet för de människor som lever tillsammans med sina djur och kanske ser dem rivas, såväl hund som får och annan boskap.

Detta är ingen lätt sak. Det är jaktvårdsstadgans § 28, om jag inte missminner mig, som det handlar om, som vi måste se över och som vi håller på att se över. Vi strävar efter en lösning där vi kan få med oss både viltvårdarna och dem som lever på de areella näringarna. Vi behöver ha med oss båda. Utan en viltvård värd namnet har vi heller inte långsiktigt en uppslutning omkring jakt och jakttryck i de breda folklagren, och jakt och jakttryck behövs för att klara både skogs- och jordbrukets driftsfrågor. Det är oerhört viktigt.

Vi är inte senfärdiga, men vi är noggranna. Det ska man nog vara med den här frågan.

Anf. 79 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Därmed var dagens frågestund med statsministern slut. Vi tackar statsministern och övriga deltagare.

10 § (forts. från 8 §) Redovisning av insatser för barn och unga i statsbudgeten (forts. FiU32)

Anf. 80 AGNETA GILLE (s) replik:

Herr talman! Vi hörde Cecilia Widegren gå igenom hur hon såg på vår familjepolitik och insatserna för barn och unga. Hon kommenterade vad Rädda Barnen hade skrivit om att det finns familjer som lever utan marginaler. Dessvärre är det så. Det är saker som vi verkligen måste åtgärda.

Många av de familjerna kanske också är drabbade av arbetslöshet, Cecilia Widegren. Med ert förslag från den moderata budgetmotionen får de det ännu sämre. Om de lever utan marginaler i dag och du vill angripa bidragssystemet hamnar du i en situation där du försämrar ytterligare för dessa barn och unga och barnfamiljerna.

Det är moderat politik. Ni gör hela tiden ansatser som slår mot bidragstagarna. Det är bidragsnivåerna som måste förändras. Men det är ju de som är utsatta i samhället i dag av olika anledningar. Det är på grund av att det saknas tillräckligt många arbeten och att det är sjukdomar. Vi har också ett välfärdssystem som gör att man i dag har rätten att vara hemma med sina barn upp till 13 månader. De bidragsnivåerna vill ni försämra. Det drabbar barnen ytterligare.

Hur blir det fler arbeten av att strama åt bidragen? Vi hörde att Göran Persson ställde den frågan gång på gång till Fredrik Reinfeldt. Han fick inte något svar. Kan du svara mig nu: Hur blir det fler arbeten av att strama åt bidragen?

Prot. 2004/05:127

26 maj

*Statsministerns
frågestund*

*Redovisning av
insatser för barn och
unga i statsbudgeten*

Anf. 81 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Herr talman! Agneta Gille går till attack i stället för att svara upp mot den rapport som Rädda Barnen har lagt fram om att människor i dag inte ens lever på marginalen. Det är förunderligt att maktpartiet i dag i Sverige som har regerat inte bara en mandatperiod utan två mandatperioder inte kan svara upp mot den verklighet som barn och unga i dag lever i i stället för att gå till attack mot de oppositionsförslag som ligger.

Jag räds inte att svara på frågor. Jag tycker att det är viktigt att det ska löna sig att arbeta, Agneta Gille. Det gör det inte fullt ut i dagens Sverige. Därför måste vi göra någonting åt politiken. Jag accepterar heller inte den verkligheten att 1,5 miljoner människor i dag inte har kunnat gå till ett reellt arbete. Många av dem vill gå till ett arbete och försörja sig själva.

Därför har vi en politik för arbete och jobb och inte en politik för att krama bidrag. Det är skillnaden mellan ditt och mitt Sverige. Vad är det ni borde ha gjort under det antal år ni har suttit vid makten för att inte behöva få den rapport som ni fick och som ligger till grund för konstatandet att vi i dag har fattiga i Sverige?

Jag nämnde två saker i mitt anförande. Jag nämnde också det bidragsfusk som försiggår bland ungdomsorganisationer. Jag är lite förvånad att du inte ens väljer att ta upp det. Jag antar att du är för att vi ska strama åt så att även barn och unga i framtiden får möjlighet att på lika villkor påverka framtiden. Men det ska heller inte finnas något bidragsfusk av till exempel ungdomsförbunden och SSU.

Anf. 82 AGNETA GILLE (s) replik:

Herr talman! Cecilia Widegren inledde sitt svar till mig med att säga att hon skulle svara på mina frågor. Min fråga hänger fortfarande kvar i luften. Hur blir det fler arbeten av att strama åt bidragen till dem som inte har ett arbete? Jag fick inte något svar på den frågan.

Du sade att jag skulle svara upp för den politik vi står för. Det gjorde jag. Det hade du hört om du lyssnat på det tidigare inlägget jag hade. I mitt huvudanförande talade jag om barns och ungas situation i Sverige.

Barnbidraget höjs och underhållsstödet höjs. Vi inför ett särskilt barn-tillägg för studerande från år 2006. Bostadsbidraget förändras och höjs från år 2006. I ert förslag tar ni bort bostadsbidraget.

Det är en väldig skillnad mellan det och att satsa på de familjer som har det dåligt. De familjer som i dag sitter i en situation där de inte har några marginaler måste ha stöd och hjälp.

Vi har arbetslösheten i fokus. Vi måste bekämpa den och se till att fler kommer i arbete. Men de som ändå är drabbade av till exempel sjukdom och inte har några marginaler vill inte vi socialdemokrater försämrade för.

Det vill ni moderater i ert budgetförslag. Det drabbar barnen, Cecilia Widegren. Det drabbar de unga i de familjerna. Det ger en otrygghet. Det vill vi bemästra med vår politik.

Det är därför vi gör ytterligare satsningar. Vi höjer också taket i föräldraförsäkringen och höjer golvet. Det är saker som ni säger nej till. Det förbättrar för den utsatta grupp som du har lyft fram.

Kvar står frågan: Hur blir det fler arbeten av att strama åt ersättningsnivåerna och bidragen för dem som behöver dem? Hur blir det fler arbeten av det?

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Redovisning av
insatser för barn och
unga i statsbudgeten*

Anf. 83 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Herr talman! I Agneta Gilles Sverige höjer man bidragen. Man löser det genom att förändra ersättningsnivåerna. Men vem ska betala det? Det är färre som går till ett jobb i dag.

Fundamentet i ekonomin bygger på att fler är i arbete så att vi över huvud taget från statskassan kan betala ut ersättningar, Agneta Gille. Det är problemet i dag i Sverige. Vi måste ha fler i arbete.

Du väljer att lägga tyngden i ditt anförande på att tala om alla höjningar ni ska göra. Vem ska finansiera det, Agneta Gille?

(AGNETA GILLE (s): Det ska jag göra genom skatten.)

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Nu är det Cecilia Widegren som har ordet.)

Det är fantastiskt att man kan komma runt politiken på ett så enkelt sätt. Detta är inte hokuspokus längre. Statskassan har inte de pengar som ni talar om. Varje år skjuter ni på utgifter och önskemål som ni har därför ni inte kan hantera utgiftstaken.

Fler i arbete måste vara en politik som vi har att leva upp till. Att bara skapa fler bidrag, höja bidrag och förändra bidrag lurar in människor i en verklighet som man inte vill känna till.

Trygghet för barn och unga ligger i om mamma och pappa har ett jobb. Har mamma och pappa ett jobb och kan försörja sig finns den tryggheten fullt ut för alla. Den politiken står vi moderater för.

Vi vill inte att 1,5 miljoner människor ska vara utan jobb i morgon. Det är skillnaden i svensk politik. Ni har kunnat leverera. Ni har levererat 1,5 miljoner människor utan jobb. Vi får möjligheten efter 2006 att leverera. Då kommer färre att vara arbetslösa och fler vara i jobb.

Anf. 84 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! En ung flicka ringer till Bris hjälptelefon. Hon är nedstämd. Hennes liv känns meningslöst. Hon säger att hennes föräldrar inte tycker om henne, att de alltid bråkar och att hon inte vet om hon vill leva längre.

Strax efter att hon har lagt på ringer nästa. Hon berättar om mobbning och hur fem killar och två tjejer tränger upp henne mot en vägg i skolan och tar stryptag. Hon berättar om hur en annan person har gjort upp en hemsida på nätet som bara handlar om elaka påståenden om den här tjejen.

Berättelserna är tagna från Bris årsrapport. De berättar också att det kom in 16 000 telefonsamtal och mejl förra året som berörde själv-mordstankar bland barn och unga. De berättar om att kontakter om själv-destruktivitet – i klartext unga tjejer som skär sig själva – har ökat med 40 % på ett enda år. Så är läget i landet i dag. Så ser det ut.

Så sent som i går kom ytterligare hård kritik från barnläkare om hur barn som söker asyl bemöts. Barnläkaren Lars Gustafsson sade till Ekot:

Det är många barn som far illa i dag och som också far så illa av de beslut som fattas att det blir svårt att uthärda för oss som barnläkare som försöker att se vad dessa barn faktiskt behöver.

Herr talman! Socialdemokraterna brukar säga att de är stolta men inte nöjda. Men inte ens ni kan vara stolta över det läge som finns i landet i dag för unga och barn.

För den som vill göra Sverige till ett lite barnvänligare land saknas det sannerligen inte arbetsuppgifter. Men man hittar inte så mycket av de insatser som verkligen skulle behövas i den budgetproposition som denna skrivelse egentligen handlar om.

Den här skrivelsen ska inte innehålla en ny politik, utan det är en redovisning av insatser för barn och unga i budgetpropositionen.

Vi i Folkpartiet, liksom övriga i utskottet, tycker att den här skrivelsen kan utvecklas. Det borde finnas mer av analys och mer av fördjupad redovisning.

Visst kan den till formen bli mycket bättre. Men den kan till innehållet aldrig bli bättre så länge förslagen i budgetpropositionen inte är bättre eftersom detta är en redovisning av den politik som förs.

Det finns mycket att säga om läget i landet i dag. Vi har talat mycket om barn i fattiga familjer.

Majblommans riksförbund berättar om barn som stannar hemma från skolan när det är utflykter därför att de inte har råd att följa med.

Vi vet att det finns skollokaler som gör att barn mår dåligt.

Vi vet att de stora grupperna på dagis innebär att alltför många barn är i behov av särskilt stöd eller drabbas av hörselbekymmer.

Vi vet att barn i skolan inte får de kunskaper som de behöver.

Vi vet att läget på många av dessa områden faktiskt går åt fel håll. Det går inte att vara vare sig stolt eller nöjd.

Jag saknar dock en sak i denna skrivelse, en sak som jag tycker borde finnas med. Och jag skulle vilja ställa en fråga till Agneta Gille om det. Staten lånar varje år tiotals miljarder till driften för att allt löpande ska gå ihop. Och det är klart att när staten ökar på statsskulden måste någon annan betala. Framtida generationer måste betala det som denna generation har lånat för att statsbudgeten ska gå ihop.

Jag skulle vilja fråga vilket barnperspektiv som Socialdemokraterna lägger på denna statsskuldsolitik där man lånar 30–40 miljarder varje år för att få statens ekonomi att gå ihop. De som ska betala är självklart nästa generation, antingen genom avbetalningar eller genom besparingar på samhällsutgifterna.

I denna skrivelse redovisas regeringens insatser för barn och unga i statsbudgeten. Och det måste stå klart för var och en att den politik som redovisas inte duger. Men eftersom det är en redovisning har vi inte någon reservation när det gäller sakpolitiken, men vi har ett särskilt yttrande där vi tillsammans med den frihetliga alliansen slår fast att vi i våra egna budgetalternativ har en politik som vi tror skulle göra det mycket bättre för barn och unga i dagens Sverige.

Anf. 85 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Herr talman! Det är nu 15 år sedan Sverige, som ett av de första länderna, ratificerade FN:s konvention om barnets rättigheter, den så kallade barnkonventionen. Barnkonventionen är historiskt unik och slår fast att

varje enskilt barn har vissa bestämda rättigheter som ingen stat, ingen regering och inte ens ett politiskt parti har rätt att sätta sig över. Den är för alltför många länder en självklar del i folkrätten och därmed också en del av de mänskliga rättigheterna.

Den 28 januari i år överlämnade FN:s kommitté för barnets rättigheter en rapport om arbetet med att implementera barnkonventionen i Sverige. De kommentarer och synpunkter som där framförs ger anledning till stor oro. Det är inte den första uppföljningen, utan det är flera som har kommit. Och det är beklämmande att flera av de anmärkningar som gjordes redan i den första uppföljningen år 1992 återkommer även nu, 13 år senare.

I skrivelsen som vi behandlar här i dag tas ett stort antal områden upp. Jag tänker beröra bara några.

Bland annat kritiserar kommittén Sveriges asyl- och flyktingpolitik. Kommittén gör påpekanden angående det stora antalet ensamkommande barn som har försvunnit från Migrationsverkets anläggningar efter ankomsten till Sverige och de mycket långa handläggningstiderna som påverkar barnens psykiska hälsa negativt.

Barnkommittén lyfter också fram ökad ohälsa bland barn och unga som ett problem som kräver uppmärksamhet och politiska åtgärder. Ett ökande antal elever i svenska skolor upplever problem med stress och psykisk ohälsa. Bulimi, anorexi, övervikt och fetma är växande problem. Kommittén uttrycker också oro över det ökade antalet självmord och aborter bland unga. Och den psykosociala miljön i vissa skolor är sådan att vi vuxna inte skulle vara beredda att acceptera den.

Under en partiledardebatt i riksdagen uttryckte statsminister Göran Persson sin stolthet över regeringens barn- och ungdomspolitik. Göran Persson sade: Nu när barn och ungdomar har klarats av, och så vidare. Han menade att regeringen hade lyckats så bra att det var dags att fokusera på andra frågor.

Vi är många, och vi blir allt fler, som anser att ett sådant uttalande faktiskt är ett svek mot alla de barn som fortfarande mår dåligt och som lever i utsatta situationer. Vi är många som inte tror att maxtaxa och höjda barnbidrag löser alla de problem som rör barn och som oroas över utvecklingen för barnen och deras situation i vårt land.

Barnen och deras behov av sina föräldrar är utgångspunkten för kristdemokratisk familjepolitik. Alla barn behöver sina föräldrar. Alla föräldrar vill det bästa för sina barn. Denna positiva drivkraft ska stödjas och inte styras av samhället och offentlig sektor. Det gäller både när barnen är små och när de blir större.

Kristdemokratisk familjepolitik bygger på att den naturliga viljan och kraften hos familjen tas till vara, får komma till uttryck och ges stöd. Vi vill utforma politiken så att föräldrarna får ett så stort handlingsutrymme som möjligt och mer tid tillsammans med barnen. Därför måste de olika regelsystemen för föräldraförsäkring, tjänstledighet, barnomsorg och arbetstid samverka på ett sådant sätt att de sammantaget ger utrymme för flexibilitet och variation utifrån den enskilda familjens behov.

Detta är utgångspunkten för kristdemokratisk politik. Det har vi också föreslagit i vårt budgetalternativ.

Familjepolitiken lägger den bästa grunden för våra barns och ungdomars trygghet. Men politiken får inte stanna där. Vi behöver göra utö-

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Redovisning av
insatser för barn och
unga i statsbudgeten*

kade ansträngningar på en rad områden för att minska barns och ungas psykiska ohälsa, minska kriminaliteten och skapa goda förutsättningar för dem att komma ut i vuxenlivet med goda förutsättningar och en ökad framtidstro.

Det har gjorts ett antal utredningar beträffande skolan. Det är bland annat Pisa 2003 och Timss 2003 samt Skolverkets utredning *Nationell utvärdering av grundskolan*. Utredningarna visar tydligt att svenska elevers resultat i ett internationellt perspektiv är högst medelmåttiga. Mest alarmerande är att kurvan är nedåtgående, det vill säga att svenska elevers resultat blir allt sämre, medan de flesta andra länders elevers resultat blir bättre. Dessutom konstateras att när det gäller arbetsro och ordning placerar sig svenska skolor och klassrum i bottenkiktet. Svenska elever anser i mycket stor utsträckning att stöket i klassrummen stör inläringen. Och svenska elever kommer oftare för sent till lektionerna än eleverna i något annat land.

För mer än två år sedan presenterade den parlamentariska Skollagskommittén ett förslag till en ny skollag. Vi väntar fortfarande på den.

Jag kan på område efter område räkna upp brister där vi politiker inte har skapat förutsättningar för att barnkonventionens intentioner har tagits till vara. 15 år har gått, och jag undrar hur det ser ut om 15 år för våra barn och unga. Har vi politiker tagit vårt ansvar? Det står skrivet någonsans: Vad man sår, det får man skörda.

Anf. 86 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Jag reagerade när Cecilia Widegren avslutade sitt inlägg med att tala om vi i den frihetliga alliansen. Där gick nämligen gränsen för mig när det gäller begreppsstöld. Den frihetliga rörelsen har ju i över 150 år arbetat mot de borgerliga elementen i samhället. Man har kämpat för löner, man har kämpat för arbetstidsförkortning, och man har kämpat för rösträtt. Och så har det etablerade samhällets gamla makthavare, med näringslivets företrädare, med de ekonomiska makthavarna och med de borgerliga företrädarna, varit deras största motståndare.

Grunderna för den frihetliga rörelsen är faktiskt att löntagarna själva tar hand om produktionsmedlen. Jag tycker att det var en sådan begreppsstöld att den här kammaren blir till åtlöje om ingen rättar till en sådan sak. Det var bara det, herr talman, jag ville göra.

Anf. 87 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Jag kan börja med att göra en liten rättelse som gäller mig själv. Jag sade att statsskulden inte nämndes i skrivelsen. Jag hade fel. Den finns med i uppradningen av politikområden. Men den nämns inte med någon konsekvensanalys. Det nämns inte i något stycke, inte med en mening, vilka effekter det här får för barnen. Vi lånar 40 miljarder, 30 miljarder, 20 miljarder år efter år efter år och spär på statsskulden, spär på skattprocenten och begränsar därmed möjligheter för kommande generationer. Det är ju så. Någon ska betala tillbaka pengarna som denna generation lånar. Vem ska göra det, Agneta Gille?

Jag kan förstå att man hellre diskuterar sänkta ersättningsnivåer och att man försöker undvika att besvara frågan om hur läget faktiskt är med barn som far illa i Sverige i dag. Antalet tjejer som skär sig själva ökar. Självmodstankarna ser ut att öka bland barn och ungdom. Jag kan förstå

att man inte vill prata om det där, men ge mig i alla fall ett besked: Vilken effekt får den ökade statsskulden för kommande barns och ungdomars ekonomiska realiteter?

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Redovisning av
insatser för barn och
unga i statsbudgeten*

Anf. 88 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Egentligen bad jag inte om ordet för att gå i polemik när det gäller statsskulden. Jag tycker nämligen inte att den beskrivning som Folkpartiets representant ger riktigt stämmer. Det viktigaste sättet för att få ned statsskulden är ju att ha fler människor i arbete. Jag tror inte att man ska ha en sådan politik att man ska strama åt i lågkonjunkturer, och vi har en lågkonjunktur när vi har en för hög arbetslöshet. Det var ett litet svar.

Jag skulle gärna vilja ha svar av dig. Folkpartiet ska samarbeta med moderater och de andra borgerliga partierna, och från moderat sida finns det förslag om att man ska sänka ersättningsnivåerna för sjukersättning och arbetslöshetsersättning från 80 till 65 %. Vet du vad det innebär för en genomsnittsinkomsttagare per år? Då kan man också fråga sig: Hur kommer detta att påverka barnen i de här familjerna? Kommer ni att arbeta för att släppa inkomstbortfallsprincipen i arbetslöshetsersättnings-systemet?

Anf. 89 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Tänk att den frågan skulle komma! Jag vet detta. Jag vet att det blir väldigt kärt för många familjer. Därför har Folkpartiet en annan politik. Och vi ska försöka jämka ihop oss, de fyra partierna i den frihetliga alliansen. Men låt mig då ställa samma fråga till Siv Holma. Ni samarbetar med ett parti som vill ha medborgarlön. Vad tycker du om detta? Är det Vänsterpartiets politik? Kommer Miljöpartiet att tvinga igenom detta?

Jag står för min politik, och jag antar att Siv Holma står för sin politik, och så får vi göra så gott vi kan i våra respektive konstellationer för att få igenom våra åsikter.

När det gäller jobben håller jag fullständigt med om att det inte finns något viktigare just nu än att få fart på arbetsmarknaden. Men när ni lånar pengar använder ni uppenbarligen de pengarna på fel sätt. Fakta är nämligen att arbetslösheten ökade under det halvår som gick mellan budgetpropositionen och vårpropositionen. Den ökade kraftigt bland ungdomar. Den ökade bland kvinnor. Den totala arbetslösheten ökade, så de där 40 miljarderna var inga lyckade satsningar. Resultatet blir bara att man skjuter över skulden på kommande generationer.

Anf. 90 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet ställer aldrig upp på att försämra för de arbetslösa och sjuka med motiv att man ska ha fler arbetstillfällen och med det motiv som jag har förstått att de borgerliga partierna har, att man vill sänka arbetsgivaravgifterna för företagen. Jag förstår inte hur man i solidaritetens namn kan lämna människor som är utsatta bakom sig och bara satsa på dem som ska och kan ta ett arbete. Jag trodde att Folkpartiet stod för något annat.

Men jag kan inte förstå hur sänkt arbetslöshetsersättning skulle kunna skapa fler arbetstillfällen. Det har jag väldigt svårt att få in i mitt huvud, om det inte är så att ni är ute efter att dämpa löneökningstakten. I så fall är det ju en väldigt, vill jag påstå, löntagarfientlig politik. Jag skulle gärna vilja höra av Folkpartiet om ambitionen är att skapa fler jobb genom att sänka arbetslöshetsersättningen, så att man kan sänka lönenivåerna och på det sättet öka vinsterna för företagen så att de med en dynamisk effekt ska kunna klara fler arbetstillfällen. Så enkelt är det inte när det handlar om att skapa arbetstillfällen, att man ska slå på de svagaste för att få i gång samhällsmaskineriet.

Anf. 91 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Siv Holma har uppenbarligen glömt vad jag heter, och det är väldigt lätt gjort. Det som förvånar mig mer är att hon också har glömt att det är jag som står här. Det är lite svårare, kan man tycka.

Hela den argumentation som du kör handlar ju inte om Folkpartiets politik. Den handlar om ett annat partis politik. Det är som om jag skulle stå här och prata om Miljöpartiets medborgarlön och ställa dig till svars för den, men det gör jag inte. Jag ställer dig till svars för de beslut som du har fattat och de beslut som redovisas i den här skrivelsen om regeringens insatser i budgetpropositionen för barn och unga. Och jag tycker att det resultat som vi ser, när det gäller läget för barn och unga i dag, inte är mycket att vara stolt över.

Anf. 92 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill även från min sida indikera att replik ska gälla den man begär replik på, inte tredje person. Så är det enligt riksdagsordningen, och den är grundlagsfäst.

Anf. 93 AGNETA GILLE (s) replik:

Herr talman! Christer Nylander! Jag tänkte först inte gå upp efter ditt första anförande. Vi hade ju precis samma debatt förra året, och du ställde exakt samma fråga. Jag svarade dig då, och jag tänkte att du kanske skulle kunna försöka minnas vad jag sade då. Samma sak gäller nämligen just nu.

När det gäller statsskulden är det ju så, Christer Nylander, att den minskar i andel av BNP, eller hur? Och det är en väldigt positiv situation. Vi kan då titta på vad stabilitetspakten kräver. Man kräver ca 60 %. Vi ligger närmare 50 %. Statsskulden minskar alltså för oss i förhållande till BNP. Vi har då ca 10 % lägre än vad stabilitetspakten kräver, eller hur?

Visst lånar vi pengar i Sverige. Men det gör vi ju för att vi också vill göra satsningar, till exempel när det gäller arbetslösheten. Det handlar om att göra satsningar för dem som i dag är utan arbete, är arbetslösa och behöver ha en ersättning på grund av att de har det svårt, i sin familjesituation, att klara sitt uppehälle. Vi behöver satsa på utbildning för de personerna. Vi behöver satsa på nyföretagande. Det behövs massor. Till detta behövs det pengar. Därför har vi valt att också låna.

Men i förhållande till BNP minskar statsskulden, så vi har ett väldigt bra grepp om den ekonomi vi har, och vi har en stark offentlig ekonomi. Jämför vi oss med övriga europeiska länder är det så. Men vilken stats-

skuld i förhållande till BNP var det 1994? Kan du svara på det, Christer Nylander?

Prot. 2004/05:127
26 maj

Anf. 94 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Vi har bra grepp om ekonomin. Om jag minns siffrorna rätt i huvudet lånade man 40 miljarder ett år, 30 miljarder ett år, och man bedömer att det blir 20 miljarder nästa år. Det tycker inte jag är något bra grepp om ekonomin. Det visar också att man har använt pengarna på ett sådant sätt att man inte har de möjligheter som behövs för att bekämpa arbetslösheten.

Faktum är att arbetslösheten ökar. Faktum är att arbetslösheten har gått upp sedan ni lånade de 40 miljarderna för att göra insatser 2005. Faktum är faktiskt att det går åt fel håll.

Faktum är dessutom att under alla dessa år av högkonjunktur som vi ser framför oss lånar staten till driften. Kan Agneta Gille då gissa hur det kommer att se ut när vi går in i en lågkonjunktur, när vi fortfarande kommit att ligga runt 7–8 % i arbetslöshet totalt sett och vi dessutom under högkonjunktur, under en demografiskt alldeles lysande period lånar till driften? Nej, det är ingen bra politik för kommande generationer.

Anf. 95 AGNETA GILLE (s) replik:

Herr talman! Det förvånar mig inte direkt att Christer Nylander valde att inte svara på min fråga om hur statsskulden såg ut i förhållande till BNP 1994. Det är ju det jag har att jämföra med. Och jag tittar på de europeiska länderna som har en situation som är mycket värre än vad vi har, som inte heller är socialdemokratiskt styrda utan som har en borgerlig regering, och hur illa det ser ut där med de svåra ekonomiska situationerna.

Det är självklart att det är så. Man går till den privata ekonomin. Om jag ser att jag har inkomster som räcker för att jag ska kunna ta ett lån för att jag ska kunna satsa på någonting – jag vill satsa på en sak och jag ser att jag har möjlighet att betala av det eftersom jag har en stabil ekonomi – då tar jag det lånet. Precis så har vi gjort med statens budget och statens finanser. Vi lånar pengar för att satsa på arbetslösheten, för att satsa på åtgärder för att människor ska kunna få ha en situation i Sverige där man inte behöver känna att man ska leva på marginalen. Den satsningen är jag väldigt stolt över. Det ser inte bra ut på alla ställen, utan det behöver satsas ytterligare. Det håller jag med om, Christer Nylander.

Men i förhållande till BNP är statsbudgeten väldigt bra. Vi har ett överskott i de offentliga finanserna på 0,7 %. De siffrorna har du också sett och är medveten om att i förhållande till BNP minskar vår statsskuld.

Anf. 96 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Agneta Gille frågade mig varför jag inte svarade på hur läget var 1994. Det finns en ganska enkel anledning till detta. Jag läste det betänkande vi sysslar med. Det handlar om budgeten för 2005, inte för 1994. Agneta Gille frågade varför jag inte berättar hur det ser ut i andra europeiska länder. Det är för att det handlar om regeringens budget för Sverige, inte för Italien, Portugal eller Grekland. Jag försökte hålla mig till ämnet.

*Redovisning av
insatser för barn och
unga i statsbudgeten*

Agneta Gille, man kan tycka att staten ska låna till driften ibland. Man kan tycka att staten ska låna till driften under extrema lågkonjunktioner, i alla fall för att få i gång arbetsmarknaden. Problemet är bara att de pengar som man har lånat, de 40 miljarderna, hittills har inneburit att arbetslösheten har ökat. Det är ingen lyckad satsning, kan jag tycka.

Huvudfrågan kvarstår. Nu lånar vi under högkonjunktur. Vad tycker Agneta Gille att vi ska göra under lågkonjunktur, när vi går in i en lågkonjunktur om ett par tre år – det kan vi räkna med – och vi går in i den med en fortsatt hög arbetslöshet och i en situation där vi faktiskt lånar pengar till statens drift? Jag vet om att pensionssystemet går med vinst och att de offentliga finanserna därför ser ganska hyggliga ut. Men det kan inte vara så, Agneta Gille, att du tycker att vi ska använda pensionspengarna till att satsa på arbetsmarknadsåtgärder. Det får vi inte lov att göra enligt grundlagen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

11 § Immunitet och privilegier för Nordiska kulturfonden

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2004/05:JuU30
Immunitet och privilegier för Nordiska kulturfonden (prop. 2004/05:49).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

12 § Behörigheten för läkare i enskild verksamhet m.m.

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2004/05:SoU19
Behörigheten för läkare i enskild verksamhet m.m. (prop. 2004/05:89).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

13 § Beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2004/05:SoU20
Beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade (prop. 2004/05:122).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2004/05:SoU21
Tobakskontroll – genomförande av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll m.m. (prop. 2004/05:118).

*Tobakskontroll –
genomförande av
WHO:s ramkonvention
om tobakskontroll m.m.*

Anf. 97 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlas regeringens proposition 2004/05:118 *Tobakskontroll – genomförande av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll m.m.* Vidare behandlas 13 motionsyrkanden som väckts med anledning av propositionen samt 10 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2004.

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner den av Världshälsoorganisationens världshälsoförsamling den 21 maj 2003 antagna ramkonventionen om tobakskontroll. Konventionen öppnades för undertecknande i Genève den 17 juni 2003, och den har undertecknats av 24 av EU:s medlemsstater. Konventionen ger stöd till enskilda länder att utveckla sin nationella lagstiftning och politik, och den är en regelsamling för de områden som påverkar tobakskonsumtionen. Länderna kan ha en strängare nationell lagstiftning.

Utskottet delar regeringens uppfattning att riksdagen bör godkänna WHO:s ramkonvention om tobakskontroll. Utskottet ställer sig vidare, med ändring på en punkt, bakom regeringens förslag till ändringar i tobakslagen. Ett av förslagen är att lösa cigaretter eller förpackningar med färre än 19 cigaretter inte får säljas. För att tillverkare och andra som berörs ska få tid att ställa om sig anser utskottet att denna regel inte bör träda i kraft före utgången av 2005.

I övrigt innehåller förslaget att det på varje försäljningsställe ska finnas en tydlig skylt om förbudet att sälja eller lämna ut tobaksvaror till den som inte fyllt 18 år. Det blir dessutom hårdare reklamregler. I princip blir det förbjudet med tobaksreklam. Inne på försäljningsstället får det dock finnas måttfulla kommersiella meddelanden om att det säljs tobak och vilka märken med mera som försäljs. Anordningar för utomhusreklam som är i bruk får användas till utgången av 2005.

Det grundlagsskyddade området enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen berörs inte. En författare kan givetvis nämna cigarettmärken i en bok, och en film kan visa ett cigarettpaket av ett visst märke etcetera.

Det blir inte möjligt för tobakstillverkare, partihandlare eller importörer att i framtiden sponsra evenemang som allmänheten har tillträde till. Slutligen ska tillverkare, partihandlare och importörer till Statens folkhälsoinstitut lämna uppgifter om de kostnader som de har haft för reklam, marknadsföring och sponsring. Redovisning ska endast omfatta sådan information som företagen ändå redovisar offentligt.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Vi ska också redovisa att företrädare för Läkare mot tobak har besökt oss vid sammanträde den 19 april och framfört synpunkter i ärendet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2005 utom, som jag nämnde tidigare, såvitt avser regeln om förpackningsstorlek och lösa

cigaretter. Den ska träda i kraft den dag som regeringen senare bestämmer.

I betänkandet finns elva reservationer och tre särskilda yttranden.

Med detta, herr talman, överlämnar jag ärendet till debattörerna.

Anf. 98 MAUD EKENDAHL (m):

Herr talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till reservation nr 1. Jag ställer mig naturligtvis bakom de övriga reservationerna från oss moderater.

Vi moderater anser att Världshälsoorganisationens ramkonvention för tobakskontroll är alldeles onödigt detaljerad. De åtgärder som föreslås riskerar i flera avseenden att motverka sitt egentliga syfte. Bland de förslag som vi inte kan ställa oss bakom i det här betänkandet är totalt marknadsförbud. Det handlar om alltför långtgående regleringar vad gäller sponsring och reglering av förpackningsstorleken på cigaretterna. Jag ber att få återkomma till de här sakerna lite närmare i mitt anförande om en liten stund.

Herr talman! Vi anser att många av de förslag som presenteras i konventionen är bra, och vi noterar att en hel del av de artiklar som redan finns upptagna också har uppfyllts i Sverige genom svensk lagstiftning.

Konventionen måste antingen förkastas eller antas i sin helhet. Det är det som har gjort att vi moderater vill att riksdagen ska avstå från att godkänna den här konventionen.

Från och med den 1 januari 2005, som det sades tidigare, får man inte längre köpa små paket cigaretter i Sverige. Det ska bara bli stora cigarettpaket, det vill säga 20-pack.

Majoriteten här i riksdagen tror att unga människor kommer att skyddas på ett bättre sätt om man bara får köpa stora paket cigaretter – det är de man kallar 20-pack, när man snackar ute – i stället för små paket cigaretter.

Ni hör själva – det är nästan skrattretande. Om man ska gå på fest köper ju två kompisar ett stort paket och delar på. Då får man det lilla paketet. Om man är ensam köper man det stora paketet eftersom det inte finns små paket, och då röker man ännu mer.

Jag undrar naturligtvis: Vad tror Lars Granberg från Socialdemokraterna som ska ta debatten lite senare?

Herr talman! Jag ska berätta om något annat som ytterligare ska skydda de minderåriga.

Det ska införas en ålderskontroll på tobaksautomater. Det ska bli ett förbud, men regeringen kan inte tala om hur man ska kontrollera tobaksautomaterna som ju är utplacerade i samhället. Det vet de inte. Vi har frågat utskottsmajoriteten, som nu har ställt sig bakom detta. De har också sagt att det ska bli förbjudet.

Även om man inte vet hur man ska lösa det ska det minsann förbjudas, och då ska det kontrolleras på något sätt.

Eftersom det är ett tag sedan vi hade detta uppe i utskottet undrar jag om Lars Granberg möjligen har fått nys på hur vi ska kontrollera automaterna ute i samhället.

Herr talman! Utskottsmajoriteten går ju på regeringens förslag att skärpa regelverket vad gäller reklam och annan marknadsföring. Jag vill

ha svar under debatten från vilket parti som helst som står bakom regeringen i detta avseende.

Vi moderater instämmer faktiskt i Marknadsdomstolens bedömning att lagförslaget rörande reklam och annan marknadsföring bör harmonisera bättre med gällande EG-rätt.

Jag undrar nu: Vad ska ni säga till företaget Swedish Match? Det är börsnoterat. Det är ett företag som inte bara har behov av utan också skyldighet att kommunicera med samhället och sina företrädare via sina tidningar, via mejl och vara med på Internet. Vad tror ni de säger och hur ska de bära sig åt nu när den här lagen träder i kraft?

Jag vill också ta upp något väldigt beklagligt. Man behöver inte gå med på det, men här slår man till med klubban ännu hårdare. Det gäller sponsringsförbudet. Man får inte vara med och skänka pengar till olika verksamheter. Samtliga ledamöter i socialutskottet fick ett brev från Swedish Match innan vi skulle avgöra detta i utskottet. Där informerade man om de pengar som Swedish Match delar ut på olika sätt. De gör inte reklam för sin produkt och den exponeras inte på något sätt. Ändå är det stopp för dem att ge bidrag till olika verksamheter.

Regeringsbeslut hotar Swedish Match Cup, står det i Dagens Industri onsdagen den 23 mars. Där beklagar man att den här seglingen kommer att upphöra. Inte tror ni väl att Kungliga segelsällskapet i Göteborg har råd att själva sponsra en så stor satsning för ungdomar. Det kommer 100 000–150 000 åskådare. Det är en av Sveriges största idrottssatsningar.

Båstadstennisen kommer nog att fortleva, men kanske mer begränsat. Tänk på 1990-talet när den höll på att upphöra. – Jag har bott i Ängelholm i många år. – Då kom Swedish Match och satte in mycket pengar, och nu går det lysande för Båstadstennisen.

Gubbbhyllan finns på Skansen. Det är Tobaksmuseet. Det kommer att få stänga helt och hållet. Där sponsrar Swedish Match hela driftbudgeten. Ni hör väl redan nu att ett lejon ryter uppe på Skansen.

Emigranternas hus i Göteborg kommer nog Marita Aronson att prata mer om. Det är en ny verksamhet som också kommer att försvinna eftersom de får så mycket ekonomisk hjälp från Swedish Match.

Det låter som om jag är anställd av Swedish Match, men de ger så mycket pengar.

Något som många känner till är stiftelsen Solstickan. Det är något värdefullt. Man skänker av det man säljer tändstickor och cigarettändare för. Det är ungefär 1,5 miljoner kronor som kommer från Swedish Match. Den stiftelsen delar ut de pengarna till barn och andra behövande människor. Det handlar om ekonomiskt stöd till handikappade, hälso-satsningar, ren välgörenhet och forskning på högskolorna.

Anser miljöpartisten Jan Lindholm, som brukar vara lite förnuftig emellanåt, att han gör rätt som medverkar till det här sponsringsförbudet? Det skulle jag vilja höra lite senare i debatten.

Herr talman! Jag vill också ta upp något om nikotinersättningsprodukter som Nicorette och andra produkter som man kan tugga när man ska sluta röka.

Vi moderater tycker att det är ganska självklart att man inte ska behöva gå till apoteket eller ta sig till apotekets ombud för att skaffa sådana ersättningsmedel för att man inte ska röka. Vi vill att man ska kunna sälja

de produkterna där cigaretterna finns. Då har man valfrihet. Jag kanske kommer på idén att inte köpa cigaretterna, utan väljer ett tuggummi i stället för att röka.

Det är nej på det också.

Det är något av det vi har tagit upp i våra reservationer vad gäller det här betänkandet som vi tycker är rätt så dumt i många stycken. Vi får höra vad andra företrädare säger.

Anf. 99 MARITA ARONSON (fp):

Herr talman! Kampen mot tobakens skadeverkningar har ju visat relativt goda resultat till skillnad från exempelvis aktiviteter för att minska alkohol- och drogkonsumtionen i vårt land. Mycket mer kan och bör göras. Det är vad detta betänkande handlar om.

Folkpartiet godkänner WHO:s ramkonvention om tobakskontroll. Det innebär att det ska finnas skyltar, precis som Margareta Israelsson berättade alldeles nyss, med information om att man inte säljer varor till ungdomar under 18 år, inte lösa cigaretter eller i för små förpackningar samt regler för marknadsföring.

Jag tror att det är bra med en uppstramning. Det här är ett viktigt område. Det är bra att det ges skäligt rådrum för införande av reglerna.

Reglerna om sponsring är i princip bra, tycker vi. Men de borde ha haft en skrivning som kunde ha innefattat att då man inte exponerar något tobaksvarumärke skulle det kunna vara tillåtet.

Som Maud Ekendahl sade har vi i Göteborg väldigt många exempel och lång tradition av sponsring till många offentliga byggnader och verksamheter. I stort sett hela vår sjukvård är uppbyggd på sponsring.

Ett sådant exempel är Swedish Match som har gett en rejäl slant till Emigranternas hus som är ett väldigt spännande projekt där man visar hur folk åkte från detta land till Amerika. De sponsrar varje år. Om lagförslaget går igenom är det inte möjligt med den sponsringen längre.

Om namnet innebär tändstickor så tycker jag att det borde kunna vara okej för sponsring. Vi har skrivit det i en del av vår reservation. Vi vill gärna att ett nytt lagförslag om detta kommer skyndsamt. Vi hoppas på att få svar om det.

När det gäller tillsynsfrågan har vi i ett särskilt yttrande tagit upp att det i tobakslagen, i likhet med alkohollagens bestämmelse om folkölsförsäljning, bör införas en möjlighet att under viss tid förbjuda den som inte iakttar 18-årsgränsen att sälja, i det här fallet, tobak. Vi kommer att följa utvecklingen och eventuellt försöka skärpa bestämmelserna om inte tobakslagens regler följs bättre.

Under rubriken Tobaksförebyggande arbete som finns i betänkandet har vi en del motioner där man tar upp avvecklingen av EU:s jordbruksstöd till tobaksodling. När man berättar för människor ute att EU fortfarande ger stöd till tobaksodling i bland annat Grekland så blir folk förfärade och tror inte att det är sant. Jag tror att också alla i den här kammaren tycker att det är förfärligt. Vi tycker att det som står där i stort sett är åtminstone ett löfte om att man ska driva frågan i regeringen. Frågan måste prioriteras; det är ett minimikrav inom arbetet för en generell avveckling av jordbruksstödet fram till 2015.

Folkpartiet anser att man bör kräva en tidsplan för behandling av frågan i kommissionen. Det står i betänkandet att regeringen har lovat, och

jag har hört det i den här kammaren förut, att man ska driva frågan. Vi hoppas att det sker med kraft, och vi lovar att följa att detta verkligen görs framöver så att det inte bara blir skönt tal och inte så mycket handling, som i så mycket annat. Vi vet att frågan engagerar också regeringen.

Vi vill också peka på behovet av en nationell samordning för att stödja och stimulera utvecklingen inom arbetet mot tobaksskador. Detta uppdrag ska utföras av Statens folkhälsoinstitut. Det behövs en samordning. Det hörde vi vid det besök vi hade av Läkare mot tobak i utskottet.

Ramkonventionen kräver ju att en kontinuerlig samordning och finansiering ska finnas så att det tobaksförebyggande arbetet inte ska stanna upp. Vi reserverar oss inte, utan förlitar oss på skrivningen. Men vi kommer att följa upp även detta och se till att det verkligen sker. Folkhälsoinstitutet har redan ett sådant samordningsansvar, står det i skrivningen. Vi hoppas att det verkligen är så. Det är viktigt att vi följer upp hur detta förverkligas. Det finns stor oro ute bland dem som jobbar med de här frågorna över att det inte förverkligas.

Vi kan titta på hur mycket pengar det handlar om. De årliga 5–7 miljonerna som Folkhälsoinstitutets tobaksarbete inom ramanslaget disponerade under hela 1990-talet fram till 2002 har nu efter det treåriga tobaksuppdragets slut krympt till en ½ miljon. Det är alltså en väldig nedbantning.

Herr talman! Det är viktigt att kommuner och landsting har en ökande vilja att arbeta tobaksförebyggande och att regering och riksdag visar handlingskraft och synliggör en kontinuerlig finansiering av en nationell samordnande funktion med tillräckliga resurser att stimulera arbetet i landet. Faran är inte över även om rökningen har minskat. Unga, framför allt unga flickor, röker mycket. En ökning kan snabbt ske i landet om det blir poppis att röka igen. Det innebär förstås ökad risk för de rökande men får också stora kostnader för samhället som följd.

När det gäller nikotinersättningsmedel är det viktigt att nikotinersättningsprodukter ska kunna köpas där cigaretter och andra varor säljs, och inte bara på apotek. Så är det i dag; man måste köpa det på apoteket. Häromdagen var det en kvinna som ringde till mig och sedan också mejlade, för hon var inte riktigt säker på att jag hade fattat vad hon ville. Hon tog upp den här frågan. Hon hade försökt sluta röka länge, men tyckte att det var alldeles för svårt att gå ända till apoteket, som ligger långt borta från hennes bostad. Hon vill kunna köpa sådana här ersättningsmedel på Coop eller på Hemköp, där hon brukade köpa sina cigaretter. Det skulle underlätta för henne att sluta röka. Hon sade: Det är precis som om samhället gör det extra svårt för mig att sluta röka för att jag måste gå ända till apoteket! Det är en bra bit dit, och hon sade också att det ofta var långa köer där. Men det är det väl kanske på Konsum och Hemköp också.

Jag har svårt att förstå den tvekan som ni inom majoriteten har inför att låta detta ske. Det skulle ju vara en sådan enkel och bra åtgärd att låta människor köpa detta där man säljer cigaretter. I stället för att ta cigaretterna kanske man väljer ersättningsmedlet.

Vi har också en reservation utifrån en motion om att göra undantag för cigarrbarer. Det låter lite konstigt att prata om cigarrbarer i den här verksamheten. Men vi har sådana i Göteborg! Folkpartiet stöder det rökförbud som införs nu den 1 juni, men tycker att reglerna kanske kunde

mjukas upp något när det gäller så kallade cigarrbarer. Det är ju själva idén med de barerna att man ska röka samtidigt som man dricker något. I New York tycks det finnas sådana undantagsregler. Vi tycker att sådana barer borde kunna tillåtas att ha rökutrymmen som upptar en större del av restaurangens yta än de 25 % som normalt gäller. Som anförts i motionen borde kunderna i rökutrymmen utöver att röka cigarr även ges tillfälle att dricka kaffe. Det tycker vi är en mänsklig rättighet. En förutsättning för detta är förstås att personalen inte mot sin vilja behöver utsättas för rök i större utsträckning. Man måste ha koll på den biten också.

Det rökförbud som vi nu inför tycker jag känns jätteviktigt. När man är ute på restauranger i den här staden hör man: Nu får du bara röka en vecka till! Man blir lite fundersam, och jag tror att det är ett väldigt bra beslut som vi har fattat i denna kammare. Men vissa undantag borde kunna finnas.

Jag ställer mig självfallet bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall bara till reservation nr 10 under punkt 11.

Anf. 100 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Kristdemokraterna välkomnar genomförandet av Världshälsoorganisationens världshälsoförsamlings antagna ramkonvention om tobakskontroll. Det finns ingen behändig förkortning på det där än, vad jag vet. Det innebär att reklamförbudet utvidgas – att nuvarande förbud mot annonser i tryckta skrifter och i radio och tv utvidgas så att även exempelvis filmer inbegrips.

All marknadsföring förbjuds med några undantag. Det ska till exempel fortfarande få säljas tobak, om nu någon undrade över det. Det är också bra att 18-årsgränsen får en ytterligare markering. Det är rätt att på olika sätt komma åt marknadsföring som är listig, till exempel att man söker marknadsföra sig genom sponsring. Det bör försvåras i princip. Men jag återkommer till sponsringsdetaljen.

24 EU-länder har skrivit under det här. Det finns även en förhoppning om att konventionen ska ha positiv betydelse också utanför EU-gemenskapen. Det är tydligt att när tobaksbruket minskar i väst eller när marknadsföringen försvåras i västvärlden så har tobaksnäringens intressen vänt sig till nya marknader i utvecklingsländerna och även haft framgång där. Det är viktigt att vi på olika sätt via FN-organ stöder en utveckling som innebär att även dessa länder får verktyg för att hålla tobaksohälsan borta.

Om man så vill kan man välja att tycka att somliga av ingredienserna i förslaget är klåfingriga. En del av förslagen här har ju också klart mindre betydelse för tobaksohälsan. Det gäller till exempel försäljning av små paket med cigaretter eller hur 18-årsgränsen ska skötas och kontrolleras. Det har inte så hemskt stor betydelse för tobaksohälsan.

Men allmänt sett tycker Kristdemokraterna att det är naturligt att tobaksbruket, som ändå är en av de svåraste yttre ohälsfaktorererna bredvid alkoholen, motarbetas på olika sätt. Om vi gör tankeexperimentet att tobaksröken skulle dyka upp i vår närmiljö i dag skulle vi alla finna det helt naturligt att på mångahanda vis försöka få bort det för att människor inte ska exponeras för det. Precis så har vi ju förfarit med asbest och andra gifter som dyker upp i vår miljö.

Jag har noterat att både HRF, Hotell- och Restaurangfacket, och SHR, Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare, gemensamt går ut för att påverka. Jag håller gärna upp deras gemensamma annons, som har varit i dagspressen, där de betar av olika stationer där vi har tryckt tillbaka tobaksbruket, med start för bussarna i Stockholm 1936. Nu håller vi på och landar i att vi får ett förbud mot tobaksrökning i restauranger och kaféer från den 1 juni.

De här parterna arbetar för att det ska vara en naturlig del i vårt förhållningssätt att tobaksbruket ska bort. Det ska man inte ofrivilligt behöva bli utsatt för. Då tycker jag också att politiken bör göra sin del och sluta upp bakom detta. Det är klart att vi ska värna människors hälsa och därför göra vad vi kan för att få bort tobaksbruket, även om naturligtvis inte alla förslag är så där oerhört effektiva ens i detta betänkande.

Herr talman! Kristdemokraterna anser att vi bör ta i lite till vad gäller 18-årsgränsen för att det ska bli större effektivitet i ålderskontrollen. Enligt betänkandet är regeringen orolig över att det fortfarande är så lätt för många under 18 år att komma över tobaksvaror och föreslår att en tydlig skylt ska finnas på försäljningsstället om att 18-årsgräns gäller.

Det tycker inte vi räcker, med all respekt för att sätta upp en skylt, i synnerhet som den kommunala tillsynen är närapå obefintlig på det här området. Kommunerna anser sig inte ha råd att gå runt och kolla, utöver att de, som vi vet, också har stora svårigheter med att upprätthålla ålderskontrollen för ölinköp.

Kristdemokraterna föreslår försäljningstillstånd för tobaksvaror. Jag yrkar därför, herr talman, bifall till reservation nr 9 i betänkandet.

Ett sådant här försäljningstillstånd ska vara lätt att få, men det ska dras in om man bryter mot bestämmelserna. Det tror jag kan bidra till att inskräpa allvaret hos försäljaren om vad som gäller vid försäljning av tobaksvaror. Till detta får gärna Socialdemokraterna, genom Lars U Granberg, också yrka bifall i dag.

Kristdemokraterna har liksom flera andra motionerat om att Folkhälsoinstitutet tillförsäkras en resurs för att hålla i det fortsatta tobaksförebyggande arbetet. Det är väldigt viktigt att information når fram för att få förståelse för naturligheten i de rökbegränsningar som vi inför den 1 juni, och den 1 juli för det som gäller detta betänkande.

Utskottet säger i sitt betänkande att det kan finnas ett behov av ytterligare nationell samordning på området. Vi tycker att det finns all anledning att vi återkommer och bevakar att regeringen gör vad den kan, genom framför allt Folkhälsoinstitutet, för att detta ska hållas i arbete, för att det inte ska tappas tempo och förloras mark igen. Vi vet ju att om det inte finns en gående motor för ett visst ändamål tenderar också det förebyggande arbetet, eller vilket arbete som helst, att gå i stå.

När det gäller EU-arbetet säger utskottet det man har sagt flera gånger tidigare, att vi naturligtvis som nation och som politiska partier tycker att det är oacceptabelt att tobaksodling fortfarande får EU-medel till stöd för fortsatt odling. Det är stötande för gemene man, och det är stötande för vilket politiskt parti som helst i Sverige.

Det finns en skrivning om att stödet för tobaksodling ska fasas ut till 2010. Men jag känner mig inte riktigt trygg med det beslut som redovisas i vårt betänkande. Enligt beslutets bokstav ska tobaksstödet helt frikopplas från produktionen. Därmed är det inte säkert att tobaksstödet helt är

borta efter 2010. Via ett vidgat gårdsstöd kan man tänka sig att det likväl lever kvar, om än i förklädd form. Det finns alltså all anledning att även här fortsätta att vara mycket aktiva från svensk sida för att vi ska få bort de stötande EU-bidragen till tobaksodling.

Beträffande sponsring, herr talman, föreslås i betänkandet sponsringsstopp för partihandlare, tillverkare och importörer om det innebär att sponsringen gynnar försäljningen. Dessa partihandlare, tillverkare och importörer har att sponsra på ett sätt som inte gynnar försäljningen i fortsättningen. Så uppfattar jag det. Detaljhandeln omfattas inte av sponsringsförbudet.

Ätminstone teoretiskt kan man då tänka sig att detta får orimliga konsekvenser. Sponsring till ett gott ändamål stoppas utan att vi egentligen vunnit något för hälsan mot tobaken. Därför vår reservation nr 5, där vi begär att regeringen snarast återkommer med ett nytt lagförslag som säkrar att sponsringsstoppet inte medför orimliga konsekvenser.

Här får gärna, tycker jag, Socialdemokraterna i dag precisera sig och säga: Vi ska återkomma snarast möjligt med ett lagförslag som tydliggör att det här inte blir galenskap och kanske till och med missgynnar eller blir kontraproduktivt för arbetet för ökad hälsa och mot tobak.

Anf. 101 ANNIKA QARLSSON (c):

Herr talman! Jag skulle bara vilja börja med att utbrista: *Yes*, det är bara en vecka kvar innan alla vi som valt att inte röka kan gå ut på restauranger och kaféer utan att behöva få en massa rök i maten, håret eller lungorna. Jag tror att det kanske vore en mänsklig rättighet att instifta snarare än den som Marita Aronson var inne på. Jag tror att jag föredrar den andra först.

Jag skulle också vilja tillstyrka WHO:s ramkonvention om tobakskontroll som vi har att debattera här i dag.

I det här betänkandet finns det tre stycken reservationer som Centerpartiet står bakom. Men jag kommer endast att yrka bifall till reservation nr 10.

I reservation nr 10, för alla er som inte har ett litet betänkande som ni kan läsa, står det om nikotinersättningsmedel och att man ska få sälja det någon annanstans än bara på apotek. Vi som tittade på nyheterna i morse såg alla vilka satsningar man nu gör på att försöka få folk att börja snusa i stället. Då tycker jag att nikotintuggummi känns som ett betydligt bättre alternativ än snus, eller vad säger du, Lars U Granberg?

Man kan också fundera på vad det skulle kunna vara för annat alternativ. Det kanske är så att Socialdemokraterna egentligen vill att apoteksmonopolet ska brytas upp och att vi därmed ska få en större tillgång till nikotinersättningsmedel. Det skulle kunna vara ett alternativ. Man kan ju fundera på vilket man tycker skulle vara bäst att börja med. Jag kanske kan få svar på det sedan också.

Skämt åsido, det här är ju ett allvarligt område också. Vi ser att tobaksbruket är något som inte slår lika. Det finns en stor ojämlikhet mellan kvinnor och män, mellan grupper med olika utbildningsgrad och mellan svenskar och invandrare. Både tobaksbruket och de negativa effekterna på sjuklighet och ekonomi följer självklart med i det.

Rökrelaterad sjuklighet och dödlighet följer samma mönster. Man kan bara se som exempel att lungcancer numera finns lika mycket hos

yngre och medelålders kvinnor som hos män. Bortser man från de strikt medicinska könsskillnader som finns kan vi notera att de här förhållandena inte har kommit till av någon naturlag. Det är det som är så viktigt att veta. Det här går faktiskt att påverka. Det går att förebygga om man vet vilka det är som brukar eller rättare sagt vilka det är som inte börjar röka.

I Sverige har vi haft en bred och uthållig strategi som innehåller begränsande och skyddande lagstiftning. Vi har haft en aktiv prispolitik, ett stödjande tillsynsarbete, information, utbildning och opinionsbildning. Vi har haft en stödjande vuxenvärld runt barn och unga samt ett tillgängligt och professionellt avvänjningsstöd för de rökare som vill sluta.

Alla de här åtgärderna är nödvändiga och kan inte ersätta varandra. Bredd och uthållighet är nödvändiga. Men det krävs också en tillräcklig och kontinuerlig finansiering av det här. Det är väl en av de saker jag också kommer att komma tillbaka till.

Det jag såg på nyheterna i morse handlade just om snusfabrikören som nu försöker att ta nya marknadsandelar. De ser möjligheten när det blir förbud att röka på restaurangerna.

Det fanns också en stämman, ett visst företag som har nämnts väldigt många gånger tidigare i dag. Vi har kommit fram till att vi kanske ska göra något tilläggsyrkande här i dag om att det inte får nämnas i talarstolen. Det här märket har alltså sagt att kvinnor kommer att vara en prioriterad målgrupp. Självklart måste vi se till att arbeta på ett sådant sätt att vi förebygger det här. Dagens intensiva marknadsföring av snus, som syftar till ett ökat nikotinberoende, måste vi motarbeta. Vi måste se till att avvänjning i stället blir alternativet.

När vi ser tillbaka ser vi att all erfarenhet talar för att ett ökat, brett och uthålligt arbete kan påverka den här utvecklingen. För knappt två år sedan beslutade riksdagen om nationella folkhälsomål för år 2014. I dag har vi att anta den här ramkonventionen. Men det gäller att det vi säger också ska genomföras. Och hur gör vi det? Fram tills nu har det varit stora satsningar på det tobakspreventiva arbetet, och jag har här i talarstolen efterlyst en fortsatt satsning på det. Jag kan känna att är det någonsans där vi är i ett läge där vi faktiskt kan bryta igenom på allvar så är det nu, när vi både har den lagstiftning som träder i kraft om bara en vecka och den här ramkonventionen. Då skulle det också vara otroligt värdefullt om man verkligen satsade vidare på den här nationella samordningen och den strategiska kunskap som har samlats under många års uppbyggnadsarbete.

Jag har ställt frågor till folkhälsominister Morgan Johansson om det förebyggande arbetet och får då till svar att det nationella samordningsansvaret finns hos Statens folkhälsoinstitut. Det är där man har jobbat upp det här och har erfarenheten och kompetensen på området. Under många år har man haft ett stort anslag riktat till just de här frågorna. Det handlar om mellan 5 och 7 miljoner kronor över tid. Nu har man i stället en halv miljon till samma arbete. I regeringens proposition står det att Statens folkhälsoinstitut fortfarande har det samlade ansvaret, men det finns inga mer pengar från regeringen. Frågan är: Var landar då ansvaret? Ska vi bara låta det gå att ingen prioriterar den här frågan eller är det något att faktiskt ta tillbaka och fundera på? Hur fortsätter vi?

Prot. 2004/05:127

26 maj

*Tobakskontroll –
genomförande av
WHO:s ramkonvention
om tobakskontroll m.m.*

Nu ligger vi i guldläge. Vi har verkligen världens chans att bryta detta med att unga kvinnor är den grupp som ökar mest i fråga om rökning och de grupper som nu kommer att attackeras för att börja snusa i stället. Med lite extra satsningar skulle vi få en helt annan situation om bara några år. Jag kan tycka att det är olyckligt att man inte trycker på ytterligare i de här bitarna.

Tidigare har det också funnits medel från Allmänna arvsfonden som inte heller längre finns att tillgå. Det handlar alltså om stora skillnader i resurser för det viktiga tobakspreventiva arbetet. Jag hoppas att Lars U Granberg har bra kommentarer till detta och bra svar på hur regeringen tänker fortsätta arbeta med de här frågorna när vi nu har ett sådant gyllene läge. Och om en vecka – *yes!* – kan vi gå ut och fira.

Anf. 102 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! För nästan precis ett år sedan var vi här i kammaren för att debattera tobak. Då gällde det, som vi har hört, debatten om rökfria serveringsmiljöer. Den gången landade beslutet i rökfritt på krogen, och vi har också hört att det beslutet snart träder i kraft, den 1 juni.

Den gången fanns också kritik. Det riktas alltid kritik mot tobaksbegränsande åtgärder. Allt som har med vanor att göra sitter djupt. Argumenten för att inte göra något skiftar lite med omständigheterna men utmynnar alltid i slutsatsen att inget ska göras – åtminstone inte nu eller på det här sättet. Låt det vara som det är.

Hade kammaren anammat den inställningen genom åren hade arbetet mot tobak inte kommit speciellt långt. Om det alltid handlade om att vänta in den siste rökaren hade väl allt varit som under den tid då man kunde röka i barnomsorgen, – ja, överallt. Dimman låg faktiskt också tät i de politiska sammanträdesrummen. Jag tycker att det är viktig att erinra om att arbetet med tobak har skett genom en ganska långt process. Allt fler miljöer har blivit rökfria, och fokus har gått från fri rökning överallt och fimpning direkt på marken till ett synsätt där det faktiskt är en rättighet att inte behöva utsättas för rök.

Allt fler miljöer har under årens lopp blivit rökfria. I tobakslagen infördes rökförbud i lokaler för barnomsorg, skolverksamhet eller annan verksamhet för barn och ungdomar. Likaså infördes rökförbud i sjukvården och i kollektivtrafiken. Det infördes en skyldighet för hotell att ha vissa rökfria rum och regler om rökfria avdelningar på större restauranger. Innan tobakslagens regler om rökfria miljöer fanns bara allmänna råd från Arbetarskyddsstyrelsen och Socialstyrelsen.

Under 1990-talet kom regler om varningstexterna på förpackningar, bland annat snusdosor. År 1997 kom regeln om förbud mot att sälja tobak till personer under 18 år. Vid varje steg som tagits har invändningar kommit. Ibland har frihetsargumentet framförts, ibland juridiska eller formella skäl. Frihetsargumentet får väl sägas vara uppfyllt både i vårt land och i andra länder. Det är tillåtet att röka. Men det är inte tillåtet att hur som helst påverka andra med sin rök. Vi vet att passiv rökning skadar. Passiv rökning ökar risken för lungcancer. Barn som växer upp i hem där föräldrar dagligen röker löper drygt tre gånger så stor risk som barn i rökfria hem att insjukna i lungcancer senare i livet också om de aldrig själva börjar röka.

Ur en aspekt borde dagens debatt inte ha behövt hållas. Det finns ju en tobakslag med förbud och begränsningar mot reklam och marknadsföring av tobaksvaror. Hur hade utvecklingen varit om vi inte hade börjat ingripa mot tobaksreklam? När man tittar i gamla tidningar får man ju klart för sig vad målet var. Det var att öka rökningen. Det var vanligt med tonårstjejer i rökreklamen. Det gällde att få fler kvinnor att börja röka.

De ekonomiska insatserna är mycket stora i den här branschen, och trots reklamförbud har sätten att sprida indirekt reklam hittat ständigt nya former. Tobaksbolagen har varit duktiga på att hitta kryphål och på så sätt fått ut sina budskap.

Det finns anledning att påminna om de mål som satts upp när det gäller samhällets insatser på tobaksområdet:

- En tobaksfri livsstart från 2014.
- En halvering till år 2014 av antalet ungdomar under 18 år som börjar röka eller snusa.
- En halvering till 2014 av andelen rökare bland de grupper som röker mest.
- Att ingen ofrivilligt ska utsättas för rök av sin omgivning.

Anledningen till att man bör ha mål är enkel. Rökningen dödar. Frågan är om det finns något bruk vars skadlighet är så dokumenterad och klarlagd som rökningen. Och det är inte alls bara i Sverige som diskussionen förs och restriktioner införs successivt.

EU har pekat ut tobakskonsumtion som ett av de stora hälsoproblemen. I en beskrivning från EU 2002 redovisas att i genomsnitt hälften av alla vanerökare som inte slutar dör av sitt tobaksbruk. En fjärdedel gör det som äldre, en fjärdedel som medelålders. I samma rapport redovisas att uppemot en halv miljon dödsfall till följd av rökning inträffade i de 15 länder som då var medlemmar i EU. De flesta EU-länder har antagit lagstiftning för att reglera tobaksreklam och tobaksrelaterad sponsring.

För att nå de uppsatta målen krävs det insatser. Dagens förslag är därför viktigt. Genom förslaget begränsas tobaksindustrins sponsring. Det blir restriktioner för marknadsföring av tobak och tydliga krav på information om förbudet att sälja eller lämna ut tobaksvaror till den som inte fyllt 18 år. Dessutom gäller det skärpt ålderskontroll.

Ibland anklagas vi förtroendevalda för att vilja förstora skillnaderna i en debatt. Jag för min del tror att det ibland kan vara bra att skillnaderna i en debatt belyses för klarhets vinnande. Det är ingen svaghet utan en tillgång för ett öppet samhälle. Självklart ska vi inte uppfinna skillnader som inte finns. Men den risken finns inte i rökdebatten.

Vi har ett parti som ganska så ordentligt skiljer ut sig. Jag talar då naturligtvis om Moderaterna. Varje gång det ska tas steg för att begränsa tobaksbruket protesterar Moderaterna på olika sätt. Man var mot rökförbudet i serveringsmiljöer när den frågan för bara ett år sedan debatterades här i kammaren.

I det betänkande som vi i dag debatterar finns det en motion från Moderaternas tobakspolitiska taleskvinna Maud Ekendahl. Hon säger där att stadgandet i tobakslagen om ansvar för olovlig tobaksförsäljning ska utgå ur lagen med motiveringen att åldersgränsen inte fyller någon funktion.

Moderaterna vill alltså ta bort åldersgränsen. Jag får hoppas att, som vi hörde i debatten tidigare, frihetspaktens – frihetsalliansens – politik i tobaksfrågorna inte utformas av Maud Ekendahl. Maud Ekendahl är inte den första moderaten och säkert inte heller den sista som tar lätt på tobaksproblemet. Det är den gamla vanliga tokliberala linjen som tycks styra Moderaterna. Men frågan är varför inget annat borgerligt parti har opponerat sig i frågan. Varför blir det inga repliker från Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern?

En fråga som man i det läget självfallet ställer sig är om detta ska tas till intäkt för att den liberala linjen vinner mer och mer makt i paktens tobakspolitik. Är sammanhållningen så helig att vad som helst får uttryckas i tobaksfrågan utan någon reaktion från Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern?

Övriga invändningar från Moderaterna är inte lika uppseendeväckande. Man försöker hitta olika nödargument för att förslaget ska avslås. WHO:s ramkonvention är "onödigt detaljerad" och bör enligt Moderaterna inte antas.

Reglerna om förpackningsstorlek bör inte godkännas enligt Moderaterna, och reglerna om sponsring bör skrotas enligt Moderaterna med motiveringen att de går långt utöver vad nu gällande EU-direktiv kräver. Även förslaget att redovisa reklamkostnader underkänns av Moderaterna med argumentet att det innebär administration och att det kan innebära läckta företagshemligheter.

Ja, så där håller man på år efter år. Moderaterna vill inte ha regleringar på området, i alla fall inte i beslutsögonblicket. Måste vi göra något ska det aldrig vara mer än vad som är lägsta möjliga EU-nivå. Det finns också alltid en uppsjö av invändningar av formell natur. Invändningen att just denna reglering inte ensam löser tobaksproblemen används också som ett argument för att inget göra.

Frågan är: Vilken politik kommer att vara styrande för paktens tobakspolitiska inriktning? Den frågan bör vi få ett svar på.

Ändå kan jag sammanfattningsvis tycka att det är bra att det i riksdagens kammare än så länge finns en bred politisk vilja och en samstämmighet kring att med olika åtgärder försöka begränsa tobaksbruket.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 103 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! Det är rent oförskämt, Lars U Granberg, att stå här och hänga ut Moderaterna i en debatt och säga att vi är mot allting, från att förebygga och få ned tobaksbruket till ett rökstopp. Det är inte så. Vad vi gör är att vi medverkar men gör det på så sätt att vi till exempel tycker att man ute på restaurangerna kunde klara av det här själv utan att en lag stiftas. Vi kan ju gå ut på restauranger och se vad som hänt på många av dem.

Men vad jag tycker är värre – jag är väl medveten om hur ni socialdemokrater gör – är att ni stiftar lag på lag på lag utan att ett förbaskade dugg tänka på att ni gör lagar som ni inte ens vet hur de kommer att fungera.

Jag har i debatten sagt: Tala nu om när den ålderskontroll för cigarettautomater i Sverige ska införas som det ska bli lag om! Det finns inget svar på frågan om hur man ska gå till väga när det gäller kontrollen. Svara i stället på det, Lars U Granberg!

Det ska finnas lagar, men man ska inte stifta lagar i onödan och *inte* när man inte vet hur de i praktiken fungerar.

När det gäller marknadsföringen vill jag be Lars U Granberg att här tala om för oss hur aktieägarna ska få sin aktietidning utformad. Hur ska de kunna gå in och kommunicera företaget med sina aktieägare och visavi samhället på Internet när ni nu sätter stopp för all reklam och marknadsföring över huvud taget?

Anf. 104 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Det där var väl ett väntat inlägg. Det var ett ganska värderingsgrundat inlägg med ett värnande om aktieägare med mera.

Men jag kanske får ta oss tillbaka i tiden. Jag tycker att historiebeträffande serveringsmiljöerna stämde bra. Men där ser ni! Det är bara att följa den moderata politiken så ser man att gång på gång när krafter i denna kammare velat göra förändringar – till exempel begränsningar på tobaksområdet – har Moderaterna hela tiden varit steget efter.

Jag ska läsa upp vad som sägs i motionen: Eftersom alltför restauranger frivilligt inför rökfria serveringsmiljöer med nu gällande lagstiftning anser vi att något nytt i dagsläget inte tillkommit som motiverar en förbudslagstiftning. Vi anser därför att propositionen ska avslås och att vi bör fortsätta att följa frivillighetens linje åtminstone fram till 2007.

Det är den moderata värderingen som så att säga får stå för det. Jag tror inte att mycket skulle ha hänt om kammaren hade fattat beslut och gått i nämnda riktning.

Jag tror att Maud Ekendahl själv talar för den politiken genom att lyfta fram Swedish Match på det sätt som hon gjorde i sitt huvudanförande med bättävlingar, aktier med mera. Vi socialdemokrater har nog en annan ståndpunkt i frågan och en annan värderingsgrund när vi vill agera för att hålla ungdomarna borta från tobaken.

Anf. 105 MAUD EKENDAHL (m) replik:

Fru talman! När det gäller rökförbudet på restaurangerna vill jag säga följande. Det är restaurangägare som har restaurangerna och dit går man frivilligt.

Det finns många restauranger som har dragit ned när det gäller sättet att röka. De har gått efter frivillighetsregeln att själva skapa detta. Det är detta som skiljer oss. Vi tror på människan. Vi tror att de människor som vill gå till en mer rökig miljö gör det. De som inte vill det går till en annan restaurang. Det är så man väljer. De olika ägarna ser ju hur de får släppa på det här.

Vi har varit i USA. I New York röker man inte på restauranger och så vidare. Här i Sverige har det förändrats. Det som skiljer våra partier är just att vi vill tro på människan och låta det få gå en tid så att man hinner se effekterna.

Så fort det handlar om socialdemokrater blir det fråga om att slå till med lagar och förordningar. Det är vad ni har gjort. Varför kan jag inte få svar på frågan om tobaksautomaterna, där ni också ska ha ålderskontroll? Varför kan jag inte få svar på hur det kommer att bli för Aktieägartidningen? Det är väl inte fråga om ett storföretag. Aktieägarna är väl vilka människor som helst. Ska det inte få finnas artiklar i tidningar för aktieägarna? Ska inte ett företag kommunicera på ett riktigt och bra sätt? Varför förstöra hemsidor och allt sådant där många kanske vill söka uppgifter?

Nej, det som händer nu är att man vill stifta lagar. Apropå sponsringsföretag: Ta upp bara vad jag nämnde om Swedish Match-cupseglingen. Det handlar om idrott. Det handlar om ungdomar, framtiden och idrotten. Men varför kunde inte Lars Granberg säga något vad han tycker om att så stora pengar går ifrån Stiftelsen Solstickan, pengar till barn och välgörenhet? Varför får vi inte svar på det?

Anf. 106 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Jag inledde mitt förra repliksvaret med att vara tydlig på att det finns en ideologisk skillnad. Jag tror att den är ganska tydlig. Det blev tydligt i mitt huvudanförande också.

Jag tror att tobakspolitiken aldrig hade kommit dithän där den är i dag med moderat politik. Det är bara att läsa: rökfria och tobaksfria miljöer på krogar först efter 2007.

I betänkandet står det att de tobaksautomater som finns oftast finns placerade i restauranger eller i lokaler där åldersgräns finns. Dessa tobaksautomater ska vara placerade så att de som jobbar i den miljön ska kunna ha uppsikt över vem som handlar. Det blir en uppgift för kommunerna att ha kontroll över den försäljningen, precis på samma sätt som kommunen ska ha kontroll över annan försäljning av tobaksvaror.

Anf. 107 MARITA ARONSON (fp) replik:

Fru talman! Jag har två frågor att ställa till Lars U Granberg. Det är på grund av att Lars U Granberg inte tog upp de här två frågorna i sitt anförande. Det är saker som oroar mig.

Den ena gäller nationell samordning. Jag berättade hur mycket anslaget har sänkts, från 5–7 miljoner till bara ½ miljon. Hur tror du att Folkhälsoinstitutet ska kunna klara uppdraget att vara nationell samordnare med så lite pengar? Känner du ingen oro inför detta? Det var första frågan.

Den andra gäller nikotinersättningsmedel. Jag kan inte riktigt förstå varför du inte tog upp det heller i ditt anförande. Varför är ni så tveksamma? Jag tycker att det är självklart att där cigaretter finns borde man också kunna sälja nikotinersättningsmedel. Vad har du för resonemang där? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 108 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Jag besvarar den senare frågan först. Nikotinersättningsmedel är ingen lätt fråga. Jag tycker att frågan är lite komplicerad.

Vi har en linje där vi anser att det medel som ska användas för att få människor att avstå från att röka eller sluta att röka ska säljas på apoteket. Det finns även en annan aspekt, och det är att nikotinersättningsmedel i dag klassas som läkemedel. Vi har i Sverige i dag sådan ordning att läkemedel säljs på apoteket. Så vill vi socialdemokrater fortsätta att ha det.

I dag har Folkhälsoinstitutet uppdraget att vara nationell samordnare, och mycket finns kvar att göra på regional och lokal nivå. Men självfallet ska det finnas kvar verksamhet på Folkhälsoinstitutet, men mer lokal och regional verksamhet måste till och utvecklas. Det är sådant som jag möter när jag är ute i dag. Lokal verksamhet börjar växa fram. Man tar i dag ute i kommunerna ett större ansvar för folkhälsopolitiken. Man sätter upp folkhälsomål, och man jobbar med tobaksfrågor och andra frågor som ingår i folkhälsopolitiken – droger med mera.

Anf. 109 MARITA ARONSON (fp) replik:

Fru talman! Visst ska samordningen ligga på kommuner och lands-ting, men det behövs en nationell samordnare, säger alla, och en nationell finansiering. Jag måste säga att man tvärtom i kommunerna har dragit ned. Man har så mycket kostnader för andra saker att man har dragit ned just vad gäller tobaken, kanske inte så mycket när det gäller alkohol och droger, för man vet att det är en stor fråga just nu. Då tobaksberoendet har blivit mindre har man dragit ned och tror att faran är över. Den är inte över. Jag tror att det vore katastrofalt att dra bort de pengarna och låtsas som att man ska kunna sköta det med inga medel alls. Det behövs resurser, och det behövs nationell finansiering.

När det gäller nikotinersättningsmedlet fick jag faktiskt ingen orsak. Du sade bara att det var ett läkemedel. Vi vill egentligen att apoteket inte ska vara monopol. Hade det varit så hade det inte varit något större bekymmer. Men är det bara det att det är ett läkemedel som är orsaken? Jag skulle tro att det skulle vara väldigt bra för väldigt många människor om ersättningsmedlet fanns i närheten av var cigaretterna säljs.

Anf. 110 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! För oss är det en lite problematisk fråga. Vi vill se nikotinersättningsmedlet som ett läkemedel. Därför tycker vi att det ska säljas där vi säljer läkemedel. Det är det ena.

Sedan gäller det att hålla isär synen på nikotinersättningsmedel så att det i sig inte blir en tobaksvara bland alla andra. Det är det som gör att vi har den inställning till nikotinersättningsmedlet som vi har i dag. Det ska inte säljas på något annat ställe än på apoteket.

När det handlar om det nationella ansvaret anser vi att Folkhälsoinstitutet har det uppdraget i dag, och ska ha det uppdraget. Jag tror att det skiljer lokalt vad gäller ansvar, men i de kommuner som jag har besökt ser jag att man tar saker och ting med ett helt annat ansvar. Det är bra, men mer måste göras. Men vi får inte göra avkall på det centrala, och där vill jag vara tydlig. Det finns partier som gärna skulle vilja se en lokal

och en regional verksamhet på bekostnad av den centrala. Där är vi väldigt tydliga och säger att den centrala verksamheten ska vara kvar.

Anf. 111 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna anser att det behövs ett bättre stöd för att vidmakthålla 18-årsgränsen för inköp av tobaksvaror. Det är en åldersgräns som många sluter upp kring. Det tror jag kan ha en viss effekt vad gäller att motarbeta tobaksohälsan. Men då vill det till att det finns en fungerande kontroll. Kommunerna anser sig inte ha pengar för att göra de inspektioner som behövs för att det verkligen ska kännas ute i handeln att det finns en ålderskontroll. På det svarar ni att kommunerna kan ta ut en avgift för inspektionen, och så löser det sig. Men det finns ett väldigt berättigat motstånd ute i kommunerna mot att ta ut fler avgifter än vad man faktiskt redan gör av småhandlare och småföretag. De små företagen känner sig, med all rätt, väldigt tyngda. Stora handelskedjor kan säkert bära en avgift till, utöver dem som kommunen redan tar ut på en mängd områden.

Ett tillståndsförfarande skulle underlätta både vad gäller effektiv ålderskontroll och att verka förebyggande så att handlaren verkligen kommer att hålla 18-årsgränsen. Han vet att han har fått ett tillstånd, och då blir det konkret att det är någonting som han kan förlora om han inte sköter åldersgränsfrågan. Varför inte, Lars U Granberg, ett ja till försäljningstillstånd?

Anf. 112 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att säga som så att lagstiftningen om kontroll av framför allt åldersgränserna kom 1997. Den sattes på plats då. Vår syn är att en väldigt kort tid har gått. Vi vill gärna pröva andra saker och se om de förslag som nu kommer har någon verkan. Men vi är inte främmande – här var vi i behandlingen av ärendet i utskottet väldigt tydliga – för att i ett läge där vi ser att man missköter sig och säljer till minderåriga flytta fram våra positioner. I dagsläget är vi inte benägna att tillmötesgå Ulrik Lindgren.

Jag tror att kommunerna har möjlighet att ta ut avgift för kontrollen redan i dag. Med tillståndsplikt som innebär att man får sälja någonting kan man få känslan av att det är viktigt att man sköter sig, följer de regler som är uppsatta och att man betar sig så att man har torrt på fötterna. Men man kan också få samma känsla vid avgifter och kontroller. Därför landar vi i dag på att låta kommunerna ta ut en avgift.

Anf. 113 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Vi har ändå haft flera års provotid med kommunal inspektion och kommunal kontroll av 18-årsgränsen. Vi vet från våra respektive hembyar att det finns nästintill ingen kommunal kontroll av 18-årsgränsen för tobaksvaruinköp. Då måste man ta ett ytterligare steg om man menar allvar med 18-årsgränsen. Annars ska man ta bort den eftersom den förlorar all trovärdighet.

Javisst, kommunerna har en möjlighet att ta ut avgift, men det var inte det som var min poäng, utan poängen var att det redan i dag är många små företag, oavsett glesbygd eller stadsbygd, som är mycket tyngda av alla de avgifter som kommunerna tar ut för olika inspektioner. Det borde

man undvika, och det kan man kanske göra genom att i stället tillämpa ett tillståndsförfarande. Då kommer man undan åtminstone en del av detta avgiftsuttag.

Sedan tänkte jag ta upp detta med sponsring som vi har haft uppe till diskussion i dag. Jag begärde i mitt inledningsanförande att vi skulle få en precisering av Socialdemokraterna så att en del föreningar och goda ändamål kan lugnas med att det inte blir något idiotstopp för sponsring.

Arrangerar man på olika sätt så att sponsringen inte gynnar försäljningen av tobaksvaror bör det vara möjligt att fortsätta att sponsra. Men här finns det en gråzon som riskerar att inte ge trovärdighet åt tobaksohälsoarbetet. I stället drar det ett lite löjets skimmer över det hela. Det är väldigt viktigt att vi får en tydlig precisering här, och det snart nog, av vad som gäller så att inte folk behöver sväva i ovisshet och frukta det värsta.

Jag vore hemskt tacksam om Lars U Granberg i dag kunde ge en precisering av detta.

Anf. 114 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte ge någon mer precisering än att det framlagda förslaget är det som vi står bakom. Vi har svårt att gå ifrån det. Vi anser att en sponsringsinsats på något sätt har till syfte att marknadsföra egna produkter. Något annat har jag svårt att se.

I det läget, om vi skulle ändra oss, har vi väldigt svårt med trovärdigheten för vår kamp för att göra tobakslagstiftningen mera robust i syfte att minska konsumtionen av tobak.

I er reservation är det formulerat på ett sådant sätt att ni i stort sett accepterar den lagstiftning som finns, men samtidigt vill ni ha en annan lagstiftning. Det är tveksamt hur man ska tolka det. Du var också väldigt tydlig på det i ditt huvudanförande, Ulrik.

Låt oss se om du har rätt. Vi står fast vid den linje som vi har valt.

Anf. 115 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag ska vara kort och koncis. Jag ställde några av frågorna i mitt anförande, men jag ska förtydliga mig ytterligare för Lars U Granberg.

Det är jätteviktigt att de olika organisationer som jobbar med de här frågorna har ekonomiska förutsättningar. Det arbete som pågår i både kommuner och landsting är jätteviktigt.

Men en förutsättning för att det ska fungera så bra som det bara kan fungera är en nationell samordning, och det uppdraget ligger helt klart på Folkhälsoinstitutet.

Under väldigt många år har Folkhälsoinstitutet haft betydande resurser. Ungefär ett tiotal miljoner av ramanslaget har gått till arbete mot tobak. Sedan har man haft ytterligare 10 miljoner från Allmänna arvsfonden. Under omorganisationen 2001–2002 fick man 3 miljoner i något slags överlevnadsanslag. Nu får man alltså bara en halv miljon, och det är bara en liten bråkdel av det som man har haft.

Om det hade varit ett uppbyggnadsskede och nivån vore sådan så hade man kanske haft en förutsättning att fortsätta det här arbetet. Men nu flaggar man för att om man inte får större resurser monteras det ned som man så framgångsrikt har varit med om att bygga upp.

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Tobakskontroll –
genomförande av
WHO:s ramkonvention
om tobakskontroll m.m.*

Min fråga till dig blir: Är det en rimlig nivå, och var ligger ansvaret – hos regeringen eller Folkhälsoinstitutet?

Anf. 116 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Huvudansvaret ligger ju på Folkhälsoinstitutet. Men när det handlar om resurstilldelning ligger ansvaret på regeringen. Frågan om nivån ligger rätt eller om en högre nivå är att förvänta får väl sitt svar i budgeten för 2006, alltså till hösten.

Anf. 117 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Får man inte några andra möjligheter skrotas hela det arbete som man har varit med om att bygga upp. Det tycker jag är mycket allvarligt. Jag hoppas att regeringen och Socialdemokraterna ser lika allvarligt på detta eftersom vi har varit med om att arbeta upp detta.

Jag är medveten om att det står tydligt att ansvaret ligger hos Folkhälsoinstitutet. Jag vet också att det är regeringen som fördelar medel. Men nu ser vi att det bara är en halv miljon som går till det här uppdraget.

Var ska vi trycka på? Ska du och jag gemensamt trycka på regeringen för att se till att det blir pengar? Eller är det Folkhälsoinstitutet som vi ska ta ett allvarligt samtal med och fundera på om man ska göra omprioriteringar i budgeten?

Anf. 118 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Det kan väl vara bägge två; både regeringen och Folkhälsoinstitutet kan säkert prioritera på ett annat sätt internt.

Jag kommer att ta upp diskussionen med berörd minister inför budgeten 2006. Jag tror att jag som tillhör regeringspartiet ska prata med den minister som är nära mig om budgeten.

Anf. 119 GUNILLA WAHLÉN (v):

Fru talman! Som vi tidigare har hört i dagens debatt antog Världshälsoorganisation för ganska precis två år sedan en ramkonvention om tobakskontroll. Den har undertecknats av bland andra 24 av EU:s medlemsländer.

Sverige brukar i många olika sammanhang lovordas eller kritiseras för att vi inför och skapar regler och för att vi till punkt och pricka följer olika överenskommelser, regler och påfund. Men det gäller inte denna ramkonvention och detta EU-direktiv. Vi är bland de sista av EU:s gamla medlemsstater som fattar beslut om att genomföra ramkonventionen.

Vänsterpartiet anser att det är bra att riksdagen i dag äntligen fattar beslut om godkännande för att regeringen ska ha laglig rätt att underteckna konventionen.

Jag vill redan nu i inledningen yrka bifall till förslagen i betänkandet SoU21.

Fru talman! En styrka i WHO:s ramkonvention är att den är skriven i ett världsomfattande perspektiv. Den ska komma alla människor till del och syftet är att värna folkhälsan och förebygga sjukdomar. Dessa mål står högre än kapitalets rörlighet, världsekonomisk tillväxt och även enskilda tobaksföretags tillväxt.

Inför dagens debatt fick jag än en gång anledning att studera konventionen. Jag kan inte avstå från att läsa upp valda delar av konventionstexten som finns med som bilaga 4 i betänkandet.

Parterna i denna konvention

- som är fast beslutna att prioritera sin rätt att skydda folkhälsan,
- som erkänner att den epidemiska spridningen av tobaksbruk är ett globalt problem med allvarliga konsekvenser för folkhälsan vilket påkallar vidaste möjliga internationella samarbete och alla länders deltagande i effektiva, lämpliga och allsidiga internationella motåtgärder,
- som ger uttryck för det internationella samfundets oro över de förödande konsekvenser som tobaksbruk och exponering för tobaksrök har för hälsan, samhället, ekonomin och miljön i hela världen,
- som erkänner att vetenskaplig bevisning otvetydigt har slagit fast att tobaksbruk och exponering för tobaksrök orsakar död, sjukdomar och funktionshinder,
- som också erkänner att cigaretter och vissa andra varor som innehåller tobak i hög grad är utarbetade för att skapa och upprätthålla ett beroende, och att många av de ämnen de innehåller, liksom röken från dem, är farmakologiskt aktiva, giftiga, mutagena och cancerframkallande, och att tobaksberoende klassificeras separat som en störning i större internationella sjukdomsklassificeringar,
- som bekräftar att det finns klara vetenskapliga bevis för att prenatal, det vill säga när man är gravid, exponering för tobaksrök orsakar försämrad hälsa och utveckling hos barn,
- som är djupt bekymrade över att rökning och andra former av tobaksbruk ökar bland barn och ungdomar i hela världen och i synnerhet att allt yngre barn börjar röka,
- som är oroade över att rökning och andra former av tobaksbruk ökar bland kvinnor och flickor i hela världen och beaktar behovet av att kvinnor deltar fullt ut på alla nivåer i det politiska beslutsfattandet och genomförandet, liksom behovet av könsspecifika strategier för tobakskontroll.

Detta utdrag visar att det råder en världsomspännande enighet om tobakens skadeverkningar och att åtgärder är nödvändiga för att minska eller helst eliminera dessa.

Ramkonventionen ger även vägledande principer för hur länderna ska reglera industrins ansvar för marknadsföring och sponsring. I artikel 13.4 sägs bland annat att alla former av reklam för, marknadsföring och sponsring av tobak som bidrar till att främja en tobaksvara på ett sätt som är falskt, vilseledande eller missvisande ska förbjudas. I artikel 13 kräver konventionen även att tobaksindustrin till behöriga myndigheter redovisar sina kostnader för sådan reklam, marknadsföring och sponsring som ännu inte är förbjuden.

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Tobakskontroll –
genomförande av
WHO:s ramkonvention
om tobakskontroll m.m.*

Fru talman! Alla partier i kammaren är inte överens om att ansvaret fullt ut måste delas av såväl individer som politiker och tobaksindustrin. Moderaterna yrkar avslag på att Sverige ska underteckna konventionen med hänvisning till att förslaget är för detaljerat och att marknadsföringsförbudet är för hårt. Moderaterna har även motioner om att reglerna för sponsring och kravet på tillverkarna är för starka.

Jag anser att det är mycket viktigt att inte enbart lägga ansvaret på individer och att marknadsföring och reklam är industrins starkaste vapen för att rekrytera nya rökare eller snusare. Men det är just dessa nya som vi är överens om att skydda. Det är unga kvinnor och män, ja även flickor och pojkar, som är nybörjare. Få börjar röka i vuxen ålder. All erfarenhet visar att beroendet ökar snabbt och att det är svårare att sluta än att börja röka. Därför är det av största vikt att vi har en åldersgräns för försäljning, att dessa lagar efterlevs och att vi har regler för hur marknadsföringen ska begränsas.

Vi kan i dagarna tydligt se tobaksindustrins offensiv för att börja snusa när rökförbudet snart införs på restauranger. Det har blivit en kamp mellan tobaksindustrin och läkemedelsindustrin om att rökarna ska välja deras produkter för att få i sig nikotin. Att i detta läge och i denna kamp tillhandahålla nikotinprodukter ute i butiker och kiosker över hela Sveriges land är helt olämpligt. Dessa produkter är till för att avvänja rökning. Men hur ska jag som förälder kunna veta och kontrollera att mitt barn inte tuggar nikotintuggummi? När det gäller rökning kan man faktiskt känna lukten och se signaler. Men hur ska vi kunna komma åt nikotintuggummit?

Jag anser i likhet med utskottet att utomhusreklamen ska försvinna, att försäljning av cigaretter i små askar ska upphöra och att det ska bli en förbättrad kontroll för att skydda barn och unga från att inspireras att börja röka. Jag kan tänka mig att när små askar cigaretter försvinner kanske även sällanrökare avstår från att röka och inte köper en stor ask.

Till sist, fru talman, menar Vänsterpartiet att avskaffandet av EU:s jordbrukssubventioner, målinriktade informationsinsatser, rökfria miljöer, samverkan mellan olika organisationer, tydliga regler och effektiv kontroll är viktiga verktyg för att minska eller helst eliminera tobakskonsumtionen och därmed uppnå WHO-konventionens mål att förbättra folkhälsan.

Anf. 120 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Jag blev inte lite förvånad när jag hörde Marita Aronson i sitt anförande hävda att det skulle vara en mänsklig rättighet att få röka, inte minst när vi nu äntligen fått in formuleringen ”och exponering för tobaksrök” i tobakslagens första paragraf. Det innebär alltså att riksdagen tydligt talar om att det inte enbart är bruket av tobak utan även den passiva exponeringen som alla vi icke-rökare dagligen utsätts för som utgör den hälsorisk och olägenhet som ligger till grund för restriktionerna mot tobakshantering och tobaksrökning. Det här vet vi alla redan sedan länge. Att lagstiftningen nu tydligt kommer att peka ut exponering för tobaksrök som en hälsorisk uppfattar jag som ett stort steg framåt i det praktiska arbetet när det gäller att hävda friska och sunda miljöer.

Att all marknadsföring av tobaksvaror direkt mot konsumenter förbjuds är även det ett stort steg framåt. Att man inom ramen för tryckfri-

hetsförordningen fortfarande i till exempel romaner kan beskriva spännande intriger i rökfyllda rum eller att den grundlagsskyddade tryckfriheten fortfarande gör det möjligt att både nyproducera Bondfilmer och titta på gamla kan jag faktiskt leva med.

Begränsningen av förpackningsstorlekar och förbudet att sälja enskilda cigaretter tror jag faktiskt – och jag instämmer i det som sagts tidigare här – kan höja tröskeln både för nybörjare och för sällanrökare att köpa ett paket.

Hur man från Moderaternas sida kan motsätta sig det föreslagna förbudet mot sponsring kan jag faktiskt inte förstå. Som jag sagt tidigare förstår jag inte varför man inte läser på innan. Ulrik Lindgren ställde här en fråga i en replik. Det är ju bara att läsa innantill i texten. Där står ju precis det som Ulrik Lindgren ansåg att det borde gälla. Det står nämligen där att sponsring förbjuds om, som Ulrik Lindgren uttryckte det, den kan antas främja försäljning av tobaksvaror. Jag tycker att man försöker desavouera förslagen genom att beskriva dem i andra termer i stället för att ta reda på vad det faktiskt står i förslagen. Jag blir ganska förvånad. Jag trodde inte att det fanns seriösa politiska partier i dag som arbetar för att främja tobaksförsäljning. Det är ju faktiskt vad det innebär om man säger nej till den formulering som finns i förslaget.

Att man från Moderaternas sida ställer näringsfriheten före folkhälsan visar att det finns en avgrund i skillnad mellan det gröna folkhälsoperspektivet och den blå girigheten.

Den tid som ges från det att lagen träder i kraft till dess att exempelvis utomhusreklamen ska vara avvecklad tycker jag är eftergifter nog. Här handlar det om en balansgång när man ska ta hänsyn till handlarnas och grossisternas investeringar och den otydlighet som finns i tolkningen av lagstiftningen. Om gamla skyltar och utomhusreklam får hänga uppe för länge riskerar reklamförbudet att feltolkas.

Fru talman! Jag yrkar avslag på alla motioner och bifall till utskottets förslag, men jag har också ett särskilt yttrande i betänkandet som berör formerna för tillsyn. Jag är av den uppfattningen att ordning och reda alltid underlättar. Jag hade därför gärna sett någon form av tillståndsgivning eller licensieringsprocess som en bra start för ett program för egenkontroll. Nu har jag inte fått gehör för detta i förhandlingarna inom majoriteten. Vi får väl utvärdera och se om anmälningstillfället som ändå ska finnas i praktiken kan användas på ett sådant sätt av kommunerna att näringsidkarna från början får ett tillräckligt starkt stöd för att klara av sin egentillsyn. Det handlar i huvudsak om att då kunna överföra rätt information och tillräcklig mängd av information så att den kommunala tillsynen sedan kan fungera smidigt så att avgifterna inte behöver bli för betungande. Tillsynen ska ju vara avgiftsf finansierad. Självklart har handlarna en motivation att från början försöka göra det här så enkelt som möjligt för kommunerna när de ska kontrollera att egentillsynen fungerar. Jag tror att det här fungerar bättre med en bra start.

Om det visar sig att egentillsynen inte fungerar så bra vill jag ändå flagga för att någon form av tillståndsgivningsprocess kan bli viktig att ha senare. Då kan det bli en bra start från början och den löpande tillsynen kan bli bättre. Därför kommer vi att följa det här från mitt partis sida och se hur det fungerar. Vi vill nu ge det hela en chans att pröva systemet med den förenklade formen för en anmälan.

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Tobakskontroll –
genomförande av
WHO:s ramkonvention
om tobakskontroll m.m.*

I betänkandet behandlas även en del andra övergripande motioner på området tobaksfrågor. Jag delar utskottsmajoritetens uppfattning att riksdagen inte behöver ta några initiativ med anledning av införandet av rökfria serveringsmiljöer den 1 juni i år. Jag har fått rätt mycket information från både restaurangnäringen och berörda fackförbund, som jag har hört att också andra har fått. Jag uppfattar det som att man är mycket positiv till införandet. Jag känner ingen som helst oro att det på något sätt skulle kunna gå snett. Den motionen kan vi enkelt avföra. Det verkar vara en total uppslutning, och alla är positiva. Jag tycker inte att samhället ska blanda sig i när det inte finns några motiv.

Folkhälsoinstitutet och dess möjligheter att på ett bra sätt fortsätta med det tobaksförebyggande arbetet har berörts av flera. Jag är, i likhet med en del motionärer, oroad. Jag ser inte heller några möjligheter att ta initiativ i samband med det här betänkandet. Det var bra att få höra att regeringen faktiskt måste titta på frågan inför höstens budgetarbete. Det är så ser jag på det. Vi får inte riskera att tappa initiativet när vi nu är så bra på gång med att avveckla tobaken som ett hot mot folkhälsan.

Vanebildande konsumtion är det bästa som de fria marknadskrafterna vet. Det gäller att inte sänka garden. Snabbare än vi anar har vi en ny generation som sitter fast.

Jag har inte skrivit något särskilt yttrande om Folkhälsoinstitutet. Det är en gränsfråga. Kanske borde jag ha gjort det, men jag hoppas – och jag har förstått – att regeringen lyssnar.

Ja, fru talman, jag ska inte uppta mer tid. Jag hör att tiden rinner ut. Jag vill bara konstatera att Banverket snarast möjligt bör bygga dubbelspår mellan Falun och Borlänge – inte för att det omedelbart skulle leda till ett minskat bruk av tobaksvaror ...

Anf. 121 TREDJE VICE TALMANNEN:

Där får jag bryta. Den här debatten handlar om det som behandlas i socialutskottets betänkande nr 21.

Anf. 122 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Det är en förutsättning för stål- och skogsindustrin att växa.

Anf. 123 TREDJE VICE TALMANNEN:

Där får jag bryta det anförandet. Det här handlar om socialutskottets betänkande 21.

Anf. 124 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Det här handlar om socialutskottets betänkande, därför att ökad sysselsättning i sin tur kan minska rökning. Tobaksbruk är ibland en del av flykten från den osäkerhet och oro som många känner. Att skapa ett stabilt samhälle ...

Anf. 125 TREDJE VICE TALMANNEN:

Där bryter vi detta anförande. Enligt min mening ligger det inte inn-anför socialutskottets betänkande nr 21.

Anf. 126 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Sverige är fantastiskt. Man får nu inte ens sponsra med ord i Sverige. Om man nu får lov att säga Swedish Match, vilket är tveksamt, kan man konstatera att tävlingar kommer att hotas i Sverige. Vi kommer eventuellt att få färre stjärnor hit och mindre pengar till olika typer av arrangemang. Vilka är det framför allt som hotas på grund av sponsring? Jo, det är givetvis våra ungdomar. De får mindre pengar att röra sig med. Det är våra kulturinstitutioner som får mindre pengar att röra sig med. Detta beror på en klåfingrighet som majoriteten i kammaren har visat. Det är inte så.

Har någon sett att vi har fått mindre starkölsförsäljning för att vi har förbjudit reklam för starköl? Tror någon verkligen att för att man sätter upp en Swedish Match-flagga, som nu sponsrar tennis i Båstad och segling i Marstrand, så blir det mer rökning? Det tror absolut inte jag. Man kan konstatera att man får större klass på evenemanget, fler stjärnor kommer hit och vi får också pengar till ungdomsidrott. Det är helt fantastiskt att man på grund av ett vanvettigt sponsringsförbud kan försämra för idrott och kultur.

I alla andra sammanhang talas det om hur viktigt det är med idrott. I alla andra sammanhang talas det om hur viktigt det är med kultur. Men nu är det helt plötsligt inte viktigt när stora idrottsevenemang riskerar att gå i putten.

Vi kan också konstatera att i Danmark och i Finland går man inte så här långt som här. Alla står och tittar på mig, och jag skulle kunna hålla ett långt anförande. Med tanke på att vi väntar på votering ska jag, fru talman, säga att jag tycker att majoriteten borde tänka om. Jag vet att det är sent och att vi ska votera om en minut, men det är och förblir fullständigt vansinnigt att inte låta en flagga hänga i luften och ge ett antal miljoner och därmed tro att färre människor av den anledningen kommer att röka. Detta tror jag att majoriteten får anledning att ångra. Jag beklagar svensk idrott, svensk kultur och de många ungdomar som på det viset nu missar sponsring och får sämre förhållanden att utöva sin idrott.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

15 § Utvidgad rätt till information för arbetstagarorganisationer

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2004/05:AU9
Utvidgad rätt till information för arbetstagarorganisationer (prop. 2004/05:148).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Tobakskontroll –
genomförande av
WHO:s ramkonvention
om tobakskontroll m.m.*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.58 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU15 Ett reformerat underhållsstöd

Punkt 1 (Propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

241 för utskottet

40 för res. 1

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 46 m, 25 kd, 24 v, 14 c, 14 mp

För res. 1: 40 fp

Frånvarande: 26 s, 9 m, 8 fp, 8 kd, 5 v, 8 c, 3 mp, 1 -

Punkt 2 (Ett nytt underhållsstödssystem)

1. utskottet

2. res. 2 (kd, m, fp, c)

Votering:

157 för utskottet

125 för res. 2

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 24 v, 14 mp

För res. 2: 45 m, 40 fp, 25 kd, 15 c

Frånvarande: 25 s, 10 m, 8 fp, 8 kd, 5 v, 7 c, 3 mp, 1 -

Punkterna 3–6

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU26 Försäkringsförmedling

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU32 Redovisning av insatser för barn och unga i statsbudgeten

1. utskottet

2. res. (c, v, mp)

Votering:

230 för utskottet

54 för res.

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 40 fp, 25 kd, 1 v

För res.: 2 m, 23 v, 15 c, 14 mp

Frånvarande: 24 s, 9 m, 8 fp, 8 kd, 5 v, 7 c, 3 mp, 1 -

Prot. 2004/05:127

26 maj**JuU30 Immunitet och privilegier för Nordiska kulturfonden**

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU19 Behörigheten för läkare i enskild verksamhet m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU20 Beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU21 Tobakskontroll – genomförande av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll m.m.*Punkt 1* (Godkännande av konventionen)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

237 för utskottet

46 för res. 1

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 40 fp, 25 kd, 24 v, 15 c, 14 mp

För res. 1: 46 m

Frånvarande: 25 s, 9 m, 8 fp, 8 kd, 5 v, 7 c, 3 mp, 1 -

Punkt 9 (Försäljningstillstånd)

1. utskottet

2. res. 9 (kd)

Votering:

258 för utskottet

26 för res. 9

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 45 m, 39 fp, 1 kd, 24 v, 15 c, 14 mp

För res. 9: 1 m, 1 fp, 24 kd

Frånvarande: 24 s, 9 m, 8 fp, 8 kd, 5 v, 7 c, 3 mp, 1 -

Ingemar Vänerlöv (kd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 11 (Nikotinersättningsmedel)

1. utskottet

2. res. 10 (m, fp, kd, c)

Votering:

158 för utskottet

126 för res. 10

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 24 v, 14 mp

För res. 10: 46 m, 40 fp, 25 kd, 15 c

Frånvarande: 24 s, 9 m, 8 fp, 8 kd, 5 v, 7 c, 3 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU9 Utvidgad rätt till information för arbetstagarorganisationer

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Bostadsförsörjnings-
frågor*

17 § Bostadsförsörjningsfrågor

Föredrogs

bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU10

Bostadsförsörjningsfrågor.

Anf. 127 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Dagens debatt behandlar motioner om bostadsförsörjningsfrågor som berör kommunernas bostadsförsörjningsansvar, allmännyttiga bostadsföretag, hyressättningssystemet, ägarlägenheter med mera. Kristdemokraterna står bakom sina reservationer och särskilda yttranden och yrkar bifall till reservation 1.

I Boverkets senaste sammanställning kan vi konstatera att det breder ut sig en bostadsbrist på många håll i landet, trots att bostadsbyggandet sent omsider tycks ha kommit i gång. Det innebär att i Göran Perssons Sverige är det inte bara ökade köer till jobben, köer till Försäkringskassan och sjukvården, utan nu ökar också bostadsköerna. Monas och Görans Sverige är Kö-Sverige. Boendet har dessutom blivit en riktig mjölkko för finansminister Nuder. Köa först, och sedan beskattas hårt!

Men vad gör då regeringen? Ja, Mona Sahlin menar att lösningen på bostadsområdet är att kommunerna ska tvingas ha obligatoriska bostadsförmedlingar.

Vi kristdemokrater har en annan syn på vad som behövs för att skapa förutsättningar för ett ökat byggande. Det handlar om att minska beskatt-

ningen, ta bort fastighetsskatten, ändra strandskyddsreglerna och ändra hyressättningssystemet. Men Socialdemokraterna verkar inte lyssna på sådana krav och råd från någon, inte ens från bygg- och fastighetsmarknaden.

Vad gör Mona Sahlin när våra ungdomar inte finner en bostad de har råd med? Jo, hon tillsätter en samordnare, det vill säga precis detsamma som då byggkostnaderna skulle attackeras. I verkligheten är det socialdemokratiska alternativet och erbjudandet till alla som söker ett boende till rimligt pris: Ordna köerna och tillsätt samordnare!

Snart har vi väl hundratals socialdemokratiska samordnare som får i uppdrag att lösa än det ena och än det andra problemet. Nej, bästa vänsterkartell, bostadsmarknaden behöver en annan politik och inte fler samordnare.

När det gäller bostäder på landsbygden behöver vi regler som stimulerar till ett ökat byggande. I Gävleborg driver vi kristdemokrater linjen att skapa attraktiva bostäder på den tätortsnära landsbygden. Varför ska alla trängas i våra innerstäder när bostadsmiljöer som efterfrågas finns att tillgå tätortsnära?

Problemet i dag är att kommunerna inte hinner med att planera för den kraftiga efterfrågan som finns på bostäder. Beskeden till dem som vill ha bygglov och avstyckning är att de nu också får köa för att få sina tillstånd och beslut. Kommunerna och berörda myndigheter verkar vara oförberedda på den ökande efterfrågan som nu finns på bostäder. Det kan inte vara vettigt att alla som behöver skaffa ett boende ska köa överallt. I Kristdemokraternas Sverige vill vi minimera köerna. De ska vara minimala.

Kommunala bostadsföretag spelar en viktig roll för att kommuner ska kunna leva upp till sitt bostadsförsörjningsansvar. Kommuner ska kunna satsa på bostadssektorn och tillhandahålla billiga bostäder, men de kan inte tillåtas dra undan mattan för privata fastighetsägare. Snedvridningen av konkurrensen är en betydande orsak till att privata hyresrätter faktiskt är en allvarligt hotad boendeform i många delar av Sverige.

Den nya trend som vi nu kan se är att kommunala bostadsbolag vill börja bygga annat än hyreslägenheter. De kanske till och med börjar spekulationsbygga bostadsrätter och småhus, och det här gör man med skattebetalarnas pengar i ryggen. Var det verkligen detta som var meningen när riksdagen spikade reglerna för dessa bolag? Nog för att vi pratar om allbolagen, men det kan väl inte vara vänsterkartellens politiska mål att alla ska bo i dessa bolags fastigheter eller att det bara är de kommunala bostadsbolagen som ska bygga?

Vad vi behöver är en fungerande bostadsmarknad, och en sådan saknas på grund av alla statliga regleringar och krav som vi har i dag. Det skulle vara fullständigt förödande för små och medelstora fastighetsbolag om kommunerna skulle tillåtas konkurrera med dessa småföretag även då det gäller ägarlägenheter i form av bostadsrätter och radhus med äganderätt.

Att dessa småföretag inte bygger i den utsträckning som man kanske skulle önska beror ju på det systemfel som kännetecknar hela bostadsmarknaden. Är det något som ska åtgärdas, är det de här systemfelen. Vi vet också att hyressättningssystemet döms ut av de flesta. I dag köar eller myglar folk till sig sina lägenheter.

För att skapa bättre förutsättningar för hyresrätten att utvecklas bör allmännyttans roll som förstahandsnorm vid prövning av hyran avskaffas. Det är inte rimligt att allmännyttan med sina särskilda förutsättningar ska vara vägledande för hela hyresmarknaden. Allmännyttiga bostadsföretag och privata bostadsföretag ska ha likvärdiga konkurrensregler.

Kristdemokraterna har sett fram emot den aviserade propositionen om ett reformerat hyressättningssystem. Men regeringen har inte heller lyckats komma överens med sina stödpartier om det här förslaget, och därför lyckas de inte presentera något förslag för oss före sommaren.

Kristdemokraterna begär att regeringen ska utreda förutsättningar för dels ett upphävande av allmännyttans hyresledande ställning, dels ett större individuellt inslag i hyresförhandlingslagens bestämmelser.

Fru talman! Av landets ca 1,6 miljoner hyresbostäder äger kommunala bostadsföretag runt 900 000 lägenheter. Det kan finnas olika skäl till att en kommun önskar sälja delar av det kommunala bostadsinnehavet. I vissa kommuner handlar det om att skaffa kapital för att förstärka beståndets långsiktiga livskraft och förbättra boendemiljön. I andra kommuner kan det handla om en medveten strävan mot ökad konkurrens på hyresmarknaden eller mot en ökad mångfald på bostadsmarknaden genom exempelvis ombildning till bostadsrätter.

Frågan om det finns ett behov av allmännyttiga bostäder eller kommunala bolag är helt beroende av hur den enskilda kommunen arbetar med bostadspolitiken. Det finns inget självändamål med kommunala bolag. Det måste vara en lokal bedömning från fall till fall. Ett sätt att lösa det sociala behovet av lägenheter för vissa grupper kan vara genom att upprätta avtal och ha god samverkan med privata fastighetsägare.

Det är också angeläget att kommunerna har en strategi för hur man löser hemlösheten. Att människor saknar ett hem är oacceptabelt i Välfärds-Sverige.

Fru talman! Så har vi frågan om ägarlägenheter. De flesta länder i vår närhet har en lagstiftning som tillåter ägarlägenheter. Det här kunde bostadsutskottet se fina exempel på när vi var i Norge i början av veckan. Det är viktigt med olika alternativ. Det är bara den enskilde som kan avgöra vad som är bäst. Det kallas valfrihet, och det är en viktig fråga för oss kristdemokrater.

Jag vill än en gång ställa frågan: Varför kan ni i majoriteten inte godta ägande av ett hus som står rakt upp när ni kan godta ägande av radhus?

Vi märkte det så tydligt i dag när Lars Tysklind ställde en fråga om ägarlägenheter till statsministern i frågestunden. Då svarade statsministern: Ja, vi ska ha en mångfald av radhus, villor, bostadsrätter och hyreshus.

Men var går regleringen för mångfald? Jag tycker att mångfald innebär att man har en mångfald av boendeformer, och där ingår också ägarlägenheter. Om vi kunde införa det i Sverige skulle det få en mycket positiv inverkan för dem som har stora egna hem. Då skulle man enkelt kunna skilja av huset i två delar. På det sättet skulle många äldre, kanske skärgårdsbor och andra som har svårigheter att bo kvar i sin villa på grund av fastighetsskatten, få en rimlig möjlighet att bo kvar.

Det är mycket som man skulle kunna säga i den här debatten, men jag ska sluta nu. Jag hoppas att vi fortsättningsvis ska diskutera de här frå-

gorna med öppna sinnen för att få ett nytänkande i politiken. Det tror jag är nödvändigt om vi ska kunna ha bostäder som täcker den efterfrågan som finns.

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Bostadsförsörjnings-
frågor*

Anf. 128 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! I förra debatten, förra året, inledde jag med att rubriken *Bostadsförsörjningsfrågor* var missvisande och att en bättre rubrik hade varit "Så hindras bostadsbyggandet, det kommunala självstyret och människors livsdrömmar", för det stämmer mer överens med vad Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet står för.

Men, fru talman, så är det inte i år. I år är det snäppet värre. På den ena planhalvan finns en enig borgerlig allians som vill tillåta, riva hinder och göra möjligt. Vi har åtta gemensamma reservationer. På den andra planhalvan finns en splittrad vänsterkartell som vill förbjuda, förhindra och stoppa. Det finns inte mindre än sex reservationer från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det är framför allt Vänstern som sätter krokben för Socialdemokraterna genom att kräva ännu mer av planhushållning och fördelningspolitik, och Socialdemokraterna tycks falla som käglor. Och när de sedan reser sig upp är de tydligen så omskakade att de köper Vänsterns budskap.

Fru talman! Jag ska gå igenom några delar av betänkandet, så får verkligheten visa vem som vill tillåta, riva hinder och göra möjligt och vem som vill förbjuda, förhindra och stoppa.

Jag börjar med lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Lagen stadgar att varje kommun ska planera bostadsförsörjningen. Riktlinjer för bostadsförsörjning måste antas av fullmäktige varje mandatperiod, och vidare ska kommunen om det behövs anordna en bostadsförmedling. Här finns det, som ni märker, inget utrymme för det kommunala självstyret som den borgerliga alliansen står för. Vi anser att kommunerna själva måste kunna anpassa planering av bostadsfrågor utifrån lokala förutsättningar. Statens uppgift är att se till att det finns legala och finansiella instrument för bostadsbyggandet – inte att lägga sig i hur bostadspolitiken verkställs på lokal nivå.

Som om inte det var nog när det gäller att förbjuda, förhindra och stoppa skriver utskottsmajoriteten i förtäckta ordalag om behovet av att utveckla den aktuella lagstiftningen i olika avseenden. Några sidor senare får vi veta att denna utveckling innebär att kommunerna ska tvingas införa en obligatorisk offentlig bostadsförmedling.

Att det sedan länge är den högsta lyckan för en vänsterpartist att få stå i en offentligt administrerad kö, ja, det vet vi redan eftersom det här är en fråga som Vänsterpartiet har drivit länge. Att det nu också ska bli den högsta lyckan för en socialdemokrat – ja, alla andra för den delen också – att stå i denna kö är kanske inte helt obegripligt, men ändå förvånande.

Att köer inte ger fler bostäder tycks inte bekymra vänsterkartellen, men ett förslag om ett uppsnyggt kösystem som inte ens socialdemokratiska kommunalpolitiker i de tre största städerna vill ha är på gång enligt både utskottsmajoriteten och samhällsbyggnadsministern.

Hindren för nyproduktion av bostäder borde undanröjas i stället för att införa kösystem och fördela och förmedla något som nästan inte finns.

Bostadskö är ett sjukdomstecken, och medicinen kan inte vara en dos offentliga bostadsförmedlingar.

Fru talman! Jag kan inte i det här sammanhanget låta bli att påpeka att Socialdemokraterna styrt 64 av de senaste 73 åren och de senaste 11 åren i följd. Vad vi ser är ett växande problem med lägenhetsaffärer – ja, inom den socialdemokratiska rörelsen. I storstäderna är det en svart- och mygelmarknad som råder. Det är kontanter och kontakter som gäller. Kanske är det detta bostadspolitiska misslyckande som Socialdemokraterna och samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin vill dölja genom att införa Sahlinförmedlingar.

Nu kommer jag till lagen om allmännyttiga bostadsföretag – någonting ganska oskyldigt. Men här finns det som i folkmun kallas stopplagen: lagen som hindrar folk från att förverkliga sina livsdrömmar, lagen som hindrar folk från att omvandla sina hyresrätter till bostadsrätter, lagen som hindrar kommunerna från att sälja hela eller delar av sitt allmännyttiga bostadsbestånd. Här stoppas, förhindras och förbjuds inte bara enskilda människor. Här stoppas, hindras och förbjuds det kommunala självstyret.

Vi moderater och alla borgerliga partier kämpade kraftfullt emot den här lagen när den kom, och vi fortsätter vår kamp mot denna lag som är frihetsinskränkande och godtycklig och en väldigt rättsosäker lag. Lagrådet sade ju när lagen var på gång att den var just otydlig och gav utrymme för högst subjektiva bedömningar, och verkligheten har visat att såväl alla vi som röstade nej till lagstiftningen som Lagrådet har fått rätt. Hittills har tusentals livsdrömmar krossats, främst i Stockholmsområdet – de mest kända är Östberga och Akalla – men också på mindre orter runtom i landet som Älmhult och Höganäs.

Fru talman! Nu kommer jag till ägandet och ägarlägenheter. Utskottet var ju i början av veckan i Norge, dels med anledning av unionsupplösningen, dels för att studera bostadspolitiken. Grundbulten i norsk bostadspolitik är att man ska äga sin egen bostad. Det är man överens om över parti- och blockgränser. Den som hyr blir fattigare än den som äger, och man säger att hyresrätter är en fattigdomsfälla. Ja, det var vad vi fick höra när vi var i Norge. Därför är bostadspolitiken i Norge inriktad på att se till att även de som inte själva har tillräckliga ekonomiska resurser kan få lån via husbanker för att kunna äga sitt boende.

Det man äger vårdar man, eller som någon sade: Vem tvättar en hyrbil? Det är något man kanske ska tänka på när det gäller det här med ägande och hyrande.

I Norge bor många i ägarlägenheter, något som är förbjudet i paradens Sverige. I vänsterkartellens Sverige får du gärna äga ditt boende om det ligger på marken och du bor i villa, radhus eller kedjehus, men du får inte äga din bostad i flerfamiljshus. Vänsterkartellen stoppar alltså möjligheten för folk som vill äga sin bostad men kanske inte vill ha en trädgård.

Med ägarlägenheter skulle vi kunna bygga till exempel på hustak, och det skulle även kunna tillämpas i skärgården. Men då måste också regelverket för tredimensionell fastighetsbildning ändras så att det inte krävs minst fem bostadslägenheter. Men även här säger vänsterkartellen nej, och därmed hindras folk från att förverkliga det de själva vill.

Ägandet utgör grunden för trygghet och egen makt. Ernst Wigforss, socialdemokrat, skrev följande om sina föräldrars husköp i sina memoarer: Ägandet gav en känsla av trygghet som gjorde ekonomiska besvärigheter lättare att bära.

Han hade helt rätt. Resonemanget gäller inte minst i förorter där enskilt ägande kan bli ett verktyg inte bara för trygghet och egenmakt utan för gemenskap och integration. Det behövs en attitydförändring till ägandet hos stadens socialdemokrater. När det gäller Vänsterpartiet finns det väl inte något större hopp i denna fråga.

Precis som Ragnwi Marcelind sade tidigare vill vi borgerliga partier att det ska finnas en mångfald att välja på och att det ska finnas valfrihet. Vi tycker inte att vi som politiker vet vad som är bäst, men vi politiker ska se till att alla olika upplåtelseformer finns, och dem har vi inte i Sverige i dag.

Fru talman! Min genomgång talar för sig själv. Moderaterna och den borgerliga alliansen vill tillåta, riva hinder och göra möjligt. Vi vill att folk ska kunna förverkliga sina livsdrömmar. Vi tror på det kommunala självstyret. Att vänsterkartellen vill förbjuda, förhindra och stoppa har vi i dag bevis på i detta betänkande. Det finns svart på vitt.

Moderaterna står naturligtvis bakom alla våra reservationer och vårt särskilda yttrande, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 129 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att för tids vinnande yrka bifall till endast vår reservation nr 1, men vi står självklart bakom alla de reservationer där vi finns med.

Detta betänkande avser motioner från 2004 års allmänna motionstid och avser vissa bostadsförsörjningsfrågor.

Fru talman! Bostadsförsörjning – rubriken sätter perspektiv på bostadsfrågor. Någon ska försörjas med en bostad. Det innebär bostadsförsörjningsplaner, riktlinjer som ska fattas beslut om i varje kommun varje mandatperiod och hårdare krav på än mer planer, riktlinjer och rapporter – enligt detta betänkande. Men inte leder det i sig till fler bostäder!

På vilket sätt ska Anna som tar studenten om ett par veckor och vill flytta hemifrån, eller Eva och Ricardo som väntar sitt andra barn och vill ha större bostad, eller Mary som vill ha en annan bostad på grund av krämpor på livets senhöst bli hjälpta av mer byråkrati, fler beslut om planer och riktlinjer och fler avstämningar mellan myndigheter? De blir i dag inte alls hjälpta av detta.

Frågorna som borde vara i centrum är: Vilka hinder finns för dessa bostadskonsumenter att hitta den bostad som de önskar? Vilka hinder finns för dem att kunna efterfråga den upplåtelseform de önskar? Vad kan man göra för att pressa boendekostnaden för dem som redan bor men även för dem som söker ny bostad? Vilka hinder finns för att bygga nya bostäder? Varken Eva, Ricardo, Mary eller Anna får fler chanser för att byråkratin och flerårsplanerna ökar. Vad de behöver är konkreta bostäder att flytta till.

Vi har redan flera lagar som styr kommunernas bostadspolitiska ansvar – kommunallagen, socialtjänstlagen och plan- och bygglagen. Det kommunala självstyret är en viktig grundbult i svensk demokrati. Kom-

munerna ska kunna styra sin ekonomi och förvalta sina tillgångar utifrån de behov som finns. Men så fungerar inte svensk lag i dag. Lagen om allmännyttiga bostadsföretag tillkom för att försvåra ombildning av kommunalt ägda hyresrätter till bostadsrätter.

För någon timme sedan kunde vi här i riksdagen höra Lars Tysklind från Folkpartiet fråga statsministern varför inte fler i Sverige kan få möjlighet att äga sin bostad. Statsministern svarade att han är för pluralism och talade främst om hyresrättens betydelse. Men vad är det för pluralism när man i somliga stadsdelar har 100 % hyresrätter som ägs av kommunala bostadsföretag och riksdagen väljer att stifta en lag om att dessa inte får säljas till boende utan tillstånd, oavsett om både kommunen, de boende och bolaget är överens? Är det pluralism?

Låt dem sälja om de så vill. Låt dem köpa om de så vill. En omsättning av fastigheter skulle dessutom ge nya möjligheter för dessa bostadsföretag att finansiera ombyggnation och underhåll. Vi i Folkpartiet vill avskaffa lagen om allmännyttiga bostadsföretag. Låt de boende, kommuninvånarna och de lokala politikerna avgöra vad som är bäst för just deras kommun.

Vi i Folkpartiet menar att för att man verkligen ska kunna skapa förutsättningar för hyresrätten som upplåtelseform behövs det andra åtgärder. Det behövs en modernisering av hyressättningen för att kunna bygga nya hyresrätter. Vi behöver en ny markpolitik, ökad konkurrens i byggsektorn, byggande av nya former av bostäder som ger flyttkedjor, ändrad fastighetsskatt, ändrad PBL, ägarlägenheter med mera. Många förslag finns. Vi i Folkpartiet har i våra motioner lagt fram mängder av förslag som ni väljer att yrka avslag på. I går debatterade vi hur bullerriktvärden och partiklar stoppar nyproduktion av bostäder.

De av regeringen tillsatta utredningarna är försenade. Vi i Folkpartiet skulle önska att det kom fler propositioner om bostadspolitiken. Vi vill ha mer att ta ställning till i bostadsutskottet. I dag pågår en pingpong-match mellan bostadsutskottets majoritet och regeringen. Statsråd hänvisar i debatter till att riksdagen fattat beslut om att inte införa exempelvis ägarlägenheter. Bostadsutskottet hänvisar till att regeringen inte vill införa ägarlägenheter. Och när varken regeringen eller riksdagen vill blir det naturligtvis inga beslut i ny riktning. Ingen part vill någonting. Det är som med pardans – det underlättar om båda vill dansa och dessutom dansar hyfsat i takt.

Vi i Folkpartiet ser möjligheter till modernisering, mindre krångel och smidigare lagar för att förutsättningarna för bostadsbyggandet ska förbättras. Få av oss här kommer sannolikt att stå med snickarbälte och hjälm för att aktivt producera bostäderna, men vi kan skapa förutsättningar så att andra kan bygga bostäderna. Vi behöver valla i systemen; det är vår roll.

Vi är också ganska bra på att göra studiebesök, med hjälm och allt. I måndags stod stora delar av bostadsutskottet i en ägarlägenhet – i Oslo i Norge. De flesta verkade ta det hela med fattning. Det var inget konstigt i sig, inte på norsk mark. På svensk mark är det däremot omöjligt. Lagen tillåter nämligen inte ägarlägenheter i Sverige. Samma byggbolag verkar i flera länder, även i Sverige, men här är det inte möjligt att bygga ägarlägenheter. Vi i Folkpartiet vill införa ägarlägenheter i Sverige.

En modernisering av hyressättningssystemet för nyproduktion är absolut nödvändigt. Regeringen kom i gång sent med utredningen, och sedan har allt skjutits fram i tiden. Det senaste budet vad gäller förslag från regeringen är att det ska komma en proposition under detta år – inte denna vår, inte under maj månad eller i höst utan ”detta år”. Vi vill införa möjligheten att lyfta ut nyproduktionen ur bruksvärdessystemet i enlighet med utredningen.

Svarthandeln med hyresbostäder är ytterligare ett symptom på en bostadsmarknad som inte fungerar. I *Konsumentmakt 2002* finns en beskrivning som fortfarande står sig: Stockholm är den storstadsregion i Europa där den svarta marknaden är störst i omfattning. I flera andra storstadsregioner existerar knappast någon marknad alls för svarta kontrakt. Det gäller alltså storstadsregioner utomlands.

Vi i Folkpartiet tror att lösningen främst sitter i hur hyressättningssystemet fungerar, men det behövs självfallet en nyproduktion av bostäder. Vi menar att allmännyttan inte är den enda lösningen för att få en välfungerande bostadspolitik och en situation som fungerar även för de mest utsatta. Vi anser att även andra fastighetsägare, utöver de kommunala bostadsföretagen, har en viktig och stor roll att spela.

Hemlösa behöver också en bostad. Det har visat sig att kommunala bostadsföretag i många fall inte tar mer ansvar än andra. Det ställs hårda krav för att bli godkänd som hyresgäst. Vi anser att kommunala bostadsföretag inte har den roll på marknaden som utskottsmajoriteten många gånger hävdar. Även i kommuner med stor allmännytta, så kallade kommunala bostadsföretag, med överskott på bostäder finns hemlösa. Vi vill att socialtjänstlagen ses över, och vi vill också att behovet av kategori-bostäder beaktas.

Fru talman! Riksdagen kan göra en rejäl insats för att skapa bättre förutsättningar för bostadsbyggandet genom ett långsiktigt fungerande regelverk, mindre krångel, större förutsägbarhet, färre byråkratiska planer och riktlinjer. Vi vill ta fasta på de förslag som kommer från lokala politiker, kommunala tjänstemän, byggherrar, fastighetsägare och sist men inte minst från bostadskonsumenter. Bostadskonsumenter borde alltid stå i fokus.

Statsministern svarade i dag vid frågestunden på en fråga om vad som behövs för att skapa fler jobb och fler företag. Framtidstro och vilja att konsumera var svaret från honom. Det behövs konsumenter som vill konsumera så att företag kan sälja. Det behövs kunder. Vad gäller bostadspolitiken finns det konsumenter som vill konsumera. Det finns kunder. De står i kö till visningar, och de köar till hyresrätter. De vill konsumera boende.

Det behövs uppenbarligen mer än bara vilja att konsumera och framtidstro. Det behövs en bostadspolitik som gör att bostäder byggs så att både Anna, Eva, Ricardo och Mary kan hitta det som de söker. Det behövs beslut i riksdagen som skapar förutsättningar, minskar hinder och krångel, ger utrymme för produktutveckling och skapar verklig pluralism och mångfald. Det behövs beslut där bostadskonsumenter upplever en trygghet i förändringen. Var finns förslagen från den socialdemokratiska regeringen? Var finns utskottsmajoritetens förslag? Ni sitter på makten. Ni är svaret skyldiga.

Anf. 130 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Först ska jag lite kort vända mig till de tidigare debattörer som efterlyser tydliga svar när det gäller ägarlägenheter. Jag har ett tydligt svar: Vi är inte intresserade av ägarlägenheter. Den debatten har vi haft ett antal gånger, och skälen har inte blivit annorlunda.

Vi tycker att vi har en mångfald. Vi har hyresrätten, vi har bostadsrätten, vi har den kooperativa hyresrätten och vi har självägda bostäder. Vi tycker att det är alldeles tillräckligt. I någon replikrunda kan jag eventuellt utveckla det.

Fru talman! I det här betänkandet har däremot en rad av de frågor som Vänsterpartiet drivit i många år för att få till stånd en social bostadspolitik värd namnet fått ett ovanligt gott bemötande från socialdemokratin. Naturligtvis tackar vi för det, men vi är varken nöjda eller stolta än. Kanske är det som "Orangeorden" säger i sin motivreservation, att våra förslag ofta återkommer i reviderad form som regeringens egna förslag. Det är möjligt, men vi kanske inte alltid är nöjda med de reviderade förslagen heller.

Eftersom vi, Socialdemokraterna och Miljöpartiet i dag sitter tillsammans och ser över bostadsförsörjningslagen har vi valt att inte reservera oss till förmån för obligatorisk bostadsförmedling och en bostadsanvisningslag. Jag kan konstatera att mina socialdemokratiska kolleger inte fullt ut väljer att bifalla våra motioner utan hänvisar till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlins uttalande. Jag tycker att vore rätt klädsamt om Anders Ygeman i sitt inlägg trots detta kunde svara på om han själv står bakom idéerna om en obligatorisk bostadsförmedling och en bostadsanvisningslag och om vi sedan tillsammans kan driva på regeringen i den här frågan.

Den senaste tidens avslöjanden om orimliga krav på de bostadssökande, mygel och godtycke visar klart att samhället måste ta ett större ansvar för att ge alla rätt till bostad på lika villkor. Vanliga uppfattningar är att i kommuner med tomma lägenheter behövs ingen förmedling och att på orter med bostadsbrist skulle det inte hjälpa. Dessa uppfattningar är felaktiga och verkar bygga mer på en naiv tro än på fakta.

Vi kan konstatera att det i kommuner med tomma lägenheter finns människor som inte kommer in på bostadsmarknaden, ofta på grund av hemliga och orimliga krav på den bostadssökande. På orter med bostadsbrist är det än viktigare att se till att de bostäder som trots allt förmedlas gör det på ett rättvist sätt och med klara och tydliga regler som kan genomlysas av den enskilde.

De borgerliga partierna menar att obligatorisk bostadsförmedling skulle vara ett hot mot det kommunala självstyret. Ytligt betraktat kan det tyckas så. Därmed säger jag inte att borgerligheten i största allmänhet är ytlig, bara i just den här betraktelsen.

Fru talman! I varje samhälle är det väsentligt att se till att den enskilde får sina nödvändiga behov tillgodosedda. För oss är rätten till bostad ett av de nödvändiga behov som samhället måste tillgodose. Staten måste via sin lagstiftning och budget se till att alla får sin självklara rätt till exempelvis utbildning, vård och omsorg, och för den delen också bostad, tillgodosedd.

Till betänkandet har Vänsterpartiet fogat fem reservationer. För tids vinnande vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservation 15 under punkt 9. Självklart står vi bakom också de andra fyra reservationerna.

I vår reservation 4 tar vi upp problemet med de många gånger orimliga krav som ställs på den bostadssökande för att få kontrakt. Det kan handla om att man har fast jobb, att man inte har någon gammal skuld, att man inte har för många barn, att man har rätt efternamn – och så vidare, och så vidare i all oändlighet. Även om vi får gehör för vårt krav på obligatorisk bostadsförmedling avhjälpas inte detta per automatik eftersom fastighetsägaren till syvende och sist ändå är den som avgör vem som får kontraktet.

Den kraftiga marknadsanpassning som skett under framför allt 90-talet och som inleddes av den borgerliga regeringen har drabbat framför allt ungdomar mycket hårt, men även ensamstående och många invandrade drabbas på samma sätt. Ca 190 000 ungdomar bor kvar hos sina föräldrar mot både sin och många gånger också föräldrarnas vilja. Huvudskälet är naturligtvis att ungdomarna i större utsträckning är arbetslösa och har bristande ekonomi, men även de som kan betala för sig ställs utanför på grund av det godtycke som många fastighetsägare, både kommunala och privata, visar i de krav man ställer på sina hyresgäster.

Vi har föreslagit två åtgärder för att komma till rätta med de problem som godtycket skapar, utan att få gehör från majoriteten i utskottet.

Först och främst borde det vara möjligt att överklaga negativa beslut med hänvisning till diskriminering. För att sätta press på fastighetsägarna borde ett överklagande per automatik leda till avvaktan med uthyrning. Detta i sig skulle vara så pass allvarligt för fastighetsägarna att det rejält skulle minska risken för diskriminering.

Vårt andra krav är att Boverket ges i uppdrag att ge oss kunskap om de olika regler som bostadsföretagen använder för att välja ut sina hyresgäster, så att vi därefter kanske skulle kunna fatta lite kloka beslut.

Tyvärr kan jag konstatera att vi inte har fått gehör för våra krav här heller. Jag vill gärna ställa frågan till Anders Ygeman, när han har pratat färdigt med Leif Jakobsson: Varför inte?

Fru talman! I vår reservation 6 tar vi upp problemet med andrahandsuthyrning och de överhyror, ibland rena ockerhyror, som förekommer. För oss finns det lösningar även på det här problemet, men tyvärr har vi än så länge inte nått ända fram. Vi kan hoppas att borgarna har rätt i sina farhågor och att regeringen även i denna fråga på sikt kommer att inse att våra lösningar egentligen är alldeles utmärkta.

Jag vill bara lite kort ta upp hur vi har tänkt. För det första borde andrahandsuthyrning ske via bostadsförmedling. För det andra borde de framtida obligatoriska bostadsförmedlingarna få i uppdrag att kontrollera att hyrorna sätts efter bruksvärdet. För det tredje måste vi fram till dess att bostadsförmedlingarna är obligatoriska och beslutade se över den många gånger oseriösa privata förmedlingen av andrahandskontrakt. Vi vill att regeringen nu utreder hur man bäst kan förverkliga dessa tre krav. Även här skulle jag vilja ha en liten förklaring från socialdemokratin.

I vår reservation 8 tar vi upp problemet med svarthandel med hyresbostäder. Under en rad år har vi motionerat om ett lägenhetsregister som skulle ersätta de tidigare folk- och bostadsräkningarna. Skälet till detta är

naturligtvis i första hand att underlätta bostadsforskning och samhällsplanering.

Vi kan konstatera att vi nu är överens med socialdemokratin om att inrätta ett lägenhetsregister, vilket vi tackar för. Förutsättningar att använda registret på olika sätt och för olika ändamål finns, vilket naturligtvis gör det nödvändigt att begränsa registrets tillgänglighet. Trots detta tror vi att det hade varit ganska bra att använda registret till att bekämpa svarthandel med hyresrätter. Hyresvärdar och hyresnämnder borde med lätthet kunna kontrollera falska kontrakt och ovanliga byteskedjor och på det viset också kraftigt begränsa svarthandeln med hyresrätter. Jag har lite svårt att förstå varför Socialdemokraterna inte gör gemensam sak med oss om att ge regeringen ett tillkännagivande från riksdagen i den här frågan.

Avslutningsvis, fru talman, kommer jag till den reservation jag yrkat bifall till, vår reservation 15, som handlar om den så kallade allbolagen eller lagen om allmännyttiga bostadsföretag som borgarna vill avskaffa.

Jag har lite svårt att förstå Nina Lundströms resonemang i de tre fallen med människor som behövde andra bostäder när hon samtidigt vill plocka bort den enda möjlighet till bostadsplanering som kommunerna har, deras enda möjlighet att tillgodose att de bostäder som efterfrågas av medborgarna också planeras in i samhällsplaneringen så att de verkligen kommer till stånd. Att låta marknaden avgöra detta själv är fullständigt omöjligt; det visar 90-talets stora misslyckande. Precis det kommer inte att hända som Nina Lundström tror när hon föreslår att man ska avskaffa allbolagen.

Vi har däremot i vår motion pekat på åtta punkter som skulle förstärka lagen.

För det första vill vi ha tydligare regler för vinstöverföring inom koncernbildningar. Vi ser runtom i landet hur hyresgästerna får en ytterligare skattedebitering via hyresavin, hur pengar förs från bostadsbolag till opera, som i Göteborg, och annan verksamhet i kommunerna. Detta driver upp hyrorna och kommer att försvåra förutsättningarna för att upprätthålla bruksvärdet.

För det andra vill vi ha en skärpt tillståndsprövning för utförsäljning. Det är inte riktigt så, som man går upp och säger här i kammaren, att vi har stoppat all försäljning. Tvärtom visar Boverkets rapport att 90 % av de föreslagna försäljningarna också har gått igenom.

För det tredje vill vi ha sanktioner mot kommuner som bryter mot reglerna för skälig utdelning. Det kan inte vara rimligt att hyresgästerna ska stå för andra kostnader i samhället än det som är hyra. Det kan inte vara rimligt att kommunerna överför andra medel från sina bostadsbolag till den allmänna kassan i kommunen än vad som är föreslaget i lagen. Detta görs nu, och tyvärr finns det inga sanktioner mot de kommuner som bryter mot principen om skälig utdelning.

För det fjärde skulle vi gärna se en rapportering till länsstyrelserna och Boverket om hur utdelningen sker.

Nu ser jag att min talartid har gått ut, så jag ska dra det här mycket snabbt.

Regelverket för turordning vad avser utförsäljning av allmännyttan är: först till annat allmännyttigt bostadsbolag, därefter till kooperativ

hyresrätt, därefter till annan privat hyresvärd och i sista hand till bostadsrätt.

Vi vill avskaffa påtaglighetsrekvisitet – det som ger den privata hyresvärden rätt att ta ut 10 % högre hyra än man får i de allmännyttiga bostadsbolagen.

Prot. 2004/05:127
26 maj

Vi vill ha en rejäl utredning av självkostnadsprincipen eftersom den i dag faller mellan två linjer när det gäller allmännyttan.

Till sist vill vi ha en MBL-förhandlingsrätt för hyresgästerna när en utförsäljning av allmännyttan ska ske.

Anf. 131 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Sten Lundström vill ha svar på en fråga. Min motfråga till Sten Lundström är: På vilket sätt har Sten Lundströms och Vänsterpartiets politik under alla dessa år som ni har samarbetet med socialdemokratin lett till att Anna, Eva och Ricardo och Mary har fått det lättare att efterfråga och hitta en bostad?

Jag menar att Sten Lundström och hans parti är hela kösystemets främsta tillskyndare. Jag menar att Sten Lundström ordnar bostadsköer medan Folkpartiet vill bygga bort bostadsbristen och se till att det finns konkreta riktiga bostäder att flytta till. Vad är Sten Lundströms svar till Anna, Eva och Ricardo och Mary?

Anf. 132 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! I retorikens grundkurs lärde man sig ganska tidigt att vi undviker att svara på en fråga utan ställer en motfråga i stället. Jag ska inte göra det. Det räcker med att Nina Lundström gör det.

Hur har man fått det lättare? Man kan konstatera att det är ganska få kommuner som än så länge har gjort bostadsförsörjningsprogram. Vi har inte gjort en folk- och bostadsräkning och ännu mindre ett lägenhetsregister. Vi har inga bostadsförmedlingar som kan samla upp de behov som människor har så att vi kan planera samhället efter dessa behov.

Självfallet är det så att ju mindre kunskap du har som kommunpolitiker, desto mindre möjlighet har du att planera ett samhälle som svarar upp mot människors behov. Därför diskuteras bostadsförsörjningslagen en gång om året i kommunfullmäktige. Vilka behov har samhällsmedborgarna? Vad är det vi ska bygga? Hur ska det byggas? Och i vilka områden ska det byggas? Den är ett alldeles utmärkt redskap för att se till att de personer som du nämner ska få en möjlighet att både efterfråga och få lägenheter.

I betänkandet behandlas i huvudsak bostadsförsörjningsfrågor. Vi diskuterar inte finansieringssystem för byggande. Jag tror att vi är rörande överens, inte om hur vi ska finansiera byggandet men om att det behöver byggas betydligt mycket mer för att alla ska kunna efterfråga bostäder.

Jag kan bara konstatera att Folkpartiet har röstat nej vid varje tillfälle då Kristdemokraterna och vi har ställt krav på mål för bostadsbyggande. När vi har ställt krav på hur mycket som ska byggas om och hur mycket som ska byggas har Folkpartiet vid varje tillfälle avslagit det och sagt att det här ska vi inte alls styra, utan det sköter marknaden själv.

Jag gratulerar kd till insikten om att samhället måste planera för att vi ska kunna skapa bostäder åt alla. Nu har man förstått det. Vi kan konstatera att den politik som den borgerliga regeringen förde i början på 90-talet fullständigt knäckte bostadsmarknaden. Byggandet avtog eller avstannade.

Anf. 133 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Då vill jag upprepa min fråga. Sten Lundström vill diskutera politiken i början på 90-talet. Men vad har ni rent konkret från Vänsterpartiets sida åstadkommit så att det byggs fler bostäder sett till de köer som finns?

Det byggs fler bostäder nu. Men oavsett investeringsbidragen med tanke på den enorma efterfrågan som jag belyste i mitt anförande är det uppenbart att det ändå inte räcker till.

Vad har Vänsterpartiet rent konkret att komma med förutom mer av byråkrati, fler planer och fler rapporter som ska bollas mellan myndigheter?

Var är de faktiska, konkreta bostäderna? Vad vill ni rent konkret åstadkomma? Jag menar att ni i Vänsterpartiet är delaktiga i detta. Ni har ett budgetsamarbete, ni har ett samarbete och ni sitter i utskottsmajoriteten. Ni måste ju ha en idé om vad ni ska inrikta er på närmast. Var är de konkreta förslagen på hur det ska bli ett ökat byggande så att Anna, Eva och Ricardo och Mary får en chans att hitta de bostäder som de efterfrågar?

Anf. 134 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Nina Lundström fortfarande går grundkursen i retorik eftersom hon inte ens i det andra inlägget försöker svara på min fråga. Vad har Folkpartiet på allvar gjort för att det ska byggas någonting i det här samhället?

Jag kan konstatera att det Folkpartiet gjorde när det hade makten ledde till ett totalt avstannat bostadsbyggande och till total brist på kunskap i kommunerna. Man avskaffade bostadsförmedlingen och man avskaffade bostadsanvisningslagen, och därefter har vi inte haft något bostadsbyggande över huvud taget. Vi har egentligen ingen koll på köerna.

Vad är det då som vi är både stolta och nöjda över i Vänsterpartiet? Vi är stolta och nöjda över att vi får till stånd ett investeringsbidrag och en investeringsstimulans för bostadsbyggande. Om man ska tro på Boverkets rapport har det inneburit att 70 % av det som har byggts vad gäller hyresrätter inte skulle ha blivit byggt om inte de här stöden hade funnits. *Det* är jag stolt över.

Jag är stolt över att bostadsbyggandet har kommit i gång i huvudsak på grund av politiska, finansiella och lagmässiga beslut.

Jag är stolt över att vi har fått till stånd en lagstiftning om allmännyttiga bostadsbolag. Men jag är inte nöjd med den lagstiftningen. Det är därför vi motionerar om förbättringar.

Jag är stolt över att vi lyckades stoppa utförsäljningen i Stockholm. Vi kan konstatera att hur mycket hyresrätter vi än bygger i Stockholm så hinner vi inte med i omvandlingen av det privata beståndet till bostadsrätter. Vi tänker inte ha invändningar mot det, men vi är glada att vi lyckades stoppa allmännyttans omvandling i Stockholm.

Det är jag stolt och nöjd över, och det har vi bidragit med. Vi kan gå längre, och vi kommer att försöka gå längre.

Anf. 135 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Visst gör ni som jag – längtar till sommaren, till värme och till en liten stund av frihet?

Jag kan trösta er. Vi är snart där, för ute sjunger fåglarna och de har sedan länge till och med byggt på sin sommarbostad i Sverige – här hos oss.

Vår och sommar är skönt. Då kan man till och med sova utomhus några nätter även i kalla Sverige. Men tänk dig för en stund en kall vinternatt. Det är minus 20 grader och du har inget hem att krypa in i och ingen egen säng att drömma dig bort i.

Eller tänk dig en kylig, regnig och blåsig höstnatt! Jag vet inte vad som är värst, men jag gillar inte att bli genomfrusen och blöt. Tänk dig att du inte har något hem och ingen egen säng att sova i.

Fru talman! Varken fru talman eller några andra i den här kammaren – inte heller jag – har den situationen. Vi kan ju enkelt ruska av oss problembeskrivningen; vi känner egentligen inte riktigt igen den. Men du och jag, som är förtroendevalda i bostadsutskottet och i riksdagen, kan inte ruska av oss fakta. I vårt välfärdsland finns det ungefär 10 000 människor som inte har ett hem – som inte har en bostad.

Vi har skyldigheter att lösa det här stora problemet. Centerpartiet hade tillsammans med övriga allianspartier ett seminarium där vi bland andra spörsmål om ägandet även tog upp denna fråga. Vi har även tillsammans med någon socialdemokrat, vänsterpartist och miljöpartist varit till Norge. Även där väcktes frågan: Vad kan man göra för att människor ska få en bostad? Föreningen Stockholms Hemlösa har säkert skrivit till er också och krävt att man ska låta de människor som i dag är bostadslösa få ett eget kontrakt på en egen bostad.

Centerpartiet anser att inte något parti längre kan sopa den här frågan under mattan, utan vi måste jobba intensivt med att finna lösningar på den. Hemlösa är ingen homogen grupp där lösningarna ser exakt likadana ut, utan man måste faktiskt börja med att verkligen se den enskilde individen och också se möjligheterna för denne. Det tror jag att kommunerna allra bäst klarar. Vi i staten, vi på riksplanet, ska ge förutsättningarna så att man kan klara det.

Det var, tycker jag, ett mycket intressant studiebesök som bostadsutskottet gjorde i Norge. Mottot i Norge var, som vi tidigare hört, att man ska äga sin bostad. Där har man den traditionen och den kulturen, och det gäller för alla.

I Sverige tillåts inte ägande av lägenheter. Vi saknar fortfarande en lagstiftning som är tillåtande och som ger förutsättningar för mångfald.

Jag tycker också att det var intressant att i dag på frågestunden höra statsministern säga att han är för mångfald. Men trots att till och med statsministern säger att han är för mångfald har vi ingen lagstiftning som tillåter människor att äga lägenheter. *Sorry*, statsministern, men Socialdemokraternas tal om mångfald haltar betänkligt.

Centerpartiet är för att det ska finnas både ägarlägenheter och hyreslägenheter. I dag har vi faktiskt brist på hyresbostäder. Byggandet är i gång när det gäller bostadsrätter, men hyresrätterna är i farozonen. Vi kräver en reformerad hyressättningslag just för att säkra de hyresrätter som människor efterfrågar. Det ska vara baserat på avtalsfrihet, och det ska finnas ett mycket starkt besittningsskydd.

Staten och Socialdemokraterna måste verkligen så att säga sätta verklighet bakom orden. Riksdagen måste fatta beslut, och samhällsbyggnadsministern måste ta itu med frågan och formulera även statsministerns

önskan om att mångfald ska vara möjligt. Man ska kunna äga eller hyra sin bostad.

Jag har förut frågat mig var samhällsbyggnadsministern egentligen finns. Var finns de konkreta förslagen?

Tillsammans med övriga allianspartier efterlyser Centerpartiet förutsättningar för mångfald och valfrihet – en ny lagstiftning som är tillåtande med hänsyn till konsumenternas önskemål. Vi kräver även neutrala, likvärdiga skatteregler för olika boendeformer.

Vidare har vi problemet med svarthandeln. Svarthandel med bostäder är fortfarande ett stort problem. Det är en ekonomisk brottslighet som vi inte kan acceptera. Detta är speciellt kännbart för ungdomar som ska in på bostadsmarknaden och som möts av att det inte finns några lägenheter för dem att få. I en bristsituation blir konsekvensen svarthandel. Man handlar under bordet, dessutom med ganska stora summor.

Herr talman! I dag fick vi en sammanställning av bostadsmarknadsenkäten 2005 för Stockholms län. Det är brist på bostäder i 23 av länets 26 kommuner. Alla kommuner som svarat på enkäten – en kommun har inte svarat – säger sig ha brist på hyreslägenheter. Mer än hälften säger att det är brist på bostadsrätter och egnahem. De grupper som drabbas hårdast redovisas, och det är ungdomar, ekonomiskt svaga hushåll och ensamstående människor. Behovstäckningen för äldreboendet redovisar man också har försämrats.

Situationen på bostadsmarknaden är likadan även i andra så kallade tillväxtregioner. Bristen på bostäder blir ett hinder för tillväxt i Sverige.

Herr talman! Jag har sagt det förr men säger det igen: Tak över huvudet, ett arbete och mat i magen är grundläggande behov hos oss alla och något som vi måste vara med och skapa förutsättningar för. Det är också upp till den enskilde att ta sitt ansvar.

Centerpartiet anser att vi måste ha en bra samhällsplanering, men man måste se till helheten. Kommunerna har sitt ansvar och staten ett annat. Inte minst viktigt är också att betona den enskildes ansvar.

Tillsammans ska vi bidra till att människorna i Sverige får det bra. Ingen kan krypa undan.

Målet måste vara att *alla* människor ska ha en bostad. Detta är det absolut viktigaste när det gäller bostadsförsörjningen i Sverige. Det här medför att det måste finnas en verklig möjlighet till valfrihet när det gäller såväl boendeformer som bostadsorter.

Herr talman! Centerpartiet arbetar för att man ska kunna äga eller hyra sin bostad, villa eller lägenhet – tillsammans eller var för sig.

Jag står bakom alla reservationer där Centerpartiet finns med men väljer att yrka bifall bara till reservation 1. En av de tyngsta anledningarna till att vi är med på kravet om att avskaffa lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar är – detta är också en av de tyngsta invändningarna – den bristande respekten för den kommunala självstyrelse som lagen är ett uttryck för. Även Lagrådet har vid sin granskning av lagförslaget pekat på brister i det hänseendet.

Vi liksom moderater, folkpartister och kristdemokrater anser att varje kommun självklart måste ges möjlighet att anpassa sin planering av bostadsfrågorna utifrån de lokala förutsättningarna. Statens uppgift i bostadspolitiken är att tillhandahålla legala och finansiella instrument för

bostadsbyggandet, *inte* att lägga sig i hur bostadspolitiken verkställs på lokal nivå.

Kommunernas ansvar och befogenheter på det bostadspolitiska området slås fast i kommunallagen, i plan- och bygglagen och i socialtjänstlagen. Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar har däremot som enda syfte att öka det statliga inflytandet över kommunernas arbete med bostadsförsörjningsfrågor. Lagen riskerar därför att bli ett instrument för ständigt ökade statliga ambitioner att styra kommunernas självständighet och verksamhet.

Anf. 136 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Rigmor Stenmark talar både vackert om våren och lite sorgesamt om de stackare som inte har någonstans att sova. Jag tror att vi är rätt så överens om att det är tragiskt att människor "inte bor". Därför läste jag lite grann i den reservation som skrivits. Jag tänkte att det säkert står i den reservationen att i fråga om socialtjänsten ska rätten till egen bostad och lite annat sådant viktigt för människor som inte får bostad skrivas in.

I stället konstaterar jag att vad reservationen som helhet går ut på är att hitta en lämplig form av boende. Då vill jag fråga Rigmor Stenmark: Är "lämplig form av boende" ett eget kontrakt och en egen bostad? Lite längre ned i uppräknningen menar man att kommunen själv inte behöver äga bostäder, utan eventuellt kan man försöka teckna kontrakt med privata bostadsbolag för att kanske hyra ut i andra hand, eller också kan man köpa bostadsrätter av bostadsrättsföreningar och hyra ut dem i andra hand. Riktigt roligt blir det att läsa vidare. Man kan sälja det kommunala bolaget – ungefär så står det i reservationen – och införa ägarlägenheter. Sedan kan kommunen gå ut på marknaden och köpa ägarlägenheter för att sedan hyra ut dessa till hemlösa.

När man har ett sådant redskap som de kommunala bostadsbolagen, är det då inte något omständligt att antingen sälja ut lägenheterna som bostadsrätter och köpa lägenheterna igen för att sedan hyra ut till kommunmedborgarna eller också – något som är ännu värre – omvandla till ägarlägenheter för att sedan köpa in ägarlägenheterna för att kunna hyra ut till människor som inte får en bostad? För mig framstår det hela som ett mycket märkligt resonemang.

Jag förstår inte Rigmor Stenmarks beskrivning av bostadsförsörjningsslagen. Syftet med den är att se till att samhället planerar för medborgarna.

Är det inte på det viset att rätten till skola och förskola styrs av skollagen? Vad är det som är fel med att behovet boende också styrs av en statlig lagstiftning?

Anf. 137 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Det var värst vad Sten Lundström försöker att snedvrída och gör det omständligt. Det här är inte så omständligt, Sten Lundström. Försök inte göra det till det. Men försök inte heller göra det så enkelt som att det bara handlar om, som Sten Lundström vill, att det ska finnas allmännyttiga bostadsbolag, och de ska sköta allt i kommunen. Vi vill ha bostäder även för människor som är bostadslösa. Det är precis som de hemlösas förening här i Stockholm har påpekat i sitt brev så att de inte är

någon homogen grupp. Det kan till och med bli så att du och jag som en gång kanske kommer i den situationen att vi blir vräkta, sjuka eller inte har det så bra som vi har just nu och står där på backen och inte har en bostad. Då måste vi, var och en, ses utifrån den människa vi är och ses utifrån det behov vi har. Där måste man kunna hjälpa till och mötas. Gör det inte omständligare.

Jag begär inte att Vänsterpartiet ska gå oss till mötes, inte ens i min vildaste fantasi gör jag det. Vi har så helt motstående ideologi.

Anf. 138 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska bara konstatera att det inte är jag som gör det invecklat. Det är snarare reservationen som gör det hela invecklat. Det handlar om att man ska sälja bort, sedan ska man köpa in och sedan ska man hyra ut i andra hand. Det är en mycket rörig situation.

Jag ställde en mycket tydlig fråga, och Rigmor Stenmark har en replik kvar. När det gäller möjligheter att få en bostad menar vi, och för övrigt också Hemlösekommittén, att om vi fick det inskrivet i socialtjänstlagen att bistånd till rätten till bostad är en av de möjligheter som ska finnas i socialtjänsten, så skulle man tvinga fram bostäder, antingen i det kommunala bostadsbolaget eller på något annat sätt.

Om det är homogent eller inte kan man ju diskutera. Att människor inte är homogena är klart, men de har alla ett och samma problem. Det är ett ganska "homogent" problem, nämligen att de inte har någonstans att bo. Vi har lagt fram mängder av förslag under de år som jag har suttit här, och jag är övertygad om att Owe Hellberg gjorde det före 1994, förslag och idéer om hur vi ska komma till rätta med hemlösheten. Jag satt tre år i Hemlösekommittén, och vi lade fram elva mycket konkreta punkter. På ingen av de här punkterna har jag någonsin fått stöd från Rigmor Stenmarks parti, inte en enda gång. Den lösning som finns för er nu, som jag ser det, är: Sälj ut allmännyttan och inför ägarlägenheter, se till att kommunerna köper lägenheter i bostadsrätter och gör speciella avtal med privata värdar, köp ägarlägenheter och hyr sedan ut dem. Det måste vara mycket bättre att vi har allmännyttan, samtidigt som bostadsrätter kopplat till hyresrätten och egnahemmen finns kvar.

Bara till protokollet: Vi vill inte omvandla bostadsrätter till allmännyttan, och vi vill inte heller omvandla allmännyttan till bostadsrätter.

Anf. 139 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Det som alltid förvånat mig när vi har varit på studiebesök i ett land och där vi har fått konkreta förslag på hur man kan lösa problemen är att det är precis som att socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister sätter handen för ögonen och ser ingenting, sätter två fingrar i öronen och hör ingenting, som de små aporna brukar göra. I Norge talade man så tydligt om att även människor som var bostadslösa kunde få äga sin lägenhet. Det var det man strävade efter. Man måste se till att också de här människorna har ett eget ansvar och känner att de blir sedda och aktade.

Javisst, utredningen var klar för tre år sedan, eller pågick det kanske i tre år? Men vi har ännu inte sett några konkreta förslag från denna utredning. Så är det i fråga efter fråga i bostadspolitiken. På vartenda sammanträde som vi går på, i varenda diskussion som vi har i kammaren efterly-

ser vi förslag. Kom fram med förslag som vi kan ta ställning till! Men det kommer inga.

När det gäller hur kommunerna ska hantera detta finns det faktiskt redan i grundlagen inskrivet en rätt till en bostad. Men hur blir det med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet? Nej, man ser inte det. Ska vi ändra grundlagen?

Anf. 140 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Herr talman! Det här blir intressantare och intressantare. Vi i Miljöpartiet ser det som så att planering är A och O. Vi införde en lag om kommunalt bostadsförsörjningsansvar. Vi som parti tycker att det kommunala självstyret är oerhört betydelsefullt. Den här lagen talar inte om *hur* man ska göra utan *att* man ska göra någonting. Där måste väl vi som jobbar politiskt på den här nivån ändå vara eniga om att det är viktigt *att* man gör någonting. Det är väldigt många som har vittnat om att det är väldigt viktigt.

Jag är tacksam för att Rigmor Stenmark tog upp de hemlösas situation. Utskottsmajoriteten hänvisar väldigt ofta till socialutskottet, att just de hemlösas dilemma ska handhas av socialutskottet. Jag tycker att det är dags att i hög grad föra den diskussionen i bostadsutskottet. Jag är tacksam för att Rigmor tog upp det. Det de hemlösa behöver är en bostad, ett hem. Det är det de saknar i första hand. Sedan tror jag att många av de sociala frågorna löses om man har ett hem. Det är en väldigt viktig utgångspunkt om man är hemlös. Det som många naturligtvis efterfrågar och skulle känna sig trygga med är att ha ett eget kontrakt. Det gäller både de hemlösa och ungdomar, som också är en utsatt grupp på bostadsmarknaden.

Vi har här diskuterat en del frågor som är viktiga för att man ska kunna bygga mer. Till det hör inte, tycker jag, att man ska bygga på strandskyddat område eller försöka nagga stränderna i kanten. Jag tycker att det är oerhört väsentligt. En del har pratat om besöket i Oslo. Ja, men bostadsutskottet var också på Statens VA-nämnd och hörde hur riskabelt det börjar bli med extremt väder, stranderosion och annat som vi drabbas av, inte vart fyrtionde år som det var tidigare, som Statens VA-nämnd beskrev för oss, inte vart tjugonde, inte vart tionde, utan vart femte och numera nästan vartannat år. Vi kommer att få se mer av det. Naturvårdsverket varnar också för det.

Bostadsutskottet var också i SGI och fick veta vad stranderosion och sådana bekymmer medför. Jag undrar vem som här i kammaren skulle vilja ta ansvar för byggande i strandskyddsområden. Nu är det i så fall kommunerna som skulle få tillåtelse att bygga. Men jag undrar var kostnaderna hamnar sedan, om det är den enskilde villaägaren, kommunen eller staten som ska ta ansvar för de följder som det får om man tillåter byggande inom strandskyddsområden. Nu har strandskyddade områden andra ändamål också, nämligen allmänhetens tillträde och den biologiska mångfalden i de områdena, så det är flera saker.

En annan sak som jag också tycker känns viktigt att ta upp är den reformerade hyressättningen, som väldigt många tydligen ser fram emot ska genomföras. Bostadsutskottet träffade de inblandade tre parterna när de just hade kommit överens om hur man skulle kunna reformera hyressättningen. Alla ni andra applåderade överenskommelsen och tyckte att

den verkade bra. Om regeringen kommer med förslag om det går det igenom. Men det är inte med mitt godkännande, det ska jag säga.

Det här förslaget innebär nämligen att marknadshyror stegvis införs. Det vill jag inte se. Besittningsskyddet kommer att urholkas. Med det här förslaget kommer vi också att få se samma ekonomiska segregering som har uppstått när man har omvandlat hyresrätter till bostadsrätter.

Miljöpartiets principiella ståndpunkt är att man ska motverka spekulation i boendet. En bostad är inte som vilken vara som helst, utan det är – som många här tidigare i dag har sagt – en social rättighet. Det är en mänsklig rättighet att ha tak över huvudet.

Den boendeform som vi vill framhålla framför alla andra är den kooperativa hyresrätten där man med en mycket ringa insats antingen i ägarform eller i hyresform kan ingå i ett kooperativ.

Vi har tagit upp en annan fråga, och det är bostäder för utsatta kvinnor. Jag är socialarbetare till professionen. På den tid som jag var socialsekreterare hade vi möjlighet att höra oss för i en annan kommun om det gällde en människa som hade varit utsatt för våld och behövde flytta till en annan ort. Nu verkar det som att denna möjlighet har urholkats, så därför har vi en reservation, nr 12, under punkt 7 som jag yrkar bifall till.

Anf. 141 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Helena Hillar Rosenqvist sade att det är viktigt att man gör någonting, och det tycker jag också. Men att göra någonting kan ju inte bara innebära att man tar ställning till bostadsförsörjningsprogram i kommunerna.

Jag tycker också att det är viktigt att man i kommunerna debatterar, diskuterar och lägger fast hur man vill ha det i sin egen kommun, eftersom det ser så väldigt olika ut.

Jag har själv varit kommunpolitiker under många år i olika kommuner, så jag vet att det inte går att göra exakt samma sak i Uppsala som i en liten kommun som Tierp eller Enköping. Det ser så väldigt olika ut.

Jag tycker att det är viktigt med översiktsplanering, och där vill jag fråga Helena Hillar Rosenqvist: Räcker det inte med att kommunen har en översiktsplanering som man tar fasta på en gång per mandatperiod och diskuterar utifrån den enskilda kommunens förutsättningar?

Anf. 142 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Nej, jag tycker egentligen inte det. Det är fråga om lite olika saker. Det handlar mycket om den fysiska planeringen, och i och för sig har man möjlighet att anvisa olika områden. Vi kommer väl in på det när vi diskuterar PBL-frågorna.

Det här handlar mera om ett socialt ansvar. När det gäller bostadsförsörjningsansvaret skulle kommunerna ensamma eller tillsammans kunna ordna till exempel en bostadsförmedling. Det ligger på ett lite annat plan än PBL-frågorna. Det är mitt svar på den frågan. Detta behövs också faktiskt.

Jag beklagar att samhällsbyggnadsministern inte deltar i våra debatter. Jag vet att hon deltar livligt i interpellationsdebatter, men när vi allihop har en debatt är hon inte här, och det är lite synd.

Prot. 2004/05:127

26 maj

Bostadsförsörjningsfrågor

Anf. 143 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Vi har en socialtjänstlag som jag antar att också Miljöpartiet mycket väl känner till. I den står det att kommunen har ansvar för varje människa som finns inom kommunens gränser. Det finns alltså instrument i dag om man vill använda sig av dem.

Anf. 144 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Det var ju ingen direkt fråga utan mera ett påstående. Jag vet ju vilka lagar som gäller eftersom jag så att säga har jobbat i branschen.

Att man gör så här stärker bostadssituationen i kommunen, och det är många människor som har en väldigt eftersatt bostadssituation. Det är väsentligt att man har möjlighet att veta vad det finns för bostäder och vilka chanser man har på bostadsmarknaden.

Jag vet ju att lagen om kommunalt bostadsförsörjningsansvar ger en möjlighet att ålägga de kommuner som inte har en så bra situation som man har här i huvudstaden att ta sitt ansvar.

Anf. 145 ANDERS YGEMAN (s):

Herr talman! Utanför skiner solen, som Rigmor Stenmark så riktigt påpekade, men i kammaren förefaller det att råda borgerlig solförmörkelse. Ingenting gott har hänt i detta rike sedan Socialdemokraterna tog över. Allt är dåligt, negativt och hemskt. Skulle vi bara få en borgerlig regering skulle allting bli roligare, bättre och trevligare.

Men, herr talman, kanske borde man lätta lite på den borgerliga solförmörkelsen, skygglapparna, kepsarna och allt vad de kan ha för att få det så där mörkt inför den verklighet som finns utanför kammaren.

Bostadsbyggandet i Sverige slår rekord. Det har ökat i åtta år i rad. Vi har det högsta bostadsbyggandet på över ett decennium. Bostadsbyggandet ökar dessutom mest där det behövs som bäst, i våra storstäder, tillväxtområden och högskoleorter.

Den socialdemokratiska partikongressen satte upp målet om att bygga 25 000 bostäder om året. Rekordbyggandet gör att det målet har överstigit med råge.

I vårt valmanifest lade vi ribban ännu högre. Vi sade: Vi ska bygga 30 000 bostäder om året. Många sade att det var orealistiskt. Några sade att det var omöjligt. Borgerligheten i kammaren kände ingen större optimism inför det målet.

Men när vi nu samlas här i kammaren kan vi konstatera att även detta mål har överträffats. Förra året startades byggandet av 32 000 nya bostäder. På bara ett år byggs bostäder som skulle kunna rymma hela Skellefteås befolkning.

Om bostadsbyggandet under mandatperioden skulle ha skett på ett och samma ställe skulle det vara Sveriges tredje största stad. Den skulle vara större än Uppsala och Linköping, ja, till och med större än Malmö.

Men vi bygger inte bara mycket, vi bygger också billigt. På över 30 platser runtom i landet har de byggkostnadsforum som vi startade visat att det går att bygga bra bostäder till låga kostnader. Man bygger bostäder med parkett i vardagsrummen, med helkaklade badrum, med fönster vid diskbänken och man bygger tvårumslägenheter med en hyra som ligger under 4 000 kr i månaden.

Bostadsbyggandet har ökat åtta år i rad, men rekordbyggandet har inte tillkommit av en slump. Rekordbyggandet är effekten av en aktiv socialdemokratisk bostadspolitik.

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Bostadsförsörjnings-
frågor*

- Vi har sänkt momsen för byggandet av hyreslägenheter till 6 % – de bostäder som Rigmor Stenmark tyckte att det var viktigast att stödja.
- Vi har infört bostadsförsörjningsprogram och stärkt lagstiftningen kring bostadsförmedlingen.
- Vi har infört ett investeringsbidrag för hyreslägenheter.
- Vi har startat byggkostnadsforum för att öka den bristande konkurrensen på bostadsmarknaden, pressat ned byggkostnaderna och inflyttningshyrorna.
- Vi har förenklat byggreglerna för att göra det billigare att bygga studentlägenheter.
- Vi har infört tredimensionell fastighetsbildning, som nu ger nya bostäder på platser där det tidigare var omöjligt eller olönsamt att bygga.
- Vi har ändrat instansordningen för att korta tiden mellan byggplan och färdigt hus.
- Inte minst har vi fört en ansvarsfull ekonomisk politik som pressat ned räntan till rekordlåg nivå – något som pressat ned byggkostnaderna och gjort det möjligt för fler människor att äga sitt hem.

När de fyra borgerliga partierna styrde Sverige stötdök bostadsbyggandet. Byggandet av hyreslägenheter kollapsade, räntan sköt i höjden och många bostadsrätts- och villaägare tvingades gå från hus och hem med skulderna som det enda minnet av det egna hemmet. Följden av det borgerliga motståndet mot varje form av bostadspolitik blev katastrofal. Bostadsbyggandet blev det lägsta i svensk modern historia.

Nu står samma partier här igen. De ordinerar samma medicin med samma ofelbara självsäkerhet. Jag är rädd för att det kommer att ge exakt samma resultat. De borgerliga partierna vill riva upp de åtgärder som lett till det rekordhöga bostadsbyggandet. Trots att Boverket, den statliga myndigheten, slagit fast att så mycket som 70 % av det som byggts inte hade kommit till stånd om det inte hade varit för den aktiva bostadspolitiken med stöden, vill borgarna riva upp och rasera.

Ni misslyckades, vi har lyckats. Varför skulle väljarna vilja byta framgång mot det borgerliga fiaskot?

Herr talman! Det är dags att här i kammaren reda ut den borgerliga hyrespolitiken. Tidigare stod alla partier utom Moderaterna bakom bruksvärdessystemet, den svenska modellen för hyressättning. Det är en framgångsrik modell som gett lägre hyror i Sverige än i de flesta andra länder. Det är en modell som bygger på några grundbultar:

- Hyror satta i fria förhandlingar mellan hyresgäster och fastighetsägare.
- Hyror baserade på bruksvärde, inte marknadsvärde.

- Ett verkligt besittningsskydd och ett verksamt skydd mot oskäligen hyror.

I det betänkande som i dag ligger på riksdagens bord vill nu alla borgerliga partier riva upp den svenska modellen. Bruksvärdet ska ut, marknadshyror ska in. Hyrorna kan komma att dubblas eller rentav tredubblas – hyreshöjningar som innebär att miljarder, alltså tusentals miljoner kronor, förs över från Sveriges hyresgäster till redan rika fastighetsägare.

Vi har i dag marknadshyror för lokaler. Lokalhyresmarknaden har exakt samma skyddsmekanismer som de borgerliga partierna vill ha för hyresgäster, exakt samma skyddsmekanismer som borgerligheten beskriver i sin reservation. Den typen av marknadshyror som borgerligheten förespråkar kan vi alltså se resultatet av och utvärdera i verkligheten.

Marknadshyrorna för lokaler har lett till att de attraktivaste lägena har tömts på småföretag. Centrumen i våra större städer domineras helt av de stora jättarna Mc Donalds, H & M, Stadium – samma affärer överallt. De mindre tvingas ut till mindre attraktiva lägen.

Man kan naturligtvis tycka vad man vill om denna enkelriktning, men det vore katastrofalt om samma sak skedde med vanliga människors boende. Hyrorna skulle dubblas, ja kanske rentav tre- eller fyrdubblas i de attraktivaste lägena. Den som inte klarar att hyran höjs från 6 000 kr till 12 000 kr eller 18 000 kr i månaden tvingas att flytta. När stadskärnorna töms på löntagare, pensionärer och barnfamiljer accelererar segregationen. Innerstaden blir ett reservat för de redan rikaste. Medel- och låginkomsttagare tvingas mot sin vilja ut till förorter och kranskommuner.

Centerpartiet påstår sig vilja värna om den lilla människan. Nu har ni svängt och vill i stället gynna stora fastighetsbolag. Vad tycker Rigmor Stenmark att den som får sin hyra tredubblad som en direkt följd av Centerpartiets marknadshyror ska göra?

Kristdemokraterna påstår sig värna familjen och pratar om närvarme i stället för fjärrvarme. Nu har ni svängt. Hur ska en barnfamilj klara mat och blöjor om den tvingas betala 18 000 kr i månaden i hyra? Vad blir Dan Kihlströms svar till de barnfamiljer som Kristdemokraterna vill tvinga från hus och hem?

Det står nu tydligare än någonsin klart att det enda som den så kallade alliansen är överens om är att den vill stoppa det rekordstora bostadsbyggandet och höja hyrorna för vanligt folk.

Herr talman! Valet närmar sig och alternativen blir tydligare:

Fortsatt rekordbyggande med Socialdemokraterna eller uppriven bostadspolitik med byggstoppsalliansen.

Låga räntor och ansvarsfull ekonomisk politik med Socialdemokraterna eller överbudspolitik och skyhöga räntor med räntehöjaralliansen.

Ett utvecklat modernt bruksvärdessystem med Socialdemokraterna eller marknadshyror som tvingar folk från hus och hem med hyreshöjaralliansen.

Jag tror att väljarna kommer att rösta för att bibehålla den svenska alliansfriheten.

Jag yrkar bifall till förslaget till beslut i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 146 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Det var ett verkligt självberömmelsetal som Anders Ygeman har lyckats åstadkomma här. Jag lyssnade för 20 minuter sedan när Vänsterpartiet var uppe och pratade, och jag tycker inte att det fanns så mycket som de höll med om när det gäller det här. De har fem reservationer i betänkandet, så de står inte alls på din sida i den här självberömmelsen.

Sedan försöker Anders Ygeman, som han har gjort sedan jag kom in i bostadsutskottet, hota med vad som kommer att hända om den borgerliga alliansen får makten. Han hotar med marknadshyrorna. Det är Anders Ygemans paradnummer.

Men jag kan tala om för Anders Ygeman – han bor ju här i Stockholm – att marknadshyror redan finns i Stockholm, fast då är det svarta pengar som gäller. Det gäller att ha kontakter eller kontanter för att få en hyresrätt inne i Stockholm, så det finns faktiskt marknadshyror redan. Men det kanske Anders Ygeman inte har märkt, trots alla lägenhetsskandaler.

Jag har en fråga till Anders Ygeman. Den gäller att ni är inne och försöker styra kommunerna ganska mycket i betänkandet. Jag citerar ur bostadsutskottets betänkande: "Bostadsutskottet ser positivt på de initiativ som regeringen nu tar i frågor om hur bostadsförsörjningen skall effektiviseras genom bostadsförmedling och andra åtgärder." Min fråga är: Hur effektiviseras bostadsförsörjningen genom en bostadsförmedling? Står Anders Ygeman bakom det här med obligatorisk offentlig bostadsförmedling, eller är det här bara en eftergift som ni har tvingats göra till Vänsterpartiet när ni har förhandlat i någon annan fråga? Anders Ygeman bor ju faktiskt i Stockholm, och det är 100 000 som står i bostadskön i Stockholm, trots Anders Ygemans självberömmelse av allt vad ni har åstadkommit. Ni har ju makten i Stockholm också. Står Anders Ygeman bakom en offentlig obligatorisk bostadsförmedling? Anders Ygemans partikamrater i Stockholm säger ju nej. De vill inte ha det här.

Anf. 147 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Marietta de Pourbaix-Lundins tystnad om det rekordstora bostadsbyggandet är talande.

Marietta de Pourbaix-Lundin kommer ju från Haninge, strax söder om Stockholm. Under den här mandatperioden kommer vi att kunna bygga bostäder och täcka bostadsbehovet för fyra gånger så många som bor i hela Haninge kommun. Är inte det en källa till viss glädje för Marietta de Pourbaix-Lundin?

Jag är stolt över bostadsförmedlingen i Stockholm. Det antar jag att Marietta också är. Det är en gemensam politik från Socialdemokraterna och Moderaterna i Stockholms kommun. Varför skulle jag inte vara stolt över den? Dessutom är jag stolt över att kötiden drastiskt minskar i bostadsförmedlingen i Stockholm. I Marietta de Pourbaix-Lundins hemkommun Haninge kan man nu få en bostad efter bara två års kötid. Det är fortfarande för mycket, självklart. Men med det rekordstora bostadsbyggandet ska fler bostäder komma och kötiden minska.

Prot. 2004/05:127

26 maj

*Bostadsförsörjnings-
frågor*

Visst, jag tycker att det är självklart att alla kommuner som har bostadsbrist och problem på bostadsmarknaden ska ha en bostadsförmedling med en rak och enkel kö för att minimera den tid som lägenheterna står tomma, för att hjälpa till att matcha bostadssökandes och fastighetsägares behov. Det är just det som man lyckas med i Stockholm och som gör att fler och fler privata fastighetsägare väljer att lägga ned sin egen bostadsförmedling och går över till den kommunala bostadsförmedling som ditt parti och mitt parti har varit överens om i Stockholm.

Kan du inte vara lite stolt över att det byggs bostäder, att det förmedlas bostäder, att det går bra för Sverige?

Anf. 148 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Jag älskar Sverige och är jätteglad när det går bra för Sverige. Men när vi pratar om hur det byggs i Sverige ska vi komma ihåg att det är från en historiskt väldigt låg nivå som bostadsbyggandet ökar just nu. Och det är inte tack vare utan trots regeringen som det byggs, för det finns massor av hinder för bostadsbyggandet.

Jag kan konstatera att Anders Ygeman inte svarar på min fråga om vi måste ha en lag som tvingar alla kommuner att inrätta en obligatorisk offentlig bostadsförmedling. Det är riktigt att det finns en bostadsförmedling – jag tog själv upp frågan – i Stockholm som fungerar trots att det inte finns en lag. Den finns ändå. Varför ska det finnas en lag som tvingar varenda kommun att inrätta denna obligatoriska offentliga bostadsförmedling? Det var det jag undrade.

Anders Ygeman säger att man behöver stå i kö i bara två år. Ja, Socialdemokraterna har styrt Sverige i 64 av 73 år. Ni har haft makten de senaste elva åren. Det är Socialdemokraternas Sverige: Man behöver stå i kö i bara två år. Det är ganska länge för en människa som inte har en bostad.

Jag går tillbaka till Anders Ygeman och frågan om en friare hyresättning. När kommer propositionen? Jag trodde, precis som ni skriver i betänkandet, att mycket kommer att bli tillgodosett när propositionen kommer. Det betyder att vi inte står så där jättelångt från varandra. Annars skulle ni inte våga er på denna skrivning i betänkandet. Jag ska visa dig efteråt, Anders Ygeman, var det står att ni tror att vi kommer att bli nöjda när det gäller den nya hyressättningspropositionen eftersom vi kommer att få det vi vill tillgodosett. Det betyder att ni också faktiskt har insett att man inte kan fortsätta att ha det så när bruksvärdessystemet styr och en massa svarta pengar används när hyresrätter ska förmedlas, speciellt där det är bostadsbrist.

Anf. 149 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att ge Marietta rätt. Det är helt riktigt att det faktum att bostadsbyggandet har ökat så kraftigt under så lång tid beror på att vi började från en historiskt sett låg nivå. Den tiden är lätt att peka på när Sverige styrdes av en borgerlig regering. Sedan dess har vi lyckats vrida kursen, och bostadsbyggandet har ökat. Det tog något år i början. Misslyckandet var så fatalt och kollapsen i bostadsbyggandet så total. Men nu ökar det igen. Bostadsbyggandet i Sverige har inte varit så här högt sedan 1992 – sista eftersläpningen efter den socialdemokratiska regeringen.

Ska man kunna tvinga en kommun som har bostadsbrist att införa bostadsförmedling? frågade Marietta de Pourbaix-Lundin. Ja, självklart. Den lagstiftningen har vi i dag. Skälet till det kan vi också hämta i Stockholmsregionen, när vi hade några kommuner som drog sig undan sitt regionala ansvar, som litade på att kommunen bredvid skulle lösa bostadsförsörjningen och bostadsproblemen. Vi hade några främst borgerliga kommuner som inte tog ansvar för sin egen befolkning, som inte byggde bostäder till sina egna ungdomar. Då är det självklart att vi ska ålägga dem samma krav som vi lägger på alla andra kommuner. Den lagen finns. Regeringen kan i dag besluta att en kommun ska inrätta en bostadsförmedling. Vi har redan fattat det beslutet i kammaren, och jag står självklart bakom det.

Anf. 150 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Vi har inte sagt att allt är mörkt med Socialdemokraterna, Anders Ygeman. Det är Anders Ygemans egen tolkning, och han vet naturligtvis bäst vad gäller hans egen politik. Jag beklagar om det känns så mörkt.

Sammanställningen av bostadsmarknadsenkäten för Stockholms län är färsk. Den är undertecknad: Stockholm i april 2005. Den visar att det inte är så bra som Anders Ygeman vill göra gällande. Jag ska inte upprepa allt vad jag sade i talarstolen. Det finns att läsa i protokollet. Men jag skulle vilja råda Anders Ygeman att öppna ögonen och lyssna lite grann på vad som sägs från talarstolen. Då behöver det inte bli så deppigt att man behöver dimpa ned i stolen och se bedrövlig ut.

Man kan ändå tycka att man skulle kunna ta till sig sakligt gjorda enkäter som kommuner har besvarat. Där framgår att Stockholms kommun inte har besvarat frågan om huvudsakliga hinder för bostadsbyggandet – antingen med ja eller nej. Men kommunen anger att behovet av och efterfrågan på bostäder till rimliga kostnader är stort. Efterfrågan på nyproduktion avgörs av pris och ekonomisk utveckling. Kommunen pekar på ej infriad infrastruktursatsning, för tillfället svag arbetsmarknad i regionen, ansträngd kommunal ekonomi, att incitament att växa mer saknas, kostnader för investeringar i skola, kostnader för segregation, länsstyrelsens rigida hållning beträffande strandskydd kontra stadens utveckling, brist på tomter för ägarbyggda småhus och att kommunens infrastruktur inte håller för en kraftigare utbyggnad. Det finns växtvärk i Stockholm.

Det är på något sätt bra att det blir svart på vitt. Då är inte allt alldeles hopplöst, Anders Ygeman. Vet man om problemen, kan man också göra något åt dem.

Anf. 151 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag uppfattade inte riktigt Rigmor Stenmarks fråga. Men Rigmor Stenmark ägnade ändå åtta minuter av sin tid i talarstolen åt att inte med en enda stavelse nämna att vi i dag har det högsta bostadsbyggandet på 13 år i Sverige. Det var problem och klagomål, precis som hos de andra borgerliga partierna.

Varför kan ni inte glädjas över att det går bra? Vi har ökat och ökat. Det finns självklart bostadsbrist kvar. Det finns bostadsbrist i Stockholm. Det finns bostadsbrist i Haninge. Det finns bostadsbrist till och med i Malmö. Men det glädjande är att vi gör något åt det. Vi har ett recept

som fungerar, en medicin som ger resultat. Vi bygger bostäder som aldrig förr. På ett helt decennium har det inte byggts så mycket bostäder.

Varför kan inte borgerligheten glädjas över det rekordstora bostadsbyggandet? Varför tror ni att den medicin som gjorde att bostadsbyggandet i Sverige kollapsade skulle leda till en bättre situation nu?

Anf. 152 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag hör till dem som tycker att det inte är så absolut självklart att ta mediciner i efterhand. Det är bättre med förebyggande åtgärder, till exempel att staten har en sund och säker ekonomi och att det görs infrastruktursatsningar så att det går att bo på andra håll än i Stockholm. Då behöver vi inte uppleva denna växtvärk, som är resultatet av Socialdemokraterna. Det är faktiskt så. Man vill inte se att hela landet är en möjlighet.

Det var oerhört beklämmande när människor skulle "tvångsflyttas" när växtvärken blev för stor, till exempel till Karlstad. Då sade människor, till och med i tv, att dit kunde de absolut inte flytta. Där skulle det vara nattsvart. Där fanns ingenting. Jag flyttade senare själv dit, och jag upptäckte att det är helt fantastiskt.

Människor säger att de naturligtvis inte kan bo på Gotland. Men när man följer med Lilian Virgin och besöker Gotland upptäcker man att där är helt fantastiskt.

Egentligen skulle vi ha sammanställningar av bostadsmarknadsenkäter för hela landet, så att vi kunde se att hela regionen ska tas till vara och inte i efterhand behöva ge medicin åt en dålig socialdemokratisk politik.

Anf. 153 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag har tre korta konstateranden.

1. Rigmor Stenmark efterlyser statistik och beskrivningar av bostads-situationen i alla Sveriges kommuner. Man skulle kunna få det om det fanns obligatoriska bostadsförsörjningsprogram som till exempel Boverket skulle kunna sammanställa. Men du har ägnat halva din talartid till att säga att vi inte ska ha det.

2. Jag frågade Rigmor Stenmark i mitt anförande varför Centern har svängt och vill införa marknadshyror, vill höja hyrorna kraftigt och driva människor från hus och hem. Rigmor Stenmark har haft sin talartid och sin repliktid, och hon har vägrat att svara på de frågorna.

3. Jag blir också imponerad när jag åker till Gotland och hör den socialdemokratiska ordföranden för byggnadsnämnden beskriva hur socialdemokratin aktivt bedriver bostadspolitik. Vi kanske skulle åka till fler kommuner med framstående socialdemokratiska politiker.

Anf. 154 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Nu vill jag ha högläsning ur betänkandet med anledning av hyressättningssystemet. Så här står det i majoritetstexten, som Anders Ygeman står bakom:

"Enligt bostadsutskottets uppfattning bör riksdagen inte nu i sak ta ställning till de framlagda motionsförslagen om förändringar i hyressättningssystemet. Utskottets ställningstagande sker mot bakgrund av den överenskommelse som träffats mellan hyresmarknadens parter, Hyres-

sättningsutredningens förslag samt att regeringen inom en snar framtid kan förväntas förelägga riksdagen ett förslag i frågan.”

Fortsättningsvis: ”Det kan inte heller uteslutas att motionärerna bedömer att vissa synpunkter blir tillgodosedda genom regeringens förslag.”

Då har jag en fråga till Anders Ygeman, som sitter på makten i utskottet och som har möjlighet att dansa pardans med regeringen: Anser Anders Ygeman att Hyressättningsutredningen är för att införa marknadshyror i Sverige rakt av? Kommer Anders Ygeman redan i dag att avslå alla Hyressättningsutredningens förslag? Så har jag uppfattat det.

Anf. 155 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Svaret på båda de två frågorna är nej, självklart inte. Men det är inte det ni beskriver i er reservation. Däremot finns det saker som vi och ni är överens om. En sådan sak är inflyttningshyrorna, att det måste finnas en trygghet i att den hyra man förhandlar fram också blir den hyra som gäller längre än sex månader. Det har vi till och med partikongressbeslut på. Jag hoppas att vi kan få enighet om den frågan här i riksdagens kammare. Jag hoppas att vi ska kunna sätta oss ned med Miljöpartiet och diskutera vad vi ska kunna få fram för trygghet i den frågan.

Men det är inte det som ni skriver om i er gemensamma reservation. Det är ju marknadshyror. Ni beskriver exakt det system som finns på lokalhyresmarknaden, där hyrorna är tre, fyra, fem gånger så höga och där man har drivit ut småföretagare, egenföretagare och antikvariat från städernas innerkärnor ut i förorter eller kranskommuner. Precis på samma sätt kommer ni med er politik att driva ut barnfamiljer, pensionärer, låginkomsttagare och medelinkomsttagare från städernas innerkärnor till förorterna och kranskommunerna, när de inte har råd att betala den hyran.

Vi har kämpat en hel mandatperiod för att pressa ned inflyttningshyrorna, öka konkurrensen i Byggekostnadsforum, visa att det går att bygga billigt. Varje gång vi har diskuterat ett betänkande här i kammaren har borgerligheten brytt sig om det motsatta, nämligen att försöka hitta system för att höja hyrorna. Vi tycker att hyrorna är för höga. Vi vill pressa ned dem så att fler människor ska kunna ha råd att bo. Ni vill motsatsen.

Anf. 156 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Det är väldigt allvarliga beskrivningar och anklagelser som Anders Ygeman far fram med. Då vill jag till protokollet påtala att på s. 45 i detta betänkande, reservation nr 17 under punkt 10, står exakt de förslag som vi har framlagt i våra motioner och som vi har framlagt i denna kammare i andra avseenden vad gäller hyressättningssystemet.

Jag menar att det Anders Ygeman i dag gör med den här typen av retorik är att slå undan fötterna för precis den hyressättningsutredning som är lagd och som jag hoppas att vi får en proposition på. Den hyressättningsutredningen har ju tillkommit på grundval av att tre stora aktörer, Sabo, Hyresgästernas riksförbund och Fastighetsägarna Sverige, har påtalat vikten av en reformering.

I detta betänkande står det mycket tydligt om behovet av en reformering av hyressättningssystemet. Folkpartiet har valt att redan i dag säga att det som anger nyproduktionen i Hyressättningsutredningen tycker vi

är mycket bra. Vi anser också att 1968 års beslut kring införandet av bruksvärdessystemet, där också läget hade en stor betydelse för hur man skulle sätta hyrorna, är en väldigt viktig återgång till att upprätta de grundprinciper som har funnits.

Jag menar att det är väldigt allvarligt att från talarstolen påstå något som inte finns och inte har kommit till uttryck i ett annat partis motioner.

Jag har uppfattat att Anders Ygeman är både stolt och nöjd, att det är frid och fröjd. De 6 000 demonstranterna på Mynttorget bemödade sig inte Socialdemokraterna om att träffa. Jag utgår då från att dessa personer inte heller i dag får ett svar från Anders Ygeman på frågan hur de ska lösa sin bostadssituation, annat än att det är helt okej att stå i bostadskö i Haninge i två år.

Anf. 157 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Moderaterna och Centerpartiet står öppet för att de vill införa marknadshyror. Nu har Folkpartiet och Kristdemokraterna skrivit sig samman med de här två partierna. Jag utgår från att det inte är så att Moderaterna och Centerpartiet har lagt sig platta för Folkpartiet och Kristdemokraterna.

När man läser den gemensamma reservationen framgår det tydligt att det system ni vill ha inte är trepartsöverenskommelsen. Ni vill ha samma system som finns på lokalhyresmarknaden, alltså där man inte har någon allmännytta som det går att bruksvärdespröva mot, där man har ett urholkat besittningsskydd mot dagens system och där man har en urholkad skälighetsbedömning gentemot dagens system.

Helt enkelt: Ni vill införa marknadshyror. Ni vill höja hyrorna för vanligt folk. Ni måste ju ta ansvar för er egen reservation.

Jag står i allt väsentligt bakom trepartsöverenskommelsen. Möjligen kan jag tycka att en del teknik som de har fört fram är krånglig och kan bli svår att föra in i svensk lagstiftning, men annars står vi i allt väsentligt bakom den. Det är ett sätt att modernisera det svenska bruksvärdessystemet, inte att avskaffa det, som förefaller vara de fyra borgerliga parternas förslag.

Anf. 158 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Moderaterna ser Vänsterpartiet som det stora hotet i bostadspolitik. Vi är tydligen ett större hot än vad regeringen är. Marietta de Pourbaix-Lundin tog fram några saker som hon förknippade med oss, och jag tänkte kommentera dem lite grann.

Men jag vill börja med Anders Ygeman, som pratade om rekord. Han får nog läsa på bättre i Guinness rekordbok eller någon annan tabell vad det står om bostadsbyggandet. År 1991 byggde vi 73 000 bostäder. Det är dubbelt så mycket som dagens nivåer. Vi är på rätt väg, Anders Ygeman, men vi ska naturligtvis bygga fler bostäder. Även du vet att vi har ett stort eftersatt behov när det gäller nyproduktionen.

Det är många som har hyllat Norge. Jag var också med till Norge. Visst fanns det mycket som var bra i bostadspolitik där, men det var mycket som jag absolut inte vill ha.

Liksom i Sverige bor de flesta i eget boende. Men det finns också hyresrätter. Mellan 15 och 20 % bor i hyresrätt i någon form av inneboende,

i källaren eller på loftet, hos någon som har eget hem och tyvärr då med ganska otrygga hyresvillkor.

Men så kom det beklämmande: 4 % av norrmännen bor i offentligt ägda hyresrätter, och de betraktas som *vanskeligstillte*. De är *vanskeligstillte*. De betraktas alltså som någon andra sortens medborgare.

När vi tittade på hur norrmännen beskriver svensk bostadspolitik kunde vi läsa i tabellerna – hör och häpna! – att alla som bor i allmännyttan är *vanskeligstillte*. Jag påpekade det för departementsrådet, så jag hoppas att de ändrar sina tabeller och skriver ord som hör till verkligheten. Är det så att hyresgästerna på bomässaområdet i Malmö är *vanskeligstillte*? Är de som bor på Östermalm eller i Potatisåkern i Malmö *vanskeligstillte*? Nej, det är en bedrövlig beskrivning av verkligheten.

Marietta de Pourbaix-Lundin var oerhört rädd för obligatoriska bostadsförmedlingar – det är det hemskaste som kan hända. Där får de stackars socialdemokraterna och vänsterpartisterna bara stå i kö. Jag kan säga att även moderater är välkomna att stå i den kön. Vi gör ingen skillnad där – det ska vara rättvist.

Varför är det här viktigt? Ja, först och främst säger vi att de ska vara obligatoriska. Men man kan naturligtvis göra undantag, om man kan påvisa att man kan uppnå de mål som man har med bostadsförmedlingen. Det finns naturligtvis kommuner där man inte behöver det, men man måste påvisa att man inte behöver det.

I en bostadsförmedling kan man lämna ut lägenheter efter ett kösystem. Man har möjlighet att också ha särskilda förtursköer. Man får kunskap om bostadsbehov, och behov och efterfrågan är två väldigt skilda saker.

Marietta de Pourbaix-Lundin var också väldigt bekymrad över den så kallade stopplagen. Stopplagen var egentligen något annat, men det kallades fortfarande det. Jag kan bara konstatera att 90 % av alla prövningar när det gäller stopplagen har lett till försäljning av hyresrätter. Jag skulle vilja säga att den inte är särskilt verksam i det avseende som Marietta funderar över. Det borde vi naturligtvis göra någonting åt. Vi borde bland annat se till att vi har en förtursordning för hyresgäster så att man har rätt att vara hyresgäst om man vill. Man ska inte bara kunna bli såld hit eller dit eller råka ut för en omvandling på ett sätt som inte stämmer överens med de idéer och tankar som man har om att få vara hyresgäst.

Anf. 159 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Det finns redan en lag som heter lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Enligt den lagen kan regeringen, om den vill, peka med hela handen på en kommun och säga: Inrätta en bostadsförmedling!

Detta har regeringen inte använt sig av en enda gång, såvida man inte har gjort det precis i dag, för det har jag inte kollat. Vänsterpartiet vill att vi ska stifta en ny lag där det blir obligatoriskt för varje kommun att ha en offentlig bostadsförmedling. Sedan säger Owe Hellberg att man kan göra vissa undantag. Det är det jag vänder mig mot. Jag vill i och för sig inte ha den första lagen heller, men ni vill göra det ännu mer tvingande för kommunerna än det är i dag, och det förstår jag inte.

Jag tackar för att även andra än vänsterpartister och socialdemokrater får stå i denna kö. Men jag hoppas att det aldrig blir verklighet, så vi slipper de här obligatoriska offentliga bostadsförmedlingarna.

Jag sade väldigt tydligt att den heter lagen om allmännyttiga bostadsföretag, men i folkmun kallades stopplagen eftersom den stoppar och krossar folks drömmar. Jag har statistik över när ärenden väl kommer till Boverket. Boverket har sagt ja till försäljning i 6 beslut som omfattade 841 lägenheter och nej till försäljning i 18 beslut som omfattade 2 358 lägenheter. Det är knappast så att man säger ja i så där jättemånga fall när det väl kommer till Boverket – tvärtom.

Anf. 160 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! När det gäller bostadsförmedlingen och ansvariga ministrars vilja att ingripa insåg vi redan när vi antog den lagstiftningen att de inte kommer att ingripa. Lars-Erik Lövdén sade mycket tydligt och klart: Jag kommer inte att ingripa.

Det kommer inte Mona Sahlin heller att göra. Det är därför som hon har börjat fundera på en annan lösning.

När vi antog lagen hade vi ett helt annat lagförslag som faktiskt också Lagrådet tyckte var ett bättre och tydligare förslag än den lag som antogs. Men eftersom vi ville ha till den här lagen fick vi kompromissa. I lagen stod det väldigt tydligt att det skulle vara obligatoriskt, men det skulle finnas möjlighet till undantag om man kunde påvisa att man kan lösa detta på ett annat rimligt sätt. Det tror jag är möjligt i små kommuner där det inte finns någon större bostadskö eller kanske till och med finns tomma lägenheter, men det är inte säkert att det fungerar ändå i ett sådant läge.

När det gäller stopplagen vill jag säga att visst har man sagt nej i vissa fall. I några av de fallen har det handlat om väldigt många lägenheter. Det jag pratade om var antalet ärenden som man har hanterat, och då stämmer statistiken väldigt bra.

Anledningen till att man säger nej, bland annat vid ett tillfälle, är helt enkelt att om man skulle ha sagt ja fanns det inte en enda hyresrätt kvar i det området. De som vill vara hyresgäster skulle inte ha någon möjlighet att bo i det område som man kanske helst av allt vill bo i.

Anf. 161 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att Owe Hellberg inte tror att kommunalpolitikerna ute i de olika kommunerna har förmåga att se vad invånarna i respektive kommun behöver, men jag gör det. Jag tror faktiskt att kommunpolitikerna klarar det. Därför behöver vi inte ännu en lag som ska kunna tvinga kommunerna att införa obligatoriska offentliga bostadsförmedlingar. Det är kanske det som är skillnaden mellan mig som moderat och Owe Hellberg som vänsterpartist. Han vill ställa och styra och tror att han vet bäst.

Det tycks fortfarande vara så, som jag tror att jag sade i mitt huvudanförande, att den högsta lyckan för en vänsterpartist är att stå i en kö, och nu ska det bli det även för oss andra. Vänsterpartiet gillar att förmedla och fördela saker i stället för att se till att det finns något att förmedla och fördela. Så är det i kommunistiska system. Jag vet att Owe Hellberg inte

gillar när jag använder det ordet, men så är det. Vänsterpartiet är ett kommunistiskt parti med en ledare som är kommunist.

Det var bra att Owe Hellberg erkände att jag har rätt när det gäller stopplagen och Boverket. Där ser man hur man kan ljuga med statistik. Man kan ljuga med statistik och få fram precis det man vill. Det jag sade handlade om de faktiska lägenheterna och de faktiska människorna av kött och blod vars livsdrömmar har krossats. Det var betydligt fler som har fått sina livsdrömmar krossade av denna stopplag som Vänsterpartiet vill skärpa till ytterligare, och man är tydligen ganska lycklig över att den finns. Jag tycker att den aldrig skulle ha införts, och jag ska göra allt för att den ska avskaffas.

Anf. 162 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! I mitt partiprogram står det ingenting om kommunism, och det är det jag följer. Jag är alltså vänsterpartist.

När det gäller bostadsförsörjningslagen och obligatorisk bostadsförmedling vill jag säga att jag inte vill ha en ny lag. Jag trodde att jag hade gjort klart för Marietta de Pourbaix-Lundin att det handlar om att skriva om lagstiftningen. I stället för att regeringen ska tvinga sig på en kommun vill vi göra detta generellt med en möjlighet till dispens och undantag. Man står inte bara i kö i en bostadsförmedling. Om jag är rätt informerad av Anders förmedlade till exempel Stockholms stads bostadsförmedling mer än 6 000 lägenheter förra året, och man räknar med inom kort vara uppe i 10 000 lägenheter. Man står inte bara i kö. Det kanske är bra för moderater som vill ha lägenheter att ställa sig i den kön också. De är välkomna. Jag lovar. Man ska få en lägenhet på ett rättvist sätt efter kötid.

Det Marietta pratar om är att ordna bostad efter plånbokens tjocklek. Den som har tjockast plånbok går först. Den som har tjockast plånbok får bo bäst.

Jag vill nog säga att stopplagen fortfarande inte är tillräcklig. När vi diskuterade allmännyttighetslagstiftningen fanns det också en diskussion om hur en utförsäljning skulle gå till med turordningsregler. Vi har varit väldigt tydliga och sagt att ska man sälja allmännytta, ska man sälja den först till allmännytta som kan vara kooperativ hyresrätt till exempel, andra allmännyttiga bostadsbolag eller någon annan som vill leva efter det regelsystemet. I andra hand ska man fortfarande få vara hyresgäst, och då blir det väl ett privat företag som tar över. I tredje hand handlar det om en omvandling till bostadsrätt. Vi är så måna om att vi ska ha alla de boendeformer som vi har och tycker är viktiga.

Vi har lite olika syn på detta, och om Marietta upplever det som ett hot vet jag inte om jag kan beklaga det. Jag tror att det kanske inte är så dumt ändå. Vi har ju så olika uppfattningar om bostadspolitiken.

Anf. 163 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! I den här kammaren är vi ganska öppna för hårda debatter. Men den hårda debatten måste ändå utgå från vad som är rätt. Jag tycker inte att Anders Ygeman har iklätt sig rollen att vara helt saklig, utan han har beskyllt oss för saker som vi inte står för.

Därför måste jag be att få rätta till detta och säga att för Centerpartiets räkning har vi sagt att det behövs en reformering av hyressättningen,

främst för nyproduktionen. Om det trodde jag att vi var väldigt överens i den här kammaren. Det var ju därför man tillsatte en trepartsgrupp som bestod av Hyresgästföreningen, Fastighetsägarna Sverige – man har ett annat namn nu, tror jag – och Sabo. Utifrån en sådan trepartsöverenskommelse, som de skulle jobba fram för att det skulle bli ett så långvarigt och så säkert system att vi alla kunde ha ställt oss bakom det, kunde vi ha fått ett bra beslut här i riksdagen.

Nu undrar jag: Vad är det som gör att Socialdemokraterna inte lägger fram ett förslag? Mona Sahlin har lovat vid interpellationsdebatter att det skulle komma en proposition våren 2005. Den har inte kommit. Det skulle vara bra om vi fick reda på när den kommer! Vi från Centerpartiet vill att det ska vara en reformerad hyressättning. Den ska bygga på avtalsfrihet, som den alltid har gjort i Sverige av tradition, det ska vara ett starkt besittningsskydd och lägesfaktorn ska också vara att räkna med. Men framför allt behövs den för att nyproduktionen ska komma i gång kraftigt när det gäller hyresdelen.

Anf. 164 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag blir lite oroad över att man skriver på reservationer när man uppenbarligen inte vet vad man skriver på. Man pratar gott om trepartsuppgörelsen. Jag kan konstatera att det står skrivet i reservationen: "En central åtgärd i detta sammanhang är att avskaffa de kommunala bostadsföretagens hyresnormerande roll." Detta är något som samtliga tre parter i trepartsöverenskommelsen är överens om. Man skriver dessutom att lägesfaktorn – den lyfts fram som speciell – ska gälla framför allt. Det står ingenstans i överenskommelsen. Men det står att det är bruksvärdet och att man kanske ska titta mer på den enskilda värderingen i varje fastighet. Man säger dessutom i samma reservation att vi inte ska ha förförhandlade hyror i nyproduktion utan helt fri hyressättning. På tre punkter är detta alltså helt felaktigt i förhållande till trepartsöverenskommelsen, tre punkter som faktiskt inte kan tolkas på något annat sätt än att man pratar om marknadshyror.

För säkerhets skull skriver man också in att vi ska ha ett starkt besittningsskydd. Det är inget starkt besittningsskydd i det här. Hyrorna kommer att sticka upp. Ska lägesfaktorn vara så allenarådande som föreslås här är det mycket märkligt.

Sedan vill jag bara säga till Rigmor Stenmark för säkerhets skull att det här ska förhandlas mellan våra tre partier, och vi vill nog se inte bara det här, utan vi vill också se hur man finansierar bostadsbyggandet framöver som en del i det här projektet. Vi är egentligen inte särskilt intresserade av speciella hyror för nyproduktion, utan vi vill snarare se förutsättningar för att det också går att bygga på ett sådant sätt att nyproduktionen per automatik kan föras in i bruksvärdet.

Men som sagt var: Läs vad man skriver på, läs vad som står om trepartsöverenskommelsen, och konstatera att det ni vill i er reservation inte är någonting annat än marknadshyror!

Anf. 165 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag är glad att Sten Lundström säger att han tolkar. Det står naturligtvis var och en fritt att tolka. Men jag ska be att få läsa upp från reservationen: "Syftet med de förändringar i hyressättningssystemet

som vi förordar är att hyresnivåerna skall upplevas som rättvisa och spegla värderingarna hos hyresgäster i allmänhet. Det innebär bl.a. att den s.k. lägesfaktorn kommer att få större betydelse för hyresnivåerna. – – Vi anser att den trepartsöverenskommelse som har ingåtts mellan Hyresgästföreningen, Fastighetsägarna Sverige och SABO om en reformerad hyressättning var ett steg i rätt riktning mot ett reformerat system för hyressättning.”

Jag kan också inbjuda till att komma på den centerstämma som ska vara här i Stockholm i juni, alldeles när vi också har riksdagsdebatter, så det går alldeles utmärkt att följa den debatten och de förslag som vi kommer att ta ställning till från Centerpartiet. Då kommer det att vara avtalsfrihet, starkt besittningsskydd och lägesfaktorn som kommer att vara rådande.

Anf. 166 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Man kan välja att börja och sluta läsa lite var som helst. Jag tolkar inte, utan det här är vad ni har skrivit under på. Ni skriver – det är bara att läsa vidare: ”Hyressättningsutredningens betänkande innehåller delvis förslag med sådan inriktning.”

Och sedan väljer ni att i er reservation ta bort den förhandlade hyran när det gäller nyproduktion, alltså en helt fri hyressättning. I trepartsöverenskommelsen talar man om en hyra som är förhandlad i förväg, där man är överens mellan parterna. Det är inte tillräckligt för er. Ni vill ha fullständigt fri hyressättning – alltså marknadshyra för nyproduktionen helt och hållet.

Ni säger: ”En central åtgärd i detta sammanhang är att avskaffa de kommunala bostadsföretagens hyresnormerande roll.” Grunden för överenskommelsen i trepartsöverenskommelsen är att man behåller allmännyttans hyresnormerande roll. Det är man överens om från Fastighetsägarna, från Sabo och från Hyresgästföreningen – dock inte de borgerliga partierna.

Man talar om lägesfaktorn. Den har ingenting att göra med det här. Lägesfaktorn är någon sorts myt om att det viktigaste är läget och att hyran ska sättas därefter. Det finns andra saker som hyresgäster värderar betydligt högre. Trygghet är i alla undersökningar det hyresgäster sätter som högst – det som står först. Om det här bara ska innebära det som det har inneburit i Malmö, nämligen att lägesfaktorn slår igenom så hårt att lägesfaktorn blir segregering och hindrar vissa människor av ekonomiska skäl från att bosätta sig i de centrala delarna av städerna eller kommunerna, ja, i så fall finns inte Vänsterpartiet med på det här tåget. Men det är den totala värderingen som hyresgästerna gör av sitt boende, och det är det man är överens om i trepartsöverenskommelsen. Sedan går det inte att genomföra trepartsöverenskommelsen med mindre än att vi också löser ut de andra bostadspolitiska problem som finns: bostadsfinansiering, hur vi ska kunna bygga nytt och hur vi ska kunna bygga om utan att hyrorna far upp i himlen.

Anf. 167 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Det är alltså så att det är Vänsterpartiet som sätter krokben för att vi ska få ett reformerat hyressättningsproblem. Det är alltså Vänsterpartiet som sätter krokben och som styr Socialdemokraterna

framför sig så att inte ens vår minister på det här området kommer med en proposition som vi kan få ta ställning till. Det tycker jag är beklagligt.

Det är inte heller så där absolut självklart, tyvärr, att trepartsöverenskommelsen är gällande eftersom alla för närvarande inte är överens. Det finns nog mycket att bolla med. Det tycker jag att man kanske får ha lite respekt för också, men jag tycker att det är beklagligt om det är så att det är Vänsterpartiet som sätter krokben för den nödvändiga reformering av hyressättningssystemet som vi måste få i Sverige.

Anf. 168 ANDERS YGEMAN (s):

Herr talman! Ibland gör man misstag. Jag vill förbehållslöst be Nina Lundström och Folkpartiet om ursäkt för att jag inte hade observerat att de inte stod bakom de övriga allianspartiernas reservation. Det finns inga ursäkter för det. Det var dåligt gjort. Jag borde inte ha attackerat henne för det utan att ha läst på bättre än vad jag hade gjort. Jag vill för protokollets skull återigen be Nina Lundström och Folkpartiet om ursäkt.

Däremot blir det allt tydligare att det är helt omöjligt att få reda på var Centerpartiet egentligen står – om de tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna står bakom den reservation där man förespråkar marknadshyror, vilket man också gjort vid andra tillfällen, eller om man står bakom trepartsöverenskommelsen, som ju finns i betänkandet och som finns i Folkpartiets separat skrivna reservation. Vi får nog anledning att återkomma till det här i kammaren.

För Owe Hellberg, som tycker att jag ska köpa en ny upplaga av Guinness rekordbok, vill jag bara repetera det jag sade i mitt anförande, vilket också går att utläsa av kammarens protokoll, nämligen att det inte har byggts så här många bostäder sedan 1992. Det är alltså ett rekord. Det betyder alltså att bostadsbyggandet var högre 1991 än 1992. Det betyder också att bostadsbyggandet i år kommer att bli högre än 1992.

Jag sade också i mitt anförande att det inte har byggts så här mycket bostäder på över ett decennium, alltså tio år. I år har vi år 2005. 2005 minus tio år blir alltså 1995, fyra år efter 1991, från vilket år Owe Hellbergs Guinness rekordbok verkar vara daterad.

Anf. 169 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Jag är ganska intresserad av sport, men om man använder Anders Ygemans sätt att beskriva rekord blir det svårt att vara sportintresserad och förstå hur man betraktar rekord och annat.

Du kanske använder lite för stora ord när du står i talarstolen. Det tog nämligen bra lång tid innan Socialdemokraterna över huvud taget vaknade i dessa bostadspolitiska frågor. Redan 1994 stod jag här och sade mycket av det som jag sedan fortsatt att säga under åren och som nu faktiskt börjar bära frukt. Men då fanns det inget som helst intresse av bostadspolitik. Det var räntan som gällde. Räntan fixade allt.

Det är lite grann ett Norgesyndrom att tro att räntan fixar allt. Skulle räntan sticka i väg med en procent eller två finns det ingen bostadspolitik, inte ens i Norge. Därför är det viktigt, Anders Ygeman, att vi fortsätter det arbete som vi nu håller på med för även du vet att det inte är särskilt tydligt vad som ska hända efter 2006.

Där kan vi faktiskt lära något av Norge. De sade så här: Eftersom vi ger ränteavdrag med 28 % – vi har 30 % i Sverige – är det självklart att vi vid produktion av hyresrätter av neutralitetsskäl ger ett 30-procentigt investeringsbidrag. Det kanske vore något att tänka på.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 juni.)

Prot. 2004/05:127
26 maj

*Bostadsförsörjnings-
frågor*

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 26 maj

2004/05:1720 av *Harald Nordlund* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Spridning av kärnvapen

2004/05:1721 av *Sermin Özurküt* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Händelserna i Andizjan, Uzbekistan

2004/05:1722 av *Cecilia Widegren* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Löne- och redovisningskontoret i Karlsborg

2004/05:1723 av *Dan Kihlström* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Digitalradio

2004/05:1724 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Stormfälld skog

2004/05:1725 av *Alice Åström* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Import av krigsmateriel från Israel

2004/05:1726 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Skärpt miljölagstiftning

2004/05:1727 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Spridningen av bekämpningsmedel

2004/05:1728 av *Ulf Sjösten* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Uppehållstillstånd för *trafficking*-offer

2004/05:1729 av *Cecilia Widegren* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetsmarknaden i Karlsborg

2004/05:1730 av *Anita Siden* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Arbetsmiljön i skolan

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 31 maj.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträ-
dets början till ajourneringen kl. 13.54,
av förste vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 101 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 135 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
4 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 25 maj	2
FiU23 Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning 2004	2
BoU11 Planfrågor.....	2
KU26 Vidaresändningsplikt i kabelnät.....	3
SoU16 Kvalitetsutveckling inom den kommunala vården och omsorgen om äldre genom kompetensutveckling för personalen.....	4
5 § Förnyad bordläggning	4
6 § Ett reformerat underhållsstöd	4
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2004/05:SfU15	4
Anf. 1 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	4
Anf. 2 BO KÖNBERG (fp).....	6
Anf. 3 KENNETH LANTZ (kd)	7
Anf. 4 ANNIKA QARLSSON (c).....	9
Anf. 5 MONA BERGLUND NILSSON (s)	10
Anf. 6 KENNETH LANTZ (kd) replik	11
Anf. 7 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik.....	11
Anf. 8 KENNETH LANTZ (kd) replik	12
Anf. 9 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik.....	12
Anf. 10 BO KÖNBERG (fp) replik	12
Anf. 11 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik.....	13
Anf. 12 BO KÖNBERG (fp) replik	13
Anf. 13 MONA BERGLUND NILSSON (s) replik.....	13
Anf. 14 ULLA HOFFMANN (v)	14
Anf. 15 BO KÖNBERG (fp) replik	16
Anf. 16 ULLA HOFFMANN (v) replik	16
Anf. 17 BO KÖNBERG (fp) replik	17
Anf. 18 ULLA HOFFMANN (v) replik	17
Anf. 19 MONA JÖNSSON (mp)	18
Anf. 20 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	18
Anf. 21 MONA JÖNSSON (mp) replik	19
Anf. 22 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik	19
Anf. 23 MONA JÖNSSON (mp) replik	19
(Beslut fattades under 16 §.).....	20
7 § Försäkringsförmedling.....	20
Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU26.....	20
(Beslut fattades under 16 §.).....	20
8 § Redovisning av insatser för barn och unga i statsbudgeten	20
Finansutskottets betänkande 2004/05:FiU32.....	20
Anf. 24 HANS HOFF (s).....	20
Anf. 25 SIV HOLMA (v)	20
Anf. 26 ROGER TIEFENSEE (c)	22

Anf. 27	AGNETA GILLE (s)	23
Anf. 28	ROGER TIEFENSEE (c) replik	24
Anf. 29	AGNETA GILLE (s) replik	25
Anf. 30	ROGER TIEFENSEE (c) replik	25
Anf. 31	AGNETA GILLE (s) replik	26
Anf. 32	CECILIA WIDEGREN (m)	26
Anf. 33	SIV HOLMA (v) replik	28
Anf. 34	CECILIA WIDEGREN (m) replik	28
Anf. 35	SIV HOLMA (v) replik	29
Anf. 36	CECILIA WIDEGREN (m) replik	29
	(forts. 10 §)	30
	Ajournering	30
	Återupptagna förhandlingar	30
	9 § Statsministerns frågestund	30
Anf. 37	FÖRSTE VICE TALMANNEN	30
	<i>Det utbredda våldet</i>	31
Anf. 38	FREDRIK REINFELDT (m)	31
Anf. 39	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	31
Anf. 40	FREDRIK REINFELDT (m)	31
Anf. 41	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	32
Anf. 42	FÖRSTE VICE TALMANNEN	32
Anf. 43	FREDRIK REINFELDT (m)	32
	<i>De verkliga arbetslöshetssiffrorna</i>	33
Anf. 44	LARS LEIJONBORG (fp)	33
Anf. 45	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	33
Anf. 46	LARS LEIJONBORG (fp)	33
Anf. 47	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	34
	<i>Israels barriär mot palestinierna</i>	34
Anf. 48	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	34
Anf. 49	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	35
Anf. 50	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	35
Anf. 51	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	35
	<i>Konsekvenserna av ett franskt nej till EU:s fördrag</i>	36
Anf. 52	INGRID BURMAN (v)	36
Anf. 53	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	36
Anf. 54	INGRID BURMAN (v)	36
Anf. 55	FÖRSTE VICE TALMANNEN	37
Anf. 56	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	37
	<i>Framtidstron för företagare</i>	37
Anf. 57	MAUD OLOFSSON (c)	37
Anf. 58	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	38
Anf. 59	MAUD OLOFSSON (c)	38
Anf. 60	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	38
	<i>Tolkningen av ett franskt nej till EU:s fördrag</i>	39
Anf. 61	MARIA WETTERSTRAND (mp)	39
Anf. 62	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	39
Anf. 63	MARIA WETTERSTRAND (mp)	40
Anf. 64	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	40

<i>Icke-spridningskonferensen i New York</i>	41	Prot. 2004/05:127
Anf. 65 KAJ NORDQUIST (s)	41	26 maj
Anf. 66 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	41	
<i>Hot mot journalister</i>	41	
Anf. 67 HENRIK VON SYDOW (m).....	41	
Anf. 68 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	42	
<i>Sveriges engagemang för Nepal</i>	42	
Anf. 69 ALF SVENSSON (kd)	42	
Anf. 70 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	42	
Anf. 71 ALF SVENSSON (kd)	42	
Anf. 72 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	43	
<i>Ägarlägenheter</i>	43	
Anf. 73 LARS TYSKLIND (fp).....	43	
Anf. 74 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	43	
<i>Anslaget till Kvinnoforum</i>	44	
Anf. 75 ANNIKA QARLSSON (c).....	44	
Anf. 76 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	44	
<i>Rovdjurspolitiken</i>	44	
Anf. 77 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	44	
Anf. 78 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	44	
Anf. 79 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	45	
10 § (forts. från 8 §) Redovisning av insatser för barn och		
unga i statsbudgeten (forts. FiU32)	45	
Anf. 80 AGNETA GILLE (s) replik.....	45	
Anf. 81 CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	46	
Anf. 82 AGNETA GILLE (s) replik.....	46	
Anf. 83 CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	47	
Anf. 84 CHRISTER NYLANDER (fp).....	47	
Anf. 85 ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	48	
Anf. 86 JAN LINDHOLM (mp).....	50	
Anf. 87 CHRISTER NYLANDER (fp).....	50	
Anf. 88 SIV HOLMA (v) replik.....	51	
Anf. 89 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	51	
Anf. 90 SIV HOLMA (v) replik.....	51	
Anf. 91 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	52	
Anf. 92 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	52	
Anf. 93 AGNETA GILLE (s) replik.....	52	
Anf. 94 CHRISTER NYLANDER (fp) replik.....	53	
Anf. 95 AGNETA GILLE (s) replik.....	53	
Anf. 96 CHRISTER NYLANDER (fp).....	53	
(Beslut fattades under 16 §.).....	54	
11 § Immunitet och privilegier för Nordiska kulturfonden	54	
Justitiekammarens betänkande 2004/05:JuU30	54	
(Beslut fattades under 16 §.).....	54	
12 § Behörigheten för läkare i enskild verksamhet m.m.	54	
Socialutskottets betänkande 2004/05:SoU19	54	
(Beslut fattades under 16 §.).....	54	

13 § Beräkning av inkomstprövade	
socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade	54
Socialutskottets betänkande 2004/05:SoU20	54
(Beslut fattades under 16 §.)	54
14 § Tobakskontroll – genomförande av WHO:s	
ramkonvention om tobakskontroll m.m.	55
Socialutskottets betänkande 2004/05:SoU21	55
Anf. 97 MARGARETA ISRAELSSON (s)	55
Anf. 98 MAUD EKENDAHL (m)	56
Anf. 99 MARITA ARONSON (fp)	58
Anf. 100 ULRIK LINDGREN (kd)	60
Anf. 101 ANNIKA QARLSSON (c)	62
Anf. 102 LARS U GRANBERG (s)	64
Anf. 103 MAUD EKENDAHL (m) replik	66
Anf. 104 LARS U GRANBERG (s) replik	67
Anf. 105 MAUD EKENDAHL (m) replik	67
Anf. 106 LARS U GRANBERG (s) replik	68
Anf. 107 MARITA ARONSON (fp) replik	68
Anf. 108 LARS U GRANBERG (s) replik	69
Anf. 109 MARITA ARONSON (fp) replik	69
Anf. 110 LARS U GRANBERG (s) replik	69
Anf. 111 ULRIK LINDGREN (kd) replik	70
Anf. 112 LARS U GRANBERG (s) replik	70
Anf. 113 ULRIK LINDGREN (kd) replik	70
Anf. 114 LARS U GRANBERG (s) replik	71
Anf. 115 ANNIKA QARLSSON (c) replik	71
Anf. 116 LARS U GRANBERG (s) replik	72
Anf. 117 ANNIKA QARLSSON (c) replik	72
Anf. 118 LARS U GRANBERG (s) replik	72
Anf. 119 GUNILLA WAHLÉN (v)	72
Anf. 120 JAN LINDHOLM (mp)	74
Anf. 121 TREDJE VICE TALMANNEN	76
Anf. 122 JAN LINDHOLM (mp)	76
Anf. 123 TREDJE VICE TALMANNEN	76
Anf. 124 JAN LINDHOLM (mp)	76
Anf. 125 TREDJE VICE TALMANNEN	76
Anf. 126 KENT OLSSON (m)	77
(Beslut fattades under 16 §.)	77
15 § Utvidgad rätt till information för	
arbetstagarorganisationer	77
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2004/05:AU9	77
(Beslut fattades under 16 §.)	77
Ajournering	78
Återupptagna förhandlingar	78
16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde	78
SfU15 Ett reformerat underhållsstöd	78
FiU26 Försäkringsförmedling	78

FiU32 Redovisning av insatser för barn och unga i statsbudgeten	79
JuU30 Immunitet och privilegier för Nordiska kulturfonden	79
SoU19 Behörigheten för läkare i enskild verksamhet m.m.	79
SoU20 Beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade	79
SoU21 Tobakskontroll – genomförande av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll m.m.	79
AU9 Utvidgad rätt till information för arbetstagarorganisationer	80
17 § Bostadsförsörjningsfrågor	80
Bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU10	80
Anf. 127 RAGNWI MARCELIND (kd)	80
Anf. 128 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	83
Anf. 129 NINA LUNDSTRÖM (fp)	85
Anf. 130 STEN LUNDSTRÖM (v)	87
Anf. 131 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	91
Anf. 132 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	91
Anf. 133 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	92
Anf. 134 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	92
Anf. 135 RIGMOR STENMARK (c)	92
Anf. 136 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	95
Anf. 137 RIGMOR STENMARK (c) replik	95
Anf. 138 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	96
Anf. 139 RIGMOR STENMARK (c) replik	96
Anf. 140 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	97
Anf. 141 RIGMOR STENMARK (c) replik	98
Anf. 142 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	98
Anf. 143 RIGMOR STENMARK (c) replik	99
Anf. 144 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	99
Anf. 145 ANDERS YGEMAN (s)	99
Anf. 146 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	102
Anf. 147 ANDERS YGEMAN (s) replik	102
Anf. 148 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	103
Anf. 149 ANDERS YGEMAN (s) replik	103
Anf. 150 RIGMOR STENMARK (c) replik	104
Anf. 151 ANDERS YGEMAN (s) replik	104
Anf. 152 RIGMOR STENMARK (c) replik	105
Anf. 153 ANDERS YGEMAN (s) replik	105
Anf. 154 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	105
Anf. 155 ANDERS YGEMAN (s) replik	106
Anf. 156 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	106
Anf. 157 ANDERS YGEMAN (s) replik	107
Anf. 158 OWE HELLBERG (v)	107
Anf. 159 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	108

Anf. 160 OWE HELLBERG (v) replik.....	109
Anf. 161 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m) replik	109
Anf. 162 OWE HELLBERG (v) replik.....	110
Anf. 163 RIGMOR STENMARK (c)	110
Anf. 164 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	111
Anf. 165 RIGMOR STENMARK (c) replik	111
Anf. 166 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	112
Anf. 167 RIGMOR STENMARK (c) replik	112
Anf. 168 ANDERS YGEMAN (s).....	113
Anf. 169 OWE HELLBERG (v) replik.....	113
(Beslut skulle fattas den 1 juni.).....	114
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	114
19 § Kammaren åtskildes kl. 19.23.	115

Elanders Gotab, Stockholm 2005